

Ramazân-ı Şerîf Bayramınızı Tebrîk Eder,
Hepinize Sevdiklerinizle Berâber İki Cihanda Bütün
Âfetlerden Âfiyet ve Dâreyn Saâdeti Niyâz Ederiz!

Lâlegül

Aylık İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi Yıl:9 Sayı:99 Ramazân - Şevâl 1442 Mayıs 2021 Fiyatı: 15 TL

Kul Haklarının Önemi ve
Kurtulma Yolları -3

Ahmet Mahmut ÜNLÜ s.4

Talha Hakan Alp'in Üzüntü
Veren İbretli Hâli!

Dr. Ahmet GELİŞGEN s.14

Devlet-i Aliyye'nin 37. Şeyhulislâmı,
(Şehîd) Hocazâde Mesûd Efendi

Hasan KUDUOĞLU s.20

Yâsîn Sûresi'nin 6. Âyeti'nden
Târihsellik Çıkar mı?

Ömer Faruk KORKMAZ s.26

El Birliği Sistemine Alternatif Olan
"Şirket-i Mülk Modeli" Nedir?

İsmailağa Fıkıh Heyeti s.30

Feth-i Mübîn

Mustafa ÖZŞİMŞEKLER s.38

Devlet-i Aliyye'nin Ufkunda

Dr. İhsan ŞENOCAK s.46

Hızır Ali Muratoğlu Hocamızı Vefât
Yıldönümünde Rahmetle Anıyoruz s.48

İbni Teymiyye Kimdir? -2

Hüseyin Avni KANSIZOĞLU s.54

*İdiniz Saîd,
Ömrünüz Mezîd Olsun!*

Ramazân-ı Şerîf Ayının Namazları
s.61-67

Ramazân-ı Şerîf'in Son Gece
Namazı s.67

Bayram Gününün Zikirleri
s.72-76

Ramazân'ın Son Cumâsı Kılınacak
Düşmanları Râzî Etme Namazı
s.61-62

Bayram Gecesinde ve Gününün
Fazîletli Amelleri s.67-79

Bayram Namazından Sonra Kılınacak Çok
Fazîletli Bir Nâfile Namaz
s.72

Kadir Gecesi Namazları ve Duâları
s.62-65

Bayram Ziyâretinde Mezarlıklarda
Okunacaklar s.76-79

Şevâl Ayının Fazîletli Amelleri
s.80

EDİTÖRDEN

On bir ayın sultanı olan Ramazan-ı şerif ayının artık sonuna doğru geliyoruz. Oruçla, terâavihle, zekât-fitre ve mukâbeyle, kısaca ibâdetlerle dopdolu geçirdiğimiz rahmet ve mağ-firet ayının bitmesine artık sayılı günler kaldı. Yapılan hayırların bire binle karşılık gördüğü bu mânevî kazanç ayında, elimizden geldiğince ibâdetlerimizi aksatmamaya gayret ettik ve ediyoruz. Ama acaba yaptığımız bunca ibâdetler kabul mü değil mi?..

Büyükler bunun ölçüsünü bize vermişler ve buyurmuşlar ki:

“Ramazan-ı şerif ayında tutulan orucun (yapılan ibadetlerin) kabul olup olmadığı bayramdan sonra belli olur. Eğer kul bayramdan sonra (isyana dalmaz) ibâdet ve taate devam ederse, onun orucu kabul edilmiş, değilse reddedilmiştir.”

Demek sadece Ramazan-ı şerif ayında ibâdet edip senenin diğer aylarında ibâdetin tarafına bile bakmamak, bu ayda yapılan ibâdetlerin kabul olmadığına delâlet ediyor. Öyleyse, yapmamız gereken Ramazan Ayı’nda kazandığımız ibâdet alışkanlıklarımızı bayramdan sonra da devam ettirmektir. Tabiri câizse Ramazan Ayı’nda doldurduğumuz mânevî bataryalarla ve elde ettiğimiz mânevî enerjiyle, bayramdan sonra da ibâdet ve taatle cennet yolculuğumuza devam etmeliyiz. Zira bu mübarek ayda kazandığımız güzel halleri ve ibâdet alışkanlıklarını Ramazan geçtikten sonra terkedip eski tas eski hamam misali gafletle hayatımıza devam etmek, kesinlikle kulluğa yakışmayan bir davranıştır.

Allah-u Teala’ya olan kulluk görevi sadece Ramazan Ayı’na tahsis edilemez. Ramazan Ayı’nda Ehli Namaz olup Ramazan’dan sonra (Şevval ayında) bî-namaz olmak; Ramazan’da hayırseser Şevval’de ise şer sever; Ramazan’da itaetkâr ama Şevval’de isyankâr olmak Müslümanca bir tavır değildir. Sorarım sizlere, “Ramazan Ayı ibâdet mevsimidir de, diğer aylar isyan mevsimi midir?..”

Bîşr-i Hafî hazretlerine demişler ki:

- Bazı insanlar Ramazan Ayı’nda ibâdet ediyorlar ama diğer zamanlarda ibâdeti bırakıyorlar.

Buna çok şaşırın o büyük zât demiş ki:

- Sübhânellah! Ramazan Ayı’nda Allâh-u Teala’yı tanıyıp Ramazan Ayı geçtikten sonra tanımıyorlar öyle mi?..

En Faziletli Amel Az Da Olsa Devamlı Olandır

Hiz. Âişe (*Radiyallâhü anha*)’dan rivâyet edildiği üzere Resûlullah (*Sallallâhü Aleyhi ve Sellem*)’e; “Amellerin hangisi Allâh-u Teala’ya daha sevimidir?” diye sorulmuş, O’da:

“Az da olsa, devamlı yapılandır.” buyurmuştur.

(*Buharî, Rikak:18; Müslim, Müsafirin:216-218; Ebu Davud, Tatavvu:27*)

Her konuda olduğu gibi ibâdetde de istikrar ve devamlılık çok önemlidir. Hadis-i şeriften de anlaşıldığı üzere, az da olsa devamlı yapılan bir ibâdet, bir müddet yapıp sonra terkedilen çok ibâdetten daha kıymetlidir. Allah-u Teala nasıl ki, sayısız nimetlerini her daim bizlere ihsan ediyorsa, biz de O’na olan şükür ve kulluk görevimizi her daim yerine getirmeliyiz. Zaten bir Müslüman, yaşadığı sürece dinin emir ve yasaklarına riayet etmek ve ibâdetlerini yapmak mecburiyetindedir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

“Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibâdet et!” (*Hicr Sûresi: 99*)

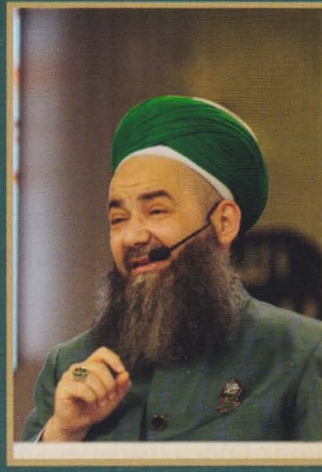
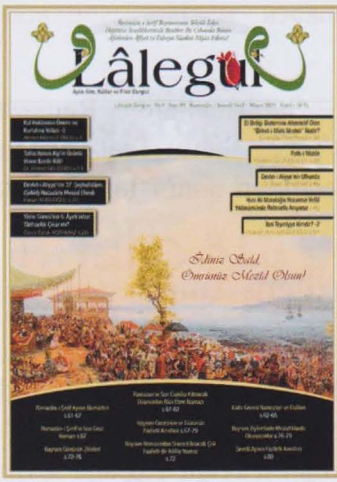
Kıymetli Lâlegül Dergisi Okurları!

8 Mayıs Cumartesi’yi 9 Mayıs Pazar’a bağlayan gece, bin aydan hayırlı olan **Kadir Gece’si**’dir. Her saati senelerle ifade edilecek kadar kıymetli ve bir ömre bedel olan bu mübarek geceye ulaşım, en güzel şekilde ihyâ etmeye Rabbim cümlemizi muvaffak eylesin.

Ramazan Ayı’nda kazandığımız ibâdet alışkanlıklarımızı bayramdan sonra da devam ettirebilmek temennisıyla, şimdiden hepinizin **Kadir Gece’niz** ve **Ramazan Bayramı’nız** mübarek olsun. Allâh-u Teala cümlemizi mağfûrîn zümresine ilhâk eyleyip daha nice bayramlara sevindiklerimizle beraber, sıhhat ve âfiyet içerisinde ulaşabilmek nasib eylesin. Amin!..

Fî emanillah!..

Mustafa Özşimşekler

KUL HAKLARININ ÖNEMİ VE KURTULMA YOLLARI -3-

■ AHMET MAHMUT ÜNLÜ

►04

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri - Tevfikbey Mah.
Dr. Ali Demir Cad. No:51 Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11 www.matbaasistemleri.com

ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN
BANKA HESAP BİLGİLERİ
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

VAKIF KATILIM TL HESABI
İBAN: TR77 0021 0000 0000 8388 9000 01

VAKIF KATILIM EURO HESABI
İBAN: TR66 0021 0000 0000 8388 9001 02

VAKIF KATILIM DOLAR HESABI
İBAN: TR93 0021 0000 0000 8388 9001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
14851995

ABONE DAĞITIM
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
0212 435 10 58

YURTIÇİ ABONELİK
0212 435 10 58

YURTDIŞI ABONELİK
+49 176 62512872

e-DERĞİ ABONELİK
www.lalegul.net

WEB
www.herseybusepette.com
www.lalegulavrupa.com

ADRES
Tuana Basın Yayın - Çınar Mah. Osman Gazi Cad.
No: 50/A Bağcılar / İSTANBUL

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

DUÂLAR, ZİKİRLER VE FAZİLETLİ AMELLER

- 60 HAYIRLARA NÂİLİYET, ŞERLERDEN EMNİYET, ŞİFÂ VE RIZIK BEREKETİ İÇİN HİCRÎ AYIN BAŞINDA YAPILACAK MÜHİM VAZİFELER
- 61 Her Çarşambanın Özellikle Ayın Son Çarşambasının Uğursuzluğundan Korunmak İçin Her Salıyı Çarşambaya Bağlayan (Bâhusus 8 Hazîran Salı) Gece(s)i Okunacaklar
- 61 RAMAZÂN-I ŞERİF AYININ NAMAZLARI
- 61 RAMAZAN'IN SON CUMÂSİ KILINACAK DÜŞMANLARI RÂZİ ETME NAMAZI
- 62 KADİR GECESİ NAMAZLARI
- 63 KADİR GECESİ DUÂLARI
- 65 KADİR GECESİ HANGİ GECEDİR?
- 66 RAMAZÂN-I ŞERİF AYINDA TERÂVİH VE VİTİR NAMAZINDAN SONRA EVDE KILINACAK ÇOK FAZİLETLİ NÂFILE NAMAZLAR VE VAAD EDİLEN SEVAPLARI
- 67 BAYRAM GECESİ NAMAZLARI
- 69 BAYRAM GECESİ OKUNACAK TEKBİRLER VE SABAHINDA YAPILACAK VAZİFELER
- 72 Bayram Namazından Sonra Kılınacak Çok Faziletli Bir Nâfile Namaz
- 72 BAYRAM GÜNÜNÜN ZİKİRLERİ
- 72 İki Bayramda Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in Okuduğu Mühim Bir Duâ
- 75 İki Bayram Günlerinde Okunacak Enbiyâ Duâları
- 76 İki Bayram Günlerinde Okunacak Enbiyâ Duâları
- 77 Bayram Ziyâretinde Mezarlıklarda Okunacaklar
- 77 Bayram Ziyâretinde Mezarlıklarda Okunacaklar
- 77 Kabristana Girildiğinde Okuyanın Elli Senelik Günahını Bağışlatacak Bir Zikir
- 78 Kabristana Girdiğinde Okuyana Âdem (Aleyhisselâm)dan Beri Bütün Müslümanların İstiğfâr Edeceği Bir Duâ
- 80 ŞEVVÂL AYINDA KILINACAK ÇOK MÜHİM BİR NAMAZ OLAN UTEKÂ (ÂZATLILAR) NAMAZI
- 80 Şevvâl Ayı (Altı Günler) Orucu

**MAHMUD EFENDİ
HAZRETLERİ'NİN KIYMETLİ
KELÂMLARINDAN**

►12

**Devlet-i Aliyye'nin 37. Şeyhulislâmı
(ŞEHİD) HOCAZÂDE
MESÛD EFENDİ**

■ HASAN KUDUOĞLU

►20

**EL BİRLİĞİ SİSTEMİNE
ALTERNATİF OLAN "ŞİRKET-İ
MÛLK MODELİ" NEDİR?**

■ İSMAILAĞA FIKİH KURULU

►30

**ABDULLAH İBNİ ABBAS
(Radyallâhü Anhüma)**

-3. Bölüm-

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

►44

**DEVLET-İ ALİYYE'NİN
UFKUNDA**

■ Dr. İHSAN ŞENOCAK

►46

**TALHA HAKAN ALP'İN
ÜZÜNTÜ VEREN
İBRETLİ HÂLİ!**

■ Dr. AHMET GELİŞGEN

►14

**YÂSİN SÛRESİ'NİN 6. ÂYETİ'NDEN
TÂRİHSELLİK ÇIKAR MI? (MUSTAFA
ÖZTÜRK'ÜN KONU HAKKINDAKİ BÂTİL
GÖRÜŞLERİNİN TENKİDİ - 5)**

■ ÖMER FARUK KORKMAZ

►26

FETH-İ MÛBÎN

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER

►38

**İBNİ TEYMIYYE KİMDİR?
-2-**

■ HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

►58

4 ADET ÇÖREK OTU YAĐI KAPSÛL

KARGO DAHİL

120 TL

0212 912 10 58 www.herseybusepette.com

**Tuana
ÇARŞI**

KUL HAKLARININ ÖNEMİ VE KURTULMA YOLLARI -3

Allâh-u Te‘âlâ’ya nihâyetsiz hamd-ü senâdan,
Habîbi’ne ve Ehl-i Beyti’ne hududsuz salât-ü selâmdan sonra!

Bu yazımızı, bir önceki makâlemizin devâmı niteliğinde hulûlü ile müşerref olduğumuz Ramazân-ı Şerîf ayında özellikle de en fazîletli dönemi olan son on gününde kul haklarından kurtulmaya vesîle olması için husûsî bir tevbeye muvaffakiyet ümîdiyle kul hakları konusuna ayırdık ve bu makâlemizi “Kul haklarının önemini beyân” konusu ile “Üzerinde kul hakkı bulunanların ne yapması gerektiği” hususlarında açtığımız iki başlık altında cemettik.

Geçen yazımızda canlarla ilgili kul haklarından kurtulmak için neler yapmak gerektiğini beyân etmiştik. Bu yazımızda ise ilk önce helâllik alırken hangi tâbirleri kullanmak gerektiği konusuna

temâs ettikten sonra “Mallarla İlgili Kul Hakları” ve “İrzlarla İlgili Kul Hakları” konularını işleyeceğiz. Daha sonra “Kul Haklarını Ödeme İmkânı Bulamayanlar Ne Yapmalıdır?” başlığı altında ulemânın görüşlerini nakledeceğiz.

Bu yazımızı okuyup okutarak bu konuya önem verdiğinizizi ve âhireti ciddiye aldığınızı göstermeniz vesilesiyle umulur ki **Rabbimiz** bizi dünyâdan çıkmadan önce hem Kendi haklarını îfâyâ hem de kul haklarını edâyâ muvaffak eylesin.

KUL HAKLARININ ÖNEMİ

Zulmün Fecî Âkıbeti Hakkındaki Âyet-i Kerîmeler

Allâh-u Te‘âlâ Kur’ân-ı Kerîm’de:

﴿أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

“**Bilin ki; Allâh’ın lâneti** (insanlara haksızlık yapan) **zâlimlerin üzerine** (inmekte)**dir.**” (Hûd Sûresi:18) buyurmuş ve böylece kul hakkı yiyerek insanlara zulmedenleri lanetlemiştir.

Zâlimleri tehdit edip mazlumları tesellî etmek üzere de:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ﴾

“**Sakın ha sen Allâh’ı, o zâlimlerin yapmakta oldukları şeylerden gâfil** (ve habersiz) sanma.” (İbrâhîm Sûresi:42’dan) buyurmuştur.

Bu mânâda en büyük tehditlerden biri de:

﴿وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ﴾

“**O zulmetmiş olan kimseler ise** (dünyâdaki rahatlıklarının ardından) **nasıl bir dönüş yerine** (sonunda cehennem dibine) **devrilip gideceklerini pek yakında bilecek(ler)dir.**” (eş-Su‘arâ Sûresi:227’dan) âyet-i kerîmesinde karşımıza çıkmaktadır.

Şu bilinsin ki; Kur’ân-ı Kerîm kul haklarıyla ilgili âyet-i kerîmelerle doludur. Nitekim **Allâh-u Te‘âlâ** insanların hırsızlık, ölçü ve tartıda hile yapma, emânete hıyânet, kumar, fâiz almak, yetim malı yemek, ğulûl (kamu malını zimmetine geçirmek) gibi gayr-i meşrû yollarla birbirlerinin mallarını yemelerini şiddetle nehyetmekte ve bunları yapanları büyük azaplarla tehdit etmektedir ki önceki iki yazımda sizlere bu konuda nâzil olan birçok âyet-i kerîmeyi ve hadîs-i şerîfleri nakletmiştim.

KUL HAKLARINDAN HELÂLLİK İSTENİRKEN KAPALI İFÂDELER YETERLİ OLMAZ

Şu bilinsin ki; kul haklarında mübhem istihlâl (kapalı ifâdelerle helâllik alma) kâfî olmaz, zîrâ zulme uğrayan kişi gerçek mânâda ne kadar zulme uğradığını bilse hakkını helâl etmeyip onun sevap-

larından alabilmek yâhut günahlarından bir kısmını ona yükleyebilmek için helâlleşmeyi kıyâmet gününe tehir edebilir.

Hele bir de konu hak sâhibinin bir yakını ile zinâ yâhut gizli bir aybını ifşâ gibi,

işittiğinde çok eziyet çekeceği hususlardan ise o zaman açık söyleyerek helâlleşme yolu kapandığından ancak mübhem ifâdelerle istihlâlde bulunabilir.

Ama bu durumda üzerinde bâzı haklar kalmış olacağı için, ölmüş veyâ kaybolmuş kişinin hakkı husûsunda yapması gerektiği gibi, birtakım ibâdetler yaparak (ve sevâbını ona hediye ederek) bunu telâfi edebilir.

Başkası hakkında işlenen herhangi bir cinâyet o kişiye söylenecek olsa gönül hoşluğuyla çabucak onu helâl etmeyeceği düşünülürse yâhut mukâbilinde ona karşı aynı suçun bir mislini yapacağı anlaşılırsa bu durumda üzerinde kul hakkı bulunan kişinin izleyeceği yol, o kişiye çok iyi davranması, onun mühim işlerini ve hedeflerini gerçekleştirmeye çok gayret etmesi, kendisine çok büyük sevgi ve şefkat göstererek kalbinin kendisine meyletmesini sağlamasıdır. Çünkü insan ihsânın kuludur (iyiliğe karşı kul-köle olur).

Bunlar da mümkün olmazsa o zaman kendi ibâdetlerini ve hasenâtını çoğaltması lâzımdır ki kıyâmet günü o ibâdetleri hak sâhibine vererek onun hakkından kurtulabilin. Zîrâ o kişi mahşerde onun sevaplarını kabûl etmekten imtinâ edecek olsa bile **Allâh-u Te‘âlâ** kıyâmette o kişinin aleyhine hüküm verdiği zaman alacaklısını da onun ödemesi gereken haklar mukâbilinde kendisinin sevaplarını kabul etmeye mecbur edecektir.

Nitekim dünyâda da bir adam bir kişinin malını telef etse fakat mislini getirirse ama hak sâhibi mislini kabûl etmekten ve onu ibrâdan (temize çıkarmaktan) geri dursa şerîata göre hükmeden hâkim o istese de istemese de onun bu malı alması hakkında karar vermek durumundadır.

İşte Ahkemü'l-hâkimîn (hüküm verenlerin en isâbetlisi) ve adâletlilerin en âdili olan **Allâh-u Te‘âlâ** da kıyâmet arasâtında böylece hüküm verecektir.

MALLARLA İLGİLİ HAKLARDAN KURTULUŞ YOLLARI

Mallarla ilgili konulara gelince; bir kişinin malını gasbetmek veyâ çalmak yâhut yol kesip yağma yapmak ya da bir emânete hâinlik etmek veyâ düşük malı pahalıya satmak, satılanın aybını örtmek, işçinin ücretini eksik etmek yâhut tümünden vermemek gibi günahlar, mallarla ilgili haklardan sayılır.

Bu günahlardan tevbe etmek isteyen kişi bülûğa erdiğinden veyâ aklı kestiği andan îtibâren bu hususta yapmış olduğu günahları tek tek araştırmalı, her hakkı

ehline iâde etmeli ve malını şüphelerden arındırmalıdır.

Hâinliğinin başlangıcından tevbe ettiği güne kadar yapacağı bu muhâsebede habbelere (tânelere) ve zerrelere varıncaya kadar incelemelidir ki ansızın ölüm gelip de defterini kul haklarından temizlemekten kıyâmet başına kopmasın.

Zîrâ ölümün ardından ne duâ etse cevap işitemeyecek, ne kadar pişman olsa nedâmet fayda vermeyecek, alacaklıyı râzî etmek istese rızâsını kazanamayacak, özür

dilese mâzereti kabûl görmeyecek, mühlet istese fırsat verilmeyecek, bile bile bunları yapıp da kurtulmak için hiçbir şey yapmayanlara şefâat dahî erişmeyecektir.

Dolayısıyla mâlî konularda kul hakkı olanlar o malın muayyen sâhibini tanıyorlarsa mutlakâ bulup îade etmelidirler, bulamıyorlarsa (veyâ ölmüşse) vârisleri-

ni bulmalıdırlar. ('Abdullâh ibnü 'Abdirrahmân er-Rûmî, en-Nübzetü'l-yesîra sh:105-106)

Eğer muayyen sâhibini tanımıyorlarsa o zaman o miktar sadaka verip sevâbını sâhibine bağışlamalıdırlar. Eğer malında helâl-haram karışmış ise meselâ gasbedilen mal mîrastan kalan helâl bir mal ile karışmışsa o zaman haram olan malı tespit edip o miktarı hak sâhibi adına sadaka olarak bağışlamalıdır.

IRZLARLA İLGİLİ HAKLARDAN KURTULUŞ YOLLARI

Irzlarla ilgili konulara gelince; bu türlü hukuk, insanların yüzlerine bakarak onlara hakâret etmek, tenkid etmek ve ayıplamak sebebiyle hâsıl olur ki, aynı zamanda bu, karşı tarafın kalbini kıracağından kalplerle ilgili cinâyetler kabîlinden sayılmıştır.

Bir kimsenin yüzüne söyleyemeyeceği ve söylediğinde onu üzeceği sözleri o kişinin gıyâbında konuşması anlamına gelen gıybet gibi günahlar da buna dâhildir. İnsanların yüzüne yapılan hakâretler için mutlakâ onlardan helâllik alınması şarttır, değilse sâdece tevbe kâfi gelmez.

İnsanların ardından yapılan günahlarda ise iki şık vardır. Eğer o gıybetin haberi

o kişilere ulaşmamışsa onlardan helâllik alması gerekmez, hattâ câiz bile olmaz. Zîrâ bilmedikleri bir şeyi onlara söylemek kalplere acı verir. Bu yüzden gıybet yaptığı kimselerin yanına gelip kendini tekzîb ederek gıybetini yaptığı kimselere övgüde bulunması gerekir.

Lâkin gıybet onlara ulaştıysa o zaman yanlarına gidip konuyu söyleyerek helâllik almalıdır. Eğer bir topluluk iseler tek tek her birinden helâllik talep etmelidir. Bu konuların her birinde hak sâhipleri daha önce vefât etmiş (veyâ kaybolmuş) iseler o zaman geride zikredildiği üzere; hasenâtı çoğaltarak bu durum tedârik edilmelidir. ('Abdülkâdir el-Geylânî, el-Ğunye, 2/101-105, 111-113)

KUL HAKLARINI ÖDEME İMKÂNI BULAMAYANLAR NE YAPMALIDIR?

Üzerindeki Hakları Ödeme İmkânı Bulamayanlar Allâh'ın Rahmetinden Ümit Kesmemelidir

Geride zikredilen tafsîlatlı îzâhattan anlaşıldığına göre; kul haklarını ödemek isteyip de mürû-u zamandan dolayı irtibatları kesilip sâhiplerini bulamayanlar veyâ sâhipleri öldüğü için vârislerini arayıp bulamayanlar hak sâhiplerinin nâmına borçları miktârınca sadaka verirler.

Fakirlik ve âcizlik gibi sebeplerle üzerindeki haklardan kurtulma imkânı bulamayan kişiler hakkında da **Allâh-u Te‘âlâ**’nın affı umulmakta ve fazl-u keremi gözlenmektedir. Nitekim **Allâh-u Te‘âlâ** nice kullarının haklarını üstlenmiş ve nice kötülükleri iyiliklere tebdîl etmiş (değiştirmiş)tir ki bu hususta sahîh hadîs-i şerîfler vârid olmuştur.

Nitekim **Abbâs ibnü Mirdâs** (*Radyallâhu Anh*) şöyle anlatmıştır:

عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مِرْدَاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعَا عَشِيَّةَ عَرَفَةَ لِأُمَّتِهِ بِالْمَغْفِرَةِ وَالرَّحْمَةِ فَأَكْثَرَ الدُّعَاءَ فَأَجَابَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ؛ أَنْ قَدْ فَعَلْتُ وَغَفَرْتُ لِأُمَّتِكَ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا، فَقَالَ: «يَا رَبِّ إِنَّكَ قَادِرٌ أَنْ تَغْفِرَ لِلظَّالِمِ وَتُثِيبَ الْمَظْلُومَ خَيْرًا مِنْ مَظْلَمَتِهِ»، فَلَمْ يَكُنْ فِي تِلْكَ الْعَشِيَّةِ إِلَّا ذَا فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَدِ دَعَا عِدَاةَ الْمُزْدَلِفَةِ فَعَادَ يَدْعُو لِأُمَّتِهِ فَلَمْ يَلْبَثِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَبَسَّمَ فَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِهِ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! يَا أَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ضَحَكْتَ فِي سَاعَةٍ لَمْ تَكُنْ تَضْحَكُ فِيهَا فَمَا أَضْحَكَكَ أَضْحَكَكَ اللَّهُ سِنِّكَ»، قَالَ: «تَبَسَّمْتُ مِنْ عَدُوِّ اللَّهِ إِبْلِيسَ حِينَ عَلِمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ اسْتَجَابَ لِي فِي أُمَّتِي وَغَفَرَ لِلظَّالِمِ أَهْوَى يَدْعُو بِالْثُبُورِ وَالْوَيْلِ وَيَحْتُو الثَّرَابَ عَلَى رَأْسِهِ فَتَبَسَّمْتُ مِمَّا يَصْنَعُ جَزَعُهُ.»

“**Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) (vedâ haccında) Arefe günü ikinci vakti ümmeti için mağfiret ve rahmet duâsı yaptı, bu duâyı çok yapınca da **Allâh Azze ve Celle** kendisine: “**Gerçekten Ben bunu yaptım, birbirine**

zulmedenler dışında ümmetini bağışladım.” diye icâbette bulundu.

O zaman **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*) (birbirine zulmetmeyen kimse pek az bulunacağını bildiği için ümmetinden birçoğunun bağışlanmayacağını anlayarak): “**Yâ Rabbi! Sen haksızlık yapan kişiyi bağışlayıp mazluma zâliminden alacağı haktan daha hayırlı bir mükâfat vermeye Kâdir’sin** (öyleyse kul haklarını da bağışlayıp hak sâhiplerine Kendi katından çok hayırlı sevaplar ver).” dedi. O gün sâdece bunlar oldu.

Ertesi gün Müzdelife (bayram) sabahı yine ümmeti için duâ etmeye başlamıştı ki çok geçmeden tebessüm buyurunca ashâbından biri: ‘Yâ **Rasûlellâh!** Anam babam sana fedâ olsun! Hiç gülmez olduğun bir saatte gülmeye başladın, seni güldüren ne oldu? **Allâh** sürekli yüzünü güldürsün.’ dedi.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*): “**Allâh’ın** düşmanı İblîs’in durumuna tebessüm ettim. O (mel‘ûn şeytan), **Allâh Azze ve Celle’nin benim ümmetim hakkında yaptığım duâmı kabûl ederek** (üzerinde kul hakkı olan) zâlimi bağışladığını anlayınca çok hayıflanarak helâk olması için kendisine bedduâ etmeye ve başına topraklar saçmaya başladı. İşte bu nedenle ben onun bu sıkıntısından dolayı yaptığı şeyleri görünce dayanamayıp tebessüm ettim.” buyurdu.”

(Ahmed ibnü Hanbel, *el-Müsned*, rakam:16207, 26/136-137; **el-Buhârî**, *et-Târîhu’l-kebir*, 7/2-3; **Ebû Dâvûd**, *es-Sünen*, rakam:5234, 4/359; **İbnü Mâce**, *es-Sünen*, rakam:3013, 2/1002; **İbnü Ebî ‘Âsım**, *el-Âhâd ve’l-Mesânî*, rakam:1390-1391; **Ebû Ya’lâ**, *el-Müsned*, rakam:1578, 3/149; **el-Hakîmü’t-Tirmizî**, *Nevâdiru’l-usûl*, 2/230; **İbnü Cerîr et-Taberî**, *Câmi’u’l-Beyân*, 3/533; **el-Beyhakî**, *es-Sünenü’l-kübrâ*, rakam:9481, 5/192; Aynı mlf.,

Şu'abü'l-îmân, rakam:340, 1/524; Ebû Nu'aym, Ma'rifetü's-sahâbe, rakam:5330, 4/2123; ez-Zıyâ el-Makdisî, el-Muhtâra, rakam:491-492)

Yine bu hususta delîl teşkîl edecek bir hadîsi **İbnü Ömer** (Radiyallâhu Anhümâ) şöyle nakletmiştir: “(Vedâ haccında) Arefe (gününün) ikindisinde **Rasûlül-lâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) bize bir hutbe îrâd etti (konuşma yaptı) ve:

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ: «حَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشِيَّةَ عَرَفَةَ، فَقَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ تَطَوَّلَ عَلَيْكُمْ فِي مَقَامِكُمْ هَذَا، فَقَبِلَ مُحْسِنَكُمْ، وَأَعْطَى مُحْسِنَكُمْ مَا سَأَلَ، وَوَهَبَ مُسِيئَكُمْ لِمُحْسِنِكُمْ إِلَّا التَّبَعَاتِ فِيمَا بَيْنَكُمْ أَفِيضُوا عَلَى اسْمِ اللَّهِ»، فَلَمَّا كَانَ غَدَاةَ جَمْعٍ قَالَ: «أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ قَدْ تَطَوَّلَ عَلَيْكُمْ فِي مَقَامِكُمْ هَذَا، فَقَبِلَ مِنْ مُحْسِنِكُمْ، وَوَهَبَ مُسِيئَكُمْ لِمُحْسِنِكُمْ، وَالتَّبَعَاتِ بَيْنَكُمْ عَوَّضَهَا مِنْ عِنْدِهِ، أَفِيضُوا عَلَى اسْمِ اللَّهِ»، فَقَالَ أَصْحَابُهُ: «يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفْضَتْ بِنَا بِالْأَمْسِ كَثِيرًا حَزِينًا، وَأَفْضَتْ بِنَا الْيَوْمَ فَرِحًا مَسْرُورًا»، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي بِالْأَمْسِ شَيْئًا لَمْ يَجِدْ لِي بِهِ، سَأَلْتُهُ التَّبَعَاتِ فَأَبَى عَلَيَّ، فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمَ أَتَانِي جِبْرِيلُ»، قَالَ: «إِنَّ رَبَّكَ يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ: «التَّبَعَاتُ ضَمِنْتُ عَوَّضَهَا مِنْ عِنْدِي».

“Ey insanlar! Şüphesiz Allâh (vakfeye) **durduğunuz** (Arafat'ta) **işte şu yerde size çok lütufta bulunmuş, güzel amel işleyeninizi**(n sâlih amellerini) **kabûl** buyurmuş ve **güzel amel işlemiş olanlarınız**(ın duâların)a (icâbet ederek) **istediklerini vermiştir. Kötü amel işleyenlerinizi de güzel amel işleyenleri-**

nize bağışlamıştır, ancak aranızdaki (kul) **haklar**(1) **müstesnâ** (onları bağışlamamıştır). (Haydi) **Allâh'ın ismi**(ni zikir) **üzere** (Arafât'tan) **sel gibi** (Müzdelife'ye) **akın edin.**” buyurdu.

(Ertesi gün) Müzdelife sabahı olduğunda ise: “Ey insanlar! Şüphesiz Allâh (vakfeye) **durduğunuz** (Müzdelife'de) **işte şu yerde size çok lütufta bulunmuş, güzel amel işleyenlerinizden** (sâlih amellerini) **kabûl** buyurmuş, **kötü amel işleyenlerinizi de güzel amel işleyenlerinize bağışlamıştır.**

Aranızdaki (kul) **haklar**(1) **ise;** (hak sâhiplerine fazladan sevap verip) **onları** (sizden râzı ederek) **Kendi katından öde**(yeceğini size bildir)**miştir.** (Şimdi) **Allâh'ın ismi**(ni zikir) **üzere** (Müzdelife'den) **sel gibi** (Minâ'ya) **akın edin.**” buyurdu.

Bunun üzerine onun ashâbı: ‘Yâ **Rasûlellâh!** Sen dün bizi dertli ve kederli bir şekilde (Arafat'tan) akın ettirmiştin. Bugün ise sevinçli ve ferah içerisinde bizi (Müzdelife'den) akın ettirdin (bunun hikmeti nedir?)’ dediklerinde **Rasûlül-lâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem):

“Şüphesiz ben dün Rabbimden bir şey istemiştim ama onu bana lütfetmemişti; O'ndan kul haklarımı (bağışlaması için) talepte bulunmuştum ama bana icâbette bulunmamıştı ama bugün olduğunda Cibrîl bana gelerek: ‘Şüphesiz Rabbin sana selam söylüyor ve: ‘Kul haklarının bedelini Kendi katından öde(yeceğimi şimdi sana bildir) **dim.’ buyuruyor.’ dedi.’** diye anlattı.” (İbnü Cerîr et-Taberî, Câmi'u'l-Beyân, 3/533; Ebû Nu'aym, Hilyetü'l-evliyâ, 8/199; es-Süyûtî, ed-Dürri'l-mensûr, 2/435-436)

Müzdelife Vakfesine Güvenerek İmkânı Varken Kullardan Helâllik Almayan Kimse Helâk Olur

Geride zikredilen sahîh hadîs-i şerîflerden yola çıkarak bir kimse: “Nasıl olsa hacca giderim, Kurban Bayramı sabahı Müzdelife vakfesinde kul hakları da affolunuyor, onları ödemesem de olur.” şeklinde insanı dinden îmandan yoksun bırakacak yanlış yorumlar yapmamalıdır.

Zîrâ geride de beyân ettiğimiz gibi; üzerinde kul hakkı olanların, hak sâhibinden mutlakâ helâllik istemeleri, üzerlerinde bulunan hak, bir mal, emânet veyâ alacak verecek gibi şeyler ise mutlakâ onları sâhiplerine iâde etmeleri, kendilerini bulamıyorlarsa veyâ hak sâhipleri ölmüşse o zaman vârislerine vermeleri, onları da bulamıyorlarsa o zaman sevâbı hak sâhiplerinin olmak üzere onlar adına o hak nispetinde sadaka vermeleri îcâb eder ve tabî ki bütün hakların sâhibi olan **Allâh-u Te‘âlâ**’ya tevbe etmeleri ayrıca zarûrîdir.

Bu hadîs-i şerîflerdeki müjde ise, hak sâhiplerinden helâllik istedikleri hâlde kuru inatçılık yüzünden haklarını helâl etmeyen kimselere denk gelen yâhut hak sâhiplerini bulamayan ve onlar adına sadaka verecek imkânı da olmayan kimseler hakkında olsa gerektir.

Ama yine de sahîh kaynaklarda geçen bu hadîs-i şerîfler bize büyük müjde olmakta ve Arefe ve bayram günlerinin ne büyük müjdelere mahal olduğu, dolayısıyla bu günleri mutlakâ tevbe-istiğfâr, zikir ve duâ ile geçirmemiz gerektiği hususunda bizleri uyarmaktadır.

Tabî ki üzerinde kul hakkı olanların hak sâhibi adına sadaka vermeleri konusu çok önemlidir. Lâkin bâzıları sadaka verecek para da bulamazlar, ayrıca verdikleri sadaka, kul haklarından kendilerini sıyrarak miktâra ulaşamayabilir.

Bu nedenle senenin bâzı mübârek gün ve gecelerinde “İrzâ-i husûm” namazı kılmak, bazı sûreler ve Salâtü’l-Fâtih sîğası ile salevât-ı şerîfe okumak ve husûsî birtakım duâlar ile birlikte hak sâhiplerine hediye etmek gerektiği konusunda meşâyih-ı kirâm hazarâtı bâzı rivâyetler nakletmişlerdir. Biz bu konuda müstakil bir risâle telif etmiş bulunmaktayız. İnşâallâh yakında sizlere arz edeceğiz.

Allâh-u Te‘âlâ cümlemizi hem Kendi haklarını hem de kul haklarını hakkıyla îfâ ederek mahşerde hesâb-ı yesîr ile muhâsebe gördükten sonra azâba uğramadan cennât-ı âliyâtına dâhil edeceği bahtiyar kullarına ilhâk eylesin. Âmîn!

Mahmud Efendi Hazretleri'nin KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

• “Hoca efendi! Ben güneş doğmadan kalkmam” diyor. Bütün kitaplara bak-san nerede bunun fetvasını bulabilirsin. Ancak beşeriyet iktizâsı olarak uyuyup kalmak başka. Yoksa “Ben uyuyayım da güneş doğduktan sonra sabah namazını kılayım” demek olmaz. Ya hiç kılmayana zavallı **Mahmud** ne desin?!

• Namazsız bir adamın istihâresi çıkmıştır. Kavakla ağacıyla evlenmek ondan iyidir. Kavakla evlenilir mi?! Anlayın işte ne demek olduğunu.

• Kişi rükûdan başını yukarı kaldırırsa ata, aşağı indirirse domuza benzer.

• Namaz kılmadan bütün dünyaya zararın var, dinden bir nokta bile yapsan bütün dünyaya faydan var.

• Kâinâtı verseler bana, (sabah namazını kaçırap da) güneşi üzerime doğdurmam.

• Kanser hastalığına kötü demeyin, kanser kötü bir hastalık değildir. Namaz kılmama hastalığı daha kötüdür.

• Namaz kılmayanlarda **İblis** kokusu vardır, **İblis** ahlâkı vardır, çünkü o da secde etmedi. Bir de adam diye gezerler.

• Ey Müslümanlar! “Benim kalbim temiz, namaz kılmama ne gerek var?!” diyenler var. Kalbi temiz olan namaz kılmadan duramaz. Kalbi temiz olanın kalbi İslâm kabiliyeti ile dolu olur.

• Namaz kaçıranlar yüzünden daha çok kıtlık oluyor. Bir adam namaz kılmazsa bütün dünyaya zararı vardır.

• Sen namazı atlatmadın, namaz seni cehenneme atlattı.

• Şu fakirin üzerine sabah namazının güneşi doğacağına, bu vücudun kıyma makinesinden geçmesi daha hayırlıdır.

• Şeriatı yapmak zor mu?! Değil. Beş vakit namaz kılınacak, Ramazân-ı Şerîf’te oruç tutulacak, durumu ve şartları müsâit olan kimse zekât verecek, haccedecek. Müslümanlar! Tembelliği bırakalım!

• Bakın ibadet ne kadar kıymetlidir ama kıymetini ne ben bildim, ne sizler bildiniz. Âhirette, güneş vurduğu takdirde ancak görülebilen toz misali zerre kadar amele bile muhtaç olunacak. Peki ya bir kere “**Sübhânellâh**” demenin mizanı dolduracağı bilindiği hâlde tembellik edip sonra da âhirette zerre miktarı bir sevap için başkasına yalvarmak akıl kârı mıdır sorarım size?! Fırsat elimizdeyken değerlendirelim. Mizanımızın ağır gelmesinin çârelerine bakalım. Gerçek zengin orada belli olacak.

• Tembellerle arkadaşlık etmeyin. Gevşek kimselerle oturup kalkarsanız siz de gevşek olursunuz. **Rabbimiz**’i ne kadar zikretsek doymayalım, mânevî sofrada kaşığı yere koymayalım.

• Dini, hem nefsin şerrinden, hem şeytanın şerrinden hem de nefis ve şeytana uyanların şerrinden muhafaza edin. Bu din için telefonlar edin, fakslar çekin, mektuplar yazın, seferlere çıkın. Nerede bunları yapmak?! Alaca dana gibi yatıyor. Böyle yatmakla iş olur mu?! Kışın kediler sobanın altında yatarlar, bacaklarını da uzatırlar. Tembel Müslüman da aynı o kedi gibi. Seferber olmamız lazım. Bu dini düşmanların elinden kurtarmak için bu kadar çalışmak yetmez. Bütün âzalarını bu dosdoğru dîne doğru dikeceksin.

(Mahmud Efendi Hazretleri’nden Duyulan Hikmetli Sözler, sh:220, 272)

TALHA HAKAN ALP'İN ÜZÜNTÜ VEREN İBRET Lİ HÂLİ!

DR. AHMET GELİŞGEN Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

Bir zamanlar Dâru'l-Hikme'de Ebubekir Sifil Hoca'nın yardımcısıydı. TVNET'de birlikte Ehl-i Sünnet'i savunan program yapıyorlardı. Ciddî bir düzeyde de ilim sâhip olduğu anlaşılıyordu. Düzgün bir hitâbete ve kıvrak bir zekâyâ da sahip görünüyordu; **Talha Hakan Alp!**

Zamanla Ebubekir Sifil Hoca'dan ayrıldı. Ondan sonra, günün iman problemi **“Modernist söylemleri”** tercih eder oldu ve daldı gitti...

Şimdi de kendi Twet'inde, **“Zorunlu Açıklama”** başlığı altında **“Epeydir açıklamak istediğim ama başta arkadaşlarımla ilgili bir gerçeği artık açıklamalıyım. Hayli zamandır inancım ile ilgili kuşkularım var. Sebep ve detaylarına giremeyeceğim. Sorgulama ve arayıştayım.”**

Din değiştirmenin eşiğinde olduğunu daha açık belirten twetleri de var. Yazımız ekinde bunların bir kısmının fotoğrafları mevcuttur.

Evet açıkça Talha Bey: **“İnancım dan şüphe ediyorum... Nereye gideceğimin araştırması içindeyim...”** demiş oluyor. Bu twetlerde herhangi bir sosyal medya oyunu yoksa, bu apaçık bir itiraf!

Allahım istikamet bahşetsin! Bu zâtın yakınında olanlar varsa Allâh için elinden tutup yardım etsinler! İnşâallâh bu twet'in yanlış olmasını da temenni ederiz. Sağlık sorunlarından kaynaklı bir hal ise bu durumu şayet, Allah Teâlâ'dan şifâ dileriz.

“Ne oldum deme, ne olacam de!” sözünü hatırlayıp halimizle böbürlenmemek ve şükretmek lâzımdır. Âl-i İmrân 8’de bize öğretilen, **“Rabbimiz bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme/bizi Hakk’tan saptırma!..”** duâsını şuurlu bir ruhla ve sıkça okumamız lâzımdır. Ayrıca “İslah edici” olmak lâzımdır, islah edicilere destek olmak lâzımdır.

ENBİYÂ YILDIRIM’DAN TEŞVİK ANLAMINA GELEN TWET!

Talha Alp’in tweet’inde açıkladığı hâlet-i rûhiyesiyle ilgili olarak bizi en çok şaşır-tan durum, eski târihselci ve modernist fikirlerinden döndüğü söylenen ve kendisi de her fırsatta bunu lanse eden Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi **Prof. Dr. Enbiya Yıldırım**’ın konuya yaklaşımı oldu.

Enbiyâ Yıldırım, Talha Alp’in bu tweet’ine cevap olarak yayınladığı 31.03.2021 tarihli tweet’inde şöyle demektedir:

“Talha kardeşim. Sizi zihin dünyamda her zaman farklı bir yere oturttum. İçinde bulunduğunuz halin şafak aydınlığının müjdecisi olmasını rabbimden dilerim.”

Enbiya Bey’in bu ifadelerinden bizim anladığımız; **“İnancımдан şüphe ediyorum, yol ayrımındayım”** diyen Talha

Alp’i, bu halinden ötürü tebrik ediyor olmasındır.

Çünkü Enbiyâ Bey ifadesinde: **“Talha beyi her zaman zihin dünyasında farklı bir yere oturttuğunu”** söylüyor. Enbiyâ Bey bu ifadeyle, Talha Bey’i her hâlinde sevdiğini, dolayısıyla modernizme kaydığı devrede ve İslam inancından şüphe ettiği ve din değiştirmenin eşiğinde olduğu şu anki halini de benimsediğini, bize göre belirtmiş olmaktadır.

Enbiya Bey’in tweet’indeki ikinci cümle ise daha açıktır. Zira ikinci cümle, **“Talha Bey’in içinde bulunduğu halin şafak aydınlığının müjdecisi olması dileğini”** ifade etmektedir.

Şimdi düşünün ki **“Mevcut inancımдан şüphe ediyorum yol ayrımındayım”** düşüncesini ifade eden Talha Bey’in sözlerini **“Şafak aydınlığının müjdecisi”** olarak kabul etmek, onun bu hâlini benimsemek ve teşvik etmek demektir. Enbiyâ bey bu sözyle Talha Bey’e, **“Güzel bir yola girmişsin, önünde müjdeli bir gelecek”** var, demiş olmaktadır.

Bir başka ifadeyle Enbiyâ Bey: **“Âferin, devam et, doğru davranış üzerindedin”** demiş olmaktadır.

Enbiya Bey’in, Talha Bey’in: **“Dininden şüphe ettiği ve dinini değiştirme sar-malı içerisinde bulunduğu”** durumunun; **“Şafak aydınlığının müjdecisi olmasını ve bunu rabbinden dilemesi”** ise, çok daha vahim bir durumdur bizce!

Çünkü Enbiya Bey, Talha Bey’in **“İslam Dini’nden çıkmak istediğini belirten”** bu hal ve düşüncesinin **“Şafak aydınlığı olmasını”** da Allah’tan dilemiş olmaktadır. Böylece Enbiya Bey, Talha Bey’in girdiği **“İslam’dan çıkma hâlet-i rûhiyesine”**, hâşâ Allah’ın ona yardım etmesini istemiş olmakta ve bunun için Allah’a dua etmiş olmaktadır.

Halbuki, kamuoyunun Enbiya Bey'den özellikle DİB DİYK üyesi olarak da beklediği; tatlı, müşfik ve ikna edici bir tavırla, irtidatın eşiğine geldiğini açıklayan Talha Bey'e **“Bu düşüncesinin yanlış ve zararlı olduğunu”** alenen dile getirip ona nasihat etmesiydi...

Enbiya Bey'in, her fırsatta modernistlik (târihsellik) düşüncesinden dönüp tövbe ettiğini lanse etmesi, bunu gerektirirdi... Çünkü Talha Bey'in bu açıklaması, aynı zamanda bir yardım çılgılığıdır da!

Yukarıda orijinalini ve aşağıda tweet'inin link ve fotoğrafını verdiğimiz Enbiya Bey'in ifadelerini biz, âcizâne böyle anladık ve bundan dolayı da tutumunu yadırgadık... Bizim bu okumamıza yanlıştır diyen varsa lütfen bizi uyarsın. Bu uyarı ve tenkitten dolayı memnun oluruz.

İslam Dini'nin bu konuya bakış açısıyla T.C. Anayasası'nın bakış açısı hâliyle

farklıdır. İslâmiyet, kendine inanmış bir kimsenin bu dinden çıkmasını, **“İrtidat”** olarak isimlendirir. Allah Tealâ Kur'an-ı Kerim'de son dini İslam Dini'ne inanmamayı da **“Küfür”** olarak isimlendirir.

Allah, küfrü sevmediği gibi, dininden dönmeyi (irtidâtı) de hiç sevmez. Kur'ân-ı Kerîm'in pek çok âyetinde buna işaret edildiği gibi, bir âyet-i kerîmede de **“Ancak Müslümanlar olarak ölünüz”** buyrulur. (Âl-i İmrân, 3/102).

Akaid metinlerimize de **“Allâh Teâlâ'nın, kulun küfre düşmesini istemediği, bunu kerih gördüğü”** de aynen geçmiştir. (İmâm Âzam Ebû Hanîfe, el-Fıkhu'l-Ekber, sh:17, vd.).

DİN DEĞİŞTİRME DÜŞÜNCESİNİN BAŞKA BİR YÜZÜ OLABİLİR Mİ?

Din değiştirme adı altında İslam Dini hakkında şüpheler ileri sürmek, **“İslam'dan çıkmaya özendirme amacı taşıyan dış güdümlü bir organize”** olabilir mi?! İşin bu yönünü de düşünmenin özellikle siyasi ve ictimâî yönden faydalı olacağı kanaatindeyiz. Böyle bir durumdan Allah muhafaza eylesin, kötü emellileri maksatlarına ulaştırmasın! Bu zannımızın, yazımızda adı geçenlerden uzak olduğunu da husûsen belirtmek isteriz.

Bu şüphemizin sebebi şudur: Bir kimse, laikliğe dayalı olan T.C. Anayasası'ndaki **“Din-vidan özgürlüğü”** esasına göre istediği inancı seçebilir, herhangi bir dine inanabilir ya da din değiştirebilir. Bu durum, mer'î mevzuatın getirdiği inanç hürriyetidir. İslâmiyet de belli şartlarda inanç hürriyeti hakkı verir, ancak **“İrtidat”**a yani İslam'a girdikten sonra bu inancı terk etmeyi asla benimsenmez ⁽¹⁾.

Öte yandan, bir kimsenin din değiştirme tercihini, İslam Dîni'nden şüpheleri olduğunu ve başka bir din arayışı içerisinde olduğunu, sosyal medyayı çalkalayarak ilan etmesi, bazen başka bir amaca da mâtuf olabilir. Bu amaç; başkalarını İslam Dini'nden çıkmaya özendirip, İslâm'ın "**İrtidat**" olarak isimlendirdiği bu durumu, sıradan bir hâdise hâline getirerek, ülkemizde İslâmiyet'e inananların sayısını azaltmak ve böylece Müslüman Türkiyemizi inanç ve kültür yönünden zaafa düşürerek mânevî dinamiklerimizi yok etmek sûretiyle Müslüman Türk Milleti'nin bekasına yönelen bir tehdit olabilir.

Dolayısıyla bu durum, sıradan ve kişisel boyutta bir mesele olmaktan öte, "Milli bekamız"la ilgili bir probleme de dönüşebilir. Misyonerlik faaliyetleri, Dinler Arası Diyalog ve İlmî İslam projeleri bu yüzden tehlikelidir.

İrtidâta özendirerek millî varlığımıza zarar verme planı, elbette kişiler tarafından değil, egemenliğimize göz dikmiş zararlı mahfiller tarafından tertiplenebilir. Dolayısıyla yazımızda ismi geçen kişiler, asla kasd-ı mahsusumuz değildir.

O nedenledir ki T.C Anayasası 26. maddesinin birinci fıkrasında vatandaşlara "**Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti**" verirken, ikinci fıkrasında da "**Bu hürriyetlerin kullanılmasını, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği**" gibi unsurlara zarar verecek hâllerle sınırlandırma yoluna gitmiştir.

Kezâ, Anayasa'nın 24 maddesi, vatandaşlara "**Din ve Vicdan Hürriyeti**" sağlarken, aynı maddenin son fıkrasıyla, "**Dince kutsal sayılan şeylerin istismarını, kötüye kullanılmasını**" da yasaklar.

Demek ki hiçbir hak, sınırsız hürriyet-

le kullanılamaz. Bu yüzden de ki, yönetim sistemleri ve ideolojiler, kendi mensubu olduktan sonra, kötüleyerek o sistemden çıkmayı, kendi güvenliğine aykırı bir durum olarak görmüşler ve zararlı gördükleri bu faaliyetten dolayı da kendi sistemleri içerisinde yaptırımlar koymuşlardır. Bu bağlamda İslam Dini de açığa vurulan "**İrtidat**" fiilini, kendi sistemini kötüleme ve zaafa düşürme olarak kabul ederek bu konuda ağır bir yaptırım öngörmüştür ⁽²⁾. Bu konuda T.C. Anayasası ile İslam Dini'nin/İslam Hukukunun farklı bakış açılarına sahip olduğunu yukarıda belirtmiştik.

KISSADAN HİSSE: İLLÂ DA İSTİKAMET!

Muhterem Dostlar!

Rabbimiz günde 40 kere namazda Fâtiha Sûresi'ni okutturuyor bize. Biz bu sûreyi okurken **“İhdina's-sırâda'l-müstakîm (Bizi sırât-ı müstakimden/ hidayetden ayırma!)”** diye dua ediyoruz. Âl-i İmrân Sûresi 8. âyetteise Mevlamız bize: **“Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme/bizi Hakk'tan saptırma!..”** duasını öğretiyor.

“İslah edicilik” olmadan, hidayet olmaz... Toplumda yayılan fesat yok edilmezse, bu zehirli rüzgâr, hidayette olanların da bir gün ayağını kaydırır.

“İslah edici” role girmiş müfsitlere karşı da çok uyanık olmak gerekir. Bu bağlamda Rabbimizin şu uyarıları oldukça anlamlıdır:

“Onlara, ‘Yeryüzünde fesat çıkarmayın’ denildiğinde, ‘Biz ancak ıslah edicileriz!’ derler. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farkında değillerdir.” (Bkz. Bakara, 2/11, 12).

“İnsanların kimi de vardır ki ne bir bilgiye ne bir delile, ne de aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allâh'ın dini hakkında tartışmaya girer. Allâh yolundan saptırmak için (iyi niyet ve mütevazî görünmek için) boynunu da bükerek bunu yapar. Dünyada ona bir rüsvaylık vardır. Kıyamet günü ise, ona cehennem azabını tattıracağız.” (Hac, 22/8, 9).

Allah Teâlâ insanları ve cinleri ancak kendine kulluk etmeleri için yaratmıştır. İnsanın dünyaya geliş gayesi budur. Allâh'a kulluk, önce imanı, sonrada sâlih ameli gerektirir. Sâlih amel, Allâh ve Rasûlü'nün getirdiği emir ve yasaklara

riâyettir. Dini emir ve yasaklara riâyeten dolayı müminler, Allah'ın rızasını kazanırlar, sevap elde ederler. Âhirette de ebedî mükâfat olan cenneti kazanırlar. Allâh'a iman etmenin ve sâlih amele yapışmanın adı, **“İstikamet”**tir.

İstikamet, kişiyi dünyada da ahirette de mutluluğa götürür. İstikamet kaybolduğunda dünyalar sizin olsa hiçbir kıymeti yoktur. O yüzden **“İllâ da istikâmet!”** diyoruz. Çünkü yaratılış gayemiz bu. Ebedi saadetimiz de buna bağlı.

İşte âyet-i kerîmemiz:

“Küfre dalmış ve kâfir oldukları halde ölüp gitmiş kimseler (var ya), bunların her biri kendini kurtarmak için dünya dolusu altın verecek olsa bile, asla hiçbirinden kabul olunmaz. Bunların hakkı acıklı bir azâbdır ve kendilerine yardım edecek hiçbir kimse de olmayacaktır.” (Âl-i İmrân, 3/91).

İman etmek kolaydır da imanı muhafaza etmek, itina ve emek ister. Rabbimiz bizi, neslimizi ve sevdiklerimizi imandan sonra fâsıklığa ve sapıklığa düşürmesin, ayağımızı kaydırmasın! Âmîn!

Bu makale www.ahmetgelisgen.com adresinden alınmıştır.

Dipnotlar:

- 1- Buharî, Diyât, 6; Müslim, Kasâme, 25; Cihad, 49; İ'tisam, 28; İstîtâbe,
- 2- Nesâî, Tahrîmü'd-Dem, 5, 14; Ebû Dâvud, Hudûd, 1; Tirmizî, Hudûd, 10, 25; İbn Mace, Hudud, 12; Ahmed, I/2,7, 282, 283, 323; V/231. Ayrıca bkz. Ebû Yûsûf, Kitâbü'l-Harâc, s. 67; Serahsî, Mebsût, X, 98; Molla Hüsrev, Dürerü'l-Hükâm, I, 301; İbn Dakîk, İhkâmü'l-Ahkâm Şerhu Umdu'ti'l-Ahkâm, s. 601; Aliyyü'l-Kârî, Mirkâtü'l-Mefâûh, VII, 5-7; İbn Müflih, Kitâbü'l-Fürû', VI, 169; Şirbînî, Muğni'l-Muhtâc, V, 427; Kelbî, el-Kavânîni'l-Fıkhiyye, s. 313; Vd.

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN OTUZ YEDİNCİ ŞEYHULİSLÂMÎ

(ŞEHİD) HOCAZÂDE MESÛD EFENDİ

(Rahimehûllâh)

Vilâdet târihi: Bilinmiyor - Vefât târihi: 1067 / 1656

Şeyhulislâmlık târihi: 9 Cemâziyelevvel 1066 / 5 Mart 1656 - 25 Ramazân 1066 / 17 Temmuz 1656

Şeyhulislâmlık müddeti: 4 ay, 12 gün - Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 37. Şeyhulislâm

Meşihat makâmındaki sırası: 49 - Meşihat dönemindeki pâdişah: **4. Mehmed**

- Târihçe-i Hayâtı -

1. **Ahmed**'in hocası **Aydınlı Mustafa Efendi**'nin oğludur. Bu sebeple **Hocazâde** diye anılır.

Osmanlı târihinde görevden alındıktan sonra îdam edilen üç şeyhulislâmdan ikincisi olduğu için kaynaklarda “Şehîd” ünvanıyla da geçer. Ayrıca kendisine **Burnaz / Pürnaz Müftü** veyâ **Çelebi** de denmiştir.

- İlmî Hayâtı ve Vazîfeleri -

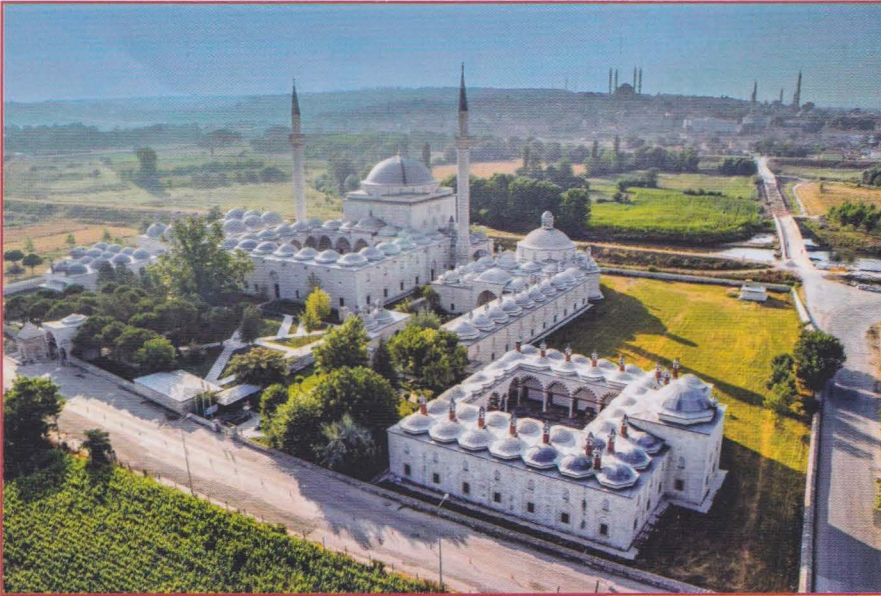
İlk tahsîlini babasından yaptı ve onun sâyesinde “Mevâlîzâde” kanunu gereği 1028 Safer’inde (Ocak 1619) **Hocazâde Esad Efendi**'nin Beyazıt Medresesi muîdliğiyle mülâzımı oldu. Medrese tahsîlinden sonra 40 akçelik medreseden mâzul iken 1030 Rebûilevvel’inde (Şubat 1621) Şah Sultan Medresesi müderrisliğine getirildi.

Mere Hüseyin Paşa'nın sadâretten azli onu da etkiledi ve müderrislikten alındı (Şâban 1031 / Hazîran 1622).

1033 Cemâziyelevvel’inde (Mart 1624) Ayşe Sultan Medresesi’ne, 1035 Ramazan’ında (Hazîran 1626) teâmüle aykırı olarak kısa bir arayla Sahn-ı Semân’ın iki ayrı medresesine tâyin edildi.

1037 Şâban’ında (Nîsan 1628) Edirne Beyazıt Medresesi, 1038 Şevvâl’inde (Hazîran 1629) Eyüp Medresesi, 1040 Ramazan’ında (Nîsan 1631) kardeşi **Ali Efendi**'nin yerine Süleymâniye Medresesi’ne müderris oldu. (Bkz.: Resim-1)

Mesûd Efendi daha sonra kadılığa geçti. 1042 Rebûilevvel’inde (Eylül 1632) Halep kadısı oldu, bir yıl sonra azledildi ve uzun süre mâzul kaldı. 1050’de (1640) kendisine verilen Galata kadılığını kabûl etmedi. 1052 Cemâziyelevvel’inde (Ağustos 1642) Bursa kadılığına getirildi. Fakat iki ay sonra, Bursa’da kanuna aykırı olduğu iddiâsıyla yeni inşâ ettirilen bir kiliseyi hükümet merkezinin kararını beklemeden yıktığı için görevden alındı. (Bkz.: Resim-2)

1- Edirne'deki Sultan 2.Beyazıt Külliyesi

Efendi'ye şikâyetle bulunduğular ve **Mesûd Efendi'**nin âdil bir imtihan için yeterli bilgisinin olmadığını ileri sürüp pâdişah huzûrunda ve ulemâ önünde imtihan olmak istediklerini bildirdiler.

Muhtemelen bu hâdiseler sırasında **Şeyhulislâm Karaçelebizâde Abdülazîz Efendi** ile araları açıldı ve birbirine rakip hâle geldiler.

Mesûd Efendi'ye haksızlık yapıldığı kanaatinde olan Bursa halkı diğer üç kiliseyi daha tahrip etti. Bunun üzerine hükümet merkezinden müfettişler gönderilerek soruşturma açıldı ve yapılan hareketin uygunuz olduğu tespit edilip suçlular cezâlandırıldı.

Görevden alınan **Mesûd Efendi'**ye Gümülcine ve Yenice-i Karasu kazâları arpalık verildi. 1054 Zülhicce'sinde (Şubat 1645) Rumeli kazaskerliği pâyesini aldı. Sekiz ay sonra kendisine teklif edilen Eyüp kadılığını kabûl etmeyip arpalıkları ile yetindi.

Ramazan 1061'de (Ağustos 1651) Anadolu kazaskeri oldu. Bu görevdeyken Dîvân-ı Hümâyûn'da ve zaman zaman yapılan meşveret meclislerinde vezirlere karşı sözünü esirgemediğinden **Vâlide Turhan Sultan'**ın takdîrini kazandı.

Ancak yaptığı bâzı uygulamalar ulemâ arasında tepkiye yol açtı. Anadolu kadıları kadılık imtihanına îtirâz ederek **Şeyhulislâm Karaçelebizâde Abdülazîz**

Mesûd Efendi'ye bir yıl kaldığı kazaskerlik görevinin ardından Tırnova ve Sahra arpalıkları verildi. Üç yıl sonra 1065 Ramazan'ında (Temmuz 1655) arpalığı Galata kadılığına çevrildi.

Kazaskerliği sırasında **Mesûd Efendi, Vâlide Turhan Sultan'**ın takdîrini kazanmıştı. Hattâ **Turhan Sultan, Vezîriâzam Gürcü Mehmed Paşa'**ya onu dinlemesini ve sözünden çıkmamasını tembih etmişti.

2- Bursa ve Ulu Câmi

Bu gücünü devlet işlerine karışarak, tâyin ve azillere müdâhale ederek kullanma-

3- Hocazâde Mesûd Efendi'nin bir fetvâsı:

“Allâhümme yâ Veliyye'l-ismeti ve't-tevfik

Nes'elûke'l-hidâyete ilâ sevâi't-tarîk

Bu mesele beyânında cevâb ne vechiledir ki?

Zeyd babasından intikâl iden icâre-i mu'accele ve mü'eccelelü vakf menzili izn-i müteveli ile Amr'a ferâğ itdikten sonra müteveli tarafından icâreyi kabza vekil olan Bekr, Amr zimmetinde müctemi' olan birkaç aylık icâreyi talep eyledikde Amr'a virmemek için ben ol menzili Zeyd'e vefâen tefevvüz eyledim deyu virmeğe kâdir olur mu? Beyân buyurulup müsâb olası!

el-Cevâb: Allâhu a'lem, olmaz.

Ketebehû Mes'ûd el-fakîr ufiye anh.”

زيد يا سيدي انتقال ابيه اجاره مجله ومجمله لوقف منزلي بما اذن امر
عمده وان اتركه كلكه منزل من عند اجاره فضله وكبار ولا يكره
ذمته مجتمعا وانه برقا ابلن اجاره طلب ابله كره وجرمك اكون
بن اول منزلي زبده و قاء تفوض اليه جرد برلكه فادركه
ابوا اعمم بر سر من اولادك
اولادك
محمد

ya başlayan **Mesûd Efendi** bâzı önde gelen devlet adamları ve ulemânın tepkisine yol açtı. **Gürcü Mehmed Paşa**'nın azledilip yerine **Tarhuncu Ahmed Paşa**'nın getirilmesinde önemli rol oynadı.

Gizlice İstanbul'a dâvet edilen **Tarhuncu Ahmed Paşa** durum açıklığa kavuşuncaya kadar onun evinde kaldı. **İpşir Mustafa** ve **Kara Murad** paşaların sadâreti döneminde ise kendisine îtibâr edilmedi.

- Şeyhulislâm Olması -

Kaynaklara göre, Çınar Vakası sırasında bâzı adamları tebdîl-i kıyâfet ederek züyuf akçe sebebiyle büyük huzursuzluk duyan şipâhi ve yeniçeriler arasından taraftar toplamış, **Şeyhulislâm Memekzâde Mustafa Efendi**'nin rüşvetçi ve afyon düşkününü olduğundan böyle nâzik bir dönemde meşîhata lâayık bulunmadığı yolunda haber yayarak bu makama cesur ve hak sözü söyleyen **Mesûd Efendi**'nin getirilmesi konusunda askeri inandırmıştı.

Yeniçeri ve şipâhilerin **Mesûd Efendi**'nin şeyhulislâm olması için saraya baskı yapmaları sonucunda **Memekzâde Mustafa Efendi** tâyininden on üç saat, **Vezîriâzam Zurnazen Mustafa Paşa** da dört saat sonra azledildi.

Mesûd Efendi 9-10 Cemâziyelevvel 1066 gecesı (5-6 Mart 1656) “Erbâb-ı cemiyet iltimâsıyla” şeyhulislâmlığa getirildi. (Bkz.: Resim-3)

Mesûd Efendi'nin dört ay on iki gün süren meşîhat günleri büyük çalkantılar içerisinde geçti. Bu çalkantıların sebebi devlet işlerine müdâhalesi, tâyin ve azilleri kendi kontrolü altında tutma ihtirâsı yanında ortamın çok karışık olması idi. Yeni şeyhulislâm özellikle belli başlı tâyinlerde belirleyici olmak istiyor, sadâkatine, cesâret ve doğru sözlülüğüne değer veren **Vâlide Turhan Sultan** bir ölçüde bu isteğine riâyet ediyordu.

Nitekim **Siyavuş Paşa**'nın ölümü üzerine **Mesûd Efendi** kendisine mutlak olarak itâat edeceğine inandığı Şam Vâlisi **Boynueğri Mehmed Paşa**'ya sadrazamlık verilmesini saraydaki meşveret meclisinde kabûl ettirdi. Ancak şeyhulislâmın etkisi altına girmeye niyeti olmayan yeni sadrazam onu dışlayarak müstakil hareket etmeye başladı.

Bunun üzerine **Mesûd Efendi**, **Vâlide Turhan Sultan**'dan onun azlini istedi. **Vâlide Turhan Sultan** sadrazamın kısa süre içinde sebepsiz azlinin devletin istikrârı ile bağdaşmayacağını söyleyip bu isteği reddetti.

Giderek daha da hırçınlaşması saray ve devlet ricâli nezdindeki îtibârının sarsılmasına yol açtı. **4.Mehmed**'i azledip **Şehzâde Süleyman**'ı tahta çıkarmayı düşünerek gizli bâzı toplantılar yaptığı söylentileri yayıldı.

Sadrazam Mehmed Paşa'nın durumu pâdişâha ve vâlîde sultana bildirmesi üzerine büyük tedirginlik yaşandı. Sinan Paşa Köşkü'nde meşveret olduğu söylenerek dâvet edilen **Mesûd Efendi**, köşke geldiğinde pâdişah ve sadrazamı görmeye fırsat kalmadan 25 Ramazan 1066'da (17 Temmuz 1656) görevden alındı. Diyarbekir kadılığı verilip bostancıbaşıya teslim edildi ve kayıkla Mudanya üzerinden Bursa'ya yollandı.

- Vefâtı -

Aleyhine yeni bir tertipten korkarak bir an önce Diyarbekir'e gitmek isteyen **Mesûd Efendi**, Abaza isyânı sebebiyle yollar tehlikeli olduğundan bir miktar sekbanla yola çıkmak istedi. Bu durum, Bursa Kadısı **Rûhullâh Efendi** tarafından **Mesûd Efendi**'nin devlete karşı kuvvet topladığı şeklinde İstanbul'a bildirildi.

Bunun üzerine **Mesûd Efendi**'nin hemen îdâmı için Bursa kadısına bir ferman gönderildi. 11 Şevvâl 1066 (Ağustos 1656) gecesinde misâfir olduğu **Meâlîzâde**'nin köşkünde akşam âni bir baskınla yakalanmak istenen **Mesûd Efendi** karşı koyarak birkaç kişiyi kılıçla yaraladıysa da sonunda öldürüldü. Cesedi bir süre öylece bırakıldıktan

sonra Bursa'da Pınarbaşı Mezarlığı'na gömüldü. Maalesef mezarı kaybolmuştur.

Vefat târihine **Bursalı Nâcî Hüseyin** şöyle târih düşürmüştür:

شَهِيدٍ حَيٍّ وَافِي خَوَاجَةٍ زَادَةٌ

“(Ahdine) vefâlî diri şehîd **Hocazâde**.” (1066)

Başta kendisini sevmeyen ve hakkında ağır sözler kullanan **Karaçelebizâde Abdülazîz Efendi** olmak üzere birçok kimse **Mesûd Efendi**'nin iftirâyâ uğradığını, devlete karşı bir tavrının olmadığını ifâde eder.

Karaçelebizâde ayrıca devletin en yüksek ilmiye rütbesine ulaşmış bir kişinin böyle fecî bir şekilde öldürülmesinin yakışık almadığını vurgular. Daha sonra sadrazam olan **Köprülü Mehmed Paşa** bu iftirâyâ sebebiyet veren Bursa Kadısı **Rûhullâh Efendi**'yi îdam ettirmiştir.

- Şahsiyeti -

Kaynaklarda güçlü kuvvetli, kibirli, sert mizaçlı, ilimle alâkası olmayan, daha çok devlet işlerine karışan bir kişi olarak tanımlanan **Mesûd Efendi**'nin fetvâlarına ve herhangi bir eseri olduğuna dâir bilgi bulunmamaktadır. Konağının Süleymâniye'de olduğu belirtilir.

Oğlu Eyüp kadılığı yapan **Lütfullâh Efendi**'dir. Torunları da kadılık yapmıştır.

Rûhu için el-Fâtîha.

Kaynaklar:

(Mehmet İpşirli, Tdv İslâm Ansiklopedisi, 29/345-346; Müstakimzâde Süleymân Sa'düddîn, Devhatü'l-meşâyih, sh:64-66; Aynı mlf., Devhatü'l-meşâyih (me'a-zeyl), Süleymâniye Ktp., Yazma Başılar, rakam:5497, verak:28a-b; Şeyhî, Vekâyi'u'l-fuzalâ, 1/237-239; İlmiyye Salnâmesi (haz. Seyid Ali Kahraman, Ahmed Nezih Galitekin, Cevdet Dadaş), sh:382-384, 759; Ahmed Sıdkî, Mu'cemü şüyûhi'l-İslâm fi'l-'ahdi'l-'Os-

mânî, 1/486-491; Abdülkadir Altunsu, Osmanlı Şeyhulislâmları, sh:83-84; Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Osmanlı Arşivi'nde Şeyhülislam Fetvaları, sh:14; Serhat Başar, Osmanlı Şeyhulislâmları, sh:244-245; İsmail Hami Danişmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, 5/126-127; Uzunçarşılı, Osmanlı Târîhi, 3/1, sh:293-295, 300-302; 3/2, sh:473-475; Aynı mlf., İlmiye Teşkilâtı, sh:224-225)

İletişim adresi: hasan.kudu@hotmail.com

ÖMER FARUK KORKMAZ

YÂSİN SÛRESİ'NİN 6. ÂYETİ'NDEN TÂRİHSELLİK ÇIKAR MI?

(Mustafa Öztürk'ün Konu Hakkındaki
Bâtıl Görüşlerinin Tenkîdi - 5)

Öztürk'ün Yasin Sûresi'nin 6. âyet-i kerîmesiyle istidlâline gelince, lafzı itibarıyla tahsis eden ve yukarıda bir iki örneği üzerinde durduğumuz diğer âyetler gibi bu da Öztürk'ün anladığı şekilde Kur'ân'ın sadece Araplara geldiği sonucunu intaç etmemektedir. Her şeyden önce, istidlallerinde müfessirlere mürâcaat eden, onlardan mesned arama çabasına giren Öztürk'e -daha önce de sorduğumuz- şu soruyu soralım:

İslam tarihi içerisinde tarihsellik fikrinin asrımıza yakın çağlarda zuhurundan önceki tüm asırlar içerisinde yaşamış tüm müfessirleri bir gözünüzün önüne getirin. Onların yazdıkları birçok tefsirin bugün elimizde olduğu hakikatini de hatırdan tutun. Şu hâlde, bu âyet-i celîleden sizin vardığınız netice gibi bir sonuç çıkaran bir tek müfessir göstermeniz mümkün mü? Tabi ki de hayır.

Hiçbir müfessir bu âyetten Kur'ân'ın târihsel olduğu sonucunu çıkarmamış bilakis evrensel olduğuna vurgu yapan âyetlere de uygun biçimde anlayabilmek için bu ve benzeri âyetlerde neden hususi bir vurgu olduğu üzerinde konuşmuşlardır. Bu âyetin tefsiriyle ilgili mürâcaat edeceğimiz her bir tefsir eseri size bu meyanda bilgiler sunacaktır. Dilerseniz bakabilirsiniz.

Bu hususla ilgili cevap sadedindeki ifadelerimizi serdetmemiz gerekirse:

1. Öztürk'e aynı soruyu yine saralım: İslam tarihi içinde bu âyetten târihsellik görüşü çıkartmış bir tek müfessir gösterebilir misiniz?

2. Bu âyet-i kerîmedeki ما'nın iki anlama gelebileceğinden hareketle âyete iki farklı mana verilmiştir. ما'yı الذي manasında anlayacak olursak âyetin anlamı: “Babalarının uyarıldığı şeyle (o) kavmi de uyarman için” şeklinde olacaktır. Nâfiye olarak kabul etmemiz durumunda da “Ataları uyarılmamış, bu yüzden kendileri de gaflet içinde kalmış bir toplumu uyarman için indirilmiştir.”¹ manasına gelecektir.² Özel anlamda Öztürk, genel manada târihselci kesim bu mana üzerinden Allah Rasûlü ﷺ'nün ataları uyarılmamış Arap toplumuna gönderildiği sonucunu çıkarmaktadırlar. Bulunduğu makam ve bağlamı nedeniyle dakik noktalara temas eden hususi vurguları anlamaktan âciz olan yâhut bunları bilerek çarpıtan zihniyetin Kur'ân'ı bütüncül okumadıklarını yukarıda beyan etmiştik. Nitekim burada da durum aynıdır. Şâyet Öztürk gibileri, yukarıda bir kısmını zikrettiğimiz ve Allah Rasûlü ﷺ'nün risâletinin tüm insanlığa şâmil olduğunu; Kur'ân'ın kıyâmete dek yaşayacak bütün bir insanlığın hidayeti için gönderildiğini vurgulayan âyetleri gizlemeseydi bu âyette vurgulanmak istenen manayı da ıskalamamış olacaktı. Fakat belli ki maksat bambaşka.

3. Kur'ân-ı Kerîm sadece bu âyette değil başka âyetlerde de hususi vurgularda bulunmaktadır. Misâlen bir âyet-i celîlede “müttakîler” için hidayet kaynağı olduğu bildirilen³ Kur'ân-ı Kerîm'in diğer âyette⁴ Peygamber ﷺ'e “bütün âlemlere” uyarıcı olması için indirildiği bildirilmektedir. Bütün âlemlerin uyarılması için gönderildiği beyan edilen Kur'ân-ı Kerîm'in Allah Rasûlü ﷺ'nün diline, müttakîleri müjdelemesi ve şiddetle karşı çıkan bir toplumu uyarması için kolaylaştırıldığı da bir başka ayette⁵ tasrih edilmektedir. Şimdi, bu âyetler içerisinden sadece hususi vurguda bulunanları seçip alarak “Kur'ân o zamanda bile tüm insanlara gelmemiştir bilakis sadece müttakîleri müjdelemek amacıyla nazil olmuştur” demek doğru olabilir mi?

4. Bütün bunlardan daha acayibi, bu zihniyetle hareket ettiğimizde “En yakın akrabayı uyar”⁶ âyet-i celîlesinden bırakın Kur'ân'ın sadece o dönemde yaşamış Arap yarımadasındaki insanlara nâzil olduğunu savunmayı, sadece peygamberin en yakın akrabalarına indiğini savunmamız gerekecektir. Oysa, nasıl ki bu âyeti cımbızla kesip alarak “Kur'ân sâdece peygamberin yakın akrabalarına gelmiştir” diyemiyor, bilakis âyetteki hususi vurgunun hikmeti üzerine yoğunlaşıyorsak bahsinde olduğumuz ayet ve benzerleri hususunda da doğal olarak aynı tavrı sergilemekle yükümlüüz.

5. Varsayalım ki Öztürk, bu âyette geçen kavim ifadesinden Kur'ân'ın yerel bir hitap olduğu sonucunu çıkardı. Peki aynı sayfanın son ayeti olan ve bu ayetten birkaç âyet sonra gelen “Sen ancak zikre (Kur'ân'a) uyan ve görmeden Rahmân'dan korkan kimseyi uyarabilirsin” şeklindeki âyet-i kerîmeyi neden görmemiştir. Zira ayette geçen “من” lafzı elfâz-ı umumdandır.⁷ Yani genellik ifade eden lafızlardandır. Buna göre Allah Rasûlü ﷺ istisnası olmaksızın kıyamete dek gelecek tüm insanlar içerisinde Rahman'ın ğaybında ondan korkan ve Kur'ân'a uyan herkesi uyarabilir. Zira “Âlemlerin tamamına gönderildiği başka ayetlerde ifade edilen Kur'ân”ın yine bu âlemler zümresinden olan bu insanlara bir öğüt olması kaçınılmazdır.⁸

6. Yine, diyelim ki Öztürk, bu âyetteki “kavim” ifadesinden Kur'ân'ın o dönemdeki insanlara indirildiği görüşünü anlayarak tarihsellik tezini desteklemek istemiştir. Peki, aynı sürenin birkaç sayfa ilerisindeki şu âyet-i celîleyi neden görmemiştir? “Onun söyledikleri, ancak Allah'tan gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır. Diri olanları uyarsın ve kâfirler cezayı hak etsinler diye.”⁹ Nitekim bu âyet-i celîlede yer alan “من” lafzının elfâz-ı umumdan olduğunu ifade etmiştik. Yani genellik ifade eden lafızlardandır. Buna göre ayetin manası “Kur'ân-ı Kerîm'in kalbi ölmemiş olan, mâsiyet ve günahlarından dolayı hidayetleri kararıp da kalplerine mühür vurulanların dışında herkesi uyarmak için gönderildiği” şeklindedir.¹⁰ Bu ayet-i kerime Kur'an'ın kıyamete dek bu vasıfları haiz herkese bir uyarı niteliği taşıdığını bildirmekteyken, makam gereği hususi vurgu yapan ayetlerin nazmından hareketle Kur'an'ın bizzat kendisinden tarihsellik düşüncesi çıkartmaya çalışmak ne kadar samimiyetsiz bir tutumdur. Bu tutumun ilmî ahlak ile edna seviyede bir münasebeti olamaz.

Dipnotlar:

1 Yasin, 6

2 Taberî, *Câmi'u'l-Beyân*, XX/492; İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, VI/563; Ebû Hayyan, *el-Bahru'l-Muhît*, IX/49; KadıBeydâvî, Nâsıruddin Ebû Sa'îd, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, Dâru İh-yâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1418, Baskı: I, IV/263;

3 Bakara, 2

4 Furkan, 1

5 Meryem, 97; Râzî, *Mefâtihu'l-Ğayb*, XXII/7

6 Şu'arâ, 214

7 el-Bezdevî, *Kenzu'l-Vusûl ilâ Ma'rifeti'l-Usûl*,

Matbaatu Câvid Berîs, Karaçi, s. 67; Şemsu'l-E-imme es-Serahsi, *Usûlu's-Serahsî*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1414, Baskı: I, I/ 151; Sa'duddin et-Teftâzânî, *Şerhu't-telvîh ale't-Tavdîh*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, 1416, Baskı: I, I/109

8 el-Bikâ'î, *Nazmu'd-Dürer*, VII/64

9 Yâsin, 69-70

10 Taberî, *Câmi'u'l-beyân*, XX/549; İbn Kesir, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*, VI/ 592; es-Sem'âni, Ebu'l-Muzaffer Mansur b. Muzaffer, *Tefsîru's-Sem'ânî*, Daru'l-Vatan, Riyâd, 1418, Baskı: I, IV/387; Ebû hayyân el-Endelûsî, *el-Bahru'l-Muhît*, IX/81

İlm-i Hâl

İSMAİLAĞA FIKİH KURULU

EL BİRLİĞİ SİSTEMİNE ALTERNATİF OLAN

“ŞİRKET-İ MÜLK MODELİ” NEDİR?

İnsan, tarihsel süreç içerisinde hep bir araştırma, koşturma ve hayatını devam ettirebilmek için sürekli birtakım arayışlar içerisinde olmuştur. Bu târihî serüveninde, kendi hedefleri doğrultusunda birtakım yeni yeni modelleri çıkarmayı başarmış ve bunları sürekli olarak geliştirebilmiştir.

Ancak insanın hayatını direkt etkileyen şeylerden birisi de kendisi için aslî bir ihtiyaç olarak görmüş olduğu şeyleri en hızlı ve en kolay yoldan elde etmeyi ve bu doğrultuda tarih boyunca çeşitli arayışlar ve sistemler geliştirme gayretinde olmuştur.

Tabî bizler, Müslüman olmamız hasebiyle de Rabbimizin belirlediği o ahkâm çerçevesinde hareket etmemiz gerekiyordu. Allah Teâlâ'nın koymuş olduğu helâl ve haram dengesini gözetmeli ve bunların sınırları içerisinde bir arayışa gitmeliydik ki, İslam tarihi boyunca da hep bu şekilde olmaya gayret edilmiş ve bu bağlam da çe-

şitli modeller ortaya konulmuştur.

Hazreti Peygamber'in *-sallallâhu aleyhi ve sellem-* Rabbimiz Teâlâ'dan alarak, *vaz'* etmiş olduğu İslam'ın o muhteşem anlayışı doğrultusunda çeşitli akitler belirlendiği gibi, akit olmayan mücerret yardımlaşma yollarına da gidilmiştir. Bu meydana gerek asr-ı saadet gerekse sonraki dönemlerde, özellikle de ecdadımız Devlet-i Aliyye dönemlerinde bu işlemler daha da yaygınlaştırılmış ve çeşitlendirilmiştir.

Aslî ihtiyaç diye tâbir edilen, kişinin hayatını idâmesindeki ona gerekli olan yaşama, barınma gibi aslî unsurlara ulaşmak, herkes için kolay olmamaktadır. Evet, maddî imkânı olanlar İslam'ın onlar için belirlemiş olduğu alış-veriş türlerine uyarak hedeflerine ulaşabilirlerken, maddî imkânı olmayan kimseler ise bu aslî ihtiyaçları husûsunda sıkıntı yaşamakta belki de onlara ağır gelen birtakım sonuçlar oluşmaktaydı.

İşte bu nedenle İslam tarihimiz benzerine az rastlanır yardımlaşma kurumlarını ve modellerini ortaya çıkarmıştır. Yüce Rabbimizin iyilik üzerine yardımlaşın bağlamındaki tavsiyeleri Müslümanlar için bir rehber ve yaratıcımızın rızasına erişmek yolunda bir kılavuz olmuştur.

Asr-ı saadet döneminde var olan “**velâ/Mevlâ'l-Muvâlât**”¹ akdi bu bağlamda ortaya çıkan bir durumdur. Yine İslam fıkhiındaki “**Âkile**”² sistemi de bunun bir tezâhürüdür. Osmanlı döneminde var olan yardım sandıkları ve hususi hayır işlerinde kurulan vakıflar bu minvalde olan bir mefkûrenin bir sonucudur. Yine Mısır’da, Kûfe’de ve birçok noktada yapılagelen, insanların birbirlerine yardım etmeleri için kurulan ortak fonlar da bu tür bir hedefin tezâhürüdür.

Tabi burada şunu da belirtmek gerekiyor ki; yapılan bu tür ortaya atılan yardımlaşmalar İslâm’ın koymuş olduğu helâl ve haram çizgisinde olmalıdır. Aksi halde adı yardımlaşma da olsa içerisinde İslâm’ın yasakladığı birtakım unsurları barındırıyor, fıkhen faiz ya da başka bir sorun olarak değerlendirilecektir.

Kısacası tarihimiz boyunca yardımlaşma kurumları hep var olmuş ve günümüze kadar da yapılagelmiştir. Bu tür sistemler günümüzde olmakla beraber daha birçok da farklı varyantları oluşmuştur. Bunlardan kimisi gerçek bir yardımlaşma fonu ve sistemi olarak karşımıza çıkarken, bir kısmı da her ne kadar yardımlaşma denilse de faiz olarak zuhur etmektedir.

Eski insanlarda olan cömertlik ve yardımlaşma duygusu maalesef günümüzde pek bulunmamaktadır. Bu nedenle şu anki yardımlaşma sistemlerinin hepsini eskilere bakarak aynı değerlendirmek ve aynı hükme varmak doğru olmayacaktır. Önceden insanlar kendilerinin ve âilelerinin ihtiyaçlarını temin ettikten sonra daha fazlasında çok haris bir şekilde hareket etmez, yaşantı şekli olarak benimsedikleri İslâm ahlâkının onlar üzerindeki etkisiyle, etrafındaki yoksullara ve muhtaçlara yardım ederler ya da onların da kazanmaları için çalışırlardı.

Maalesef günümüz dünyasının bir hastalığı olan metaryelist düşünce, her şeye maddî pencere ile bakan topluluklar ve hayat ekseninde sadece kendisi olan bireyler, bu konudaki mânevî kazanımlara önem vermemektedirler. Hayatındaki her şeyde, hatta yapacağı iyilikte bile menfaat arayan, bu ulvî duygunun ne demek olduğunu bilmeyenler, Hazreti Ebu Bekr -radiyallâhu anh- gibi gerekirse tüm malını bile Allah yolunda harcayan kimselerin ruh halini anlayamayacaklardır.

İşte bu nedenle günümüz yardımlaşma modellerine, yüzeysel bir bakışla değil de daha derinlemesine bir tahlil gerekmektedir. Gerçekten de bir yardımlaşma mı yoksa yardımlaşma altında bir faizli akit mi diye irdelenmelidir.

İnşallah biz bu yazımızda İsmailağa fıkıh kurumumuz tarafından ortaya konulan “Şirket-i Mülk Modeli” nedir ve diğerlerinden farklı olduğu noktalar nelerdir kısaca onları izah etmeye çalışacağız. Diğer sistemlerin neden caiz olmadığına dair yazılarımızı da ayrı bir çalışma altında inşallah sunacağız.

Öncelikle günümüz faizli bankacılık sistemine bir alternatif olarak sunulan dayanışma ve yardımlaşma sistemleri ilk olarak 1992 yılında uygulanmaya başlamıştır. Günümüzde birçok farklı isimlendirmesi olan bu yapıların ana teması, insanları faize düşürmemek adına bir yardımlaşma ekseninde toplayıp hem helal ve haram kriterlerine uymaya çalışmak ve dahi yaşantımızda bizim için neredeyse olmazsa olmaz konumuna gelen ev, araba gibi aslı ihtiyaçlara ulaşım imkânı sağlamaktır.

Bu firmalar şu an (2021) itibarıyla BDDK tarafından bir sistem altına alınmış olup, tıpkı bankalar gibi ilgili kurumlar tarafından denetlenmektedir. Günümüzde ise birçok yeni firmaların da katıldığı bu sistem, her geçen gün büyümekte ve iddialarına göre faizsiz(!) olarak alternatif bir finansman modeli sunmaktadırlar.

Evet insanların bu tür firmaları tercih etmesindeki en büyük etken faizsiz olmasıdır.

Günümüzde bu sistemlerle alakalı detaylı çalışmalar maalesef çok geç kalmış ve bu alanda ilk tez çalışması ise Süleyman Tekelek'in 2013 yılında yapmış olduğu "**Konut Finansmanında Banka Kredilerine Alternatif Modellerden 'Elbirliği Sistemi' Üzerinde Bir Çalışma**" isimli çalışma olmuştur.³

Ancak bu makale bu sistemlerin fıkhi bağlamda tahlili değil de yaygın kredi modellerine alternatif olması üzerine bir araştırma olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta bu çalışmada Türkiye'de olan konut finansman sistemleri üzerine birtakım istatistikler sunulmakla beraber "el birliği" sistemiyle alakalı da farklı analizler serdedilmiştir. Bunun yanında bu sistemi kullanan birtakım şahıslarla anketler yapılmış ve bu anketler neticesinde neden tercih edildiğine dair bâzı mâlûmatlar zikredilmiştir.

Bu konuda yazılan ikinci çalışma ise; Murat Ergüven'in 2014 yılında yaptığı "**Konut Finansmanında Elbirliği Sistemi: Müşterilerin Elbirliği Sistemi Tercihleri Üzerine Bir Araştırma**" isimli çalışmasıdır.

Bu çalışma da son olarak bu sistem üzerine birtakım istatistiksel veriler paylaşmış ve bu sistemlerin neden insanlar tarafında tercih edildiğine dair gerçekten müfid araştırma sonuçlarını nakletmiştir.

Ben burada birçok farklı noktadan yapılmış olan bu anket çalışmalarından sadece "Neden bu sistemleri tercih ettiniz?" adlı anket sonucunu paylaşmak istiyorum. Çünkü bunlar, insanımızın bu sistemlere olan meylinin asıl gayelerini göz önüne koyması açısından önemli verilerdir. Şöyle ki;

"Bu sistemdeki katılımcılara 'Elbirliği sistemini tercih etmeniz en önemli sebebi nedir?' sorusu sorulmuş ve verilen seçenekleri önem sırasına göre sıralamaları istenmiştir.

• Elbirliği sistemine giren müşterilerin % 80'i (324 kişi) elbirliği sistemini tercih etmesinin en önemli sebebi olarak önem derecesine göre birinci sırada "faizsiz olması" olduğunu işaretlemişlerdir.

• Elbirliği sistemi müşterilerinin % 59,5'i (241 kişi) elbirliği sistemini tercih etmesinin en önemli sebebi olarak önem derecesine göre 2. sırada "Konut finansman maliyetinin daha düşük" olmasını işaretlemişlerdir.

• Elbirliği sistemi müşterilerinin % 59,8'u (242 kişi) için ise elbirliği sisteminin "Daha bireysel ve esnek bir ödeme yapısına sahip olması" önem derecesine göre 3. sırada yer almaktadır.

• Elbirliği sistemi müşterilerinin % 51,9'u (210 kişi) için "Kira öder gibi ev sahibi olma imkânı olması" dördüncü derecede önem sırasına sahip görülmektedir.

• Elbirliği sistemi müşterilerinin % 68,9'u için ise "Finans işlemlerinin kolay olması ve kısa sürede tamamlanması" beşinci derecede önem arz ettiği anlaşılmaktadır."⁴

Görüldüğü gibi bu sistemleri tercih edenlerin ilk gayesi, bunların faizsiz olmaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İşte insanımız katında önemli olan bu etken bu tür alternatif finans sistemlerinin geliştirilmesine neden olmuştur. Ancak bu sistemleri ortaya atıldığı ilk zamandan itibaren İslam fıkhiinde bulunan farklı esaslarla temellendirilmişlerdir. Fakat günümüzde bu bakış açılarından sadece dört tanesi tebâruz etmektedir.

Meselemizin fikhî boyutu noktasında ortaya atılan dört farklı bakış açıları ise şunlardır:

- Karz-ı Hasen Sistemi
- Şartlı Hibe Sistemi
- Müşâreke-i Mütenâkîsa Sistemi
- Şirket-i Mülk Sistemi

Bu firmalar, sistemlerinin fikhî zeminini bu dört ana tema etrafında şekillendirmişlerdir. Bunlardan ilk üçte bulunan bakış açılarının neden caiz olmadığına dair detaylı izahlarımızı başka çalışmalarda beyan edeceğiz. Burada ise bizim tarafımızdan cevaz verilen "Şirket-i Mülk" sistemini kısaca izah etmeye çalışacağız.

Ancak konuya başlamadan burada şunu ifade etmem gerekir ki o da; İslam da faiz denilince sadece fiziksel fazlalık anlaşılıyor

olmasıdır. Hâlbuki fıkihta fiziksel fazlalık olmadığı halde faiz kabul edilen birçok misal söz konusudur.

Faiz; diğer adıyla riba/luğatta, mutlak ziyâdelik demektir. Arap luğatında bir mekânın diğerlerinden daha üst bir noktada olduğunu ifade etmek için kelimesi kullanılır.⁵

İslam fıkının da ise; bir akitte hem cinsiyle satış anında şart koşulan fazlalığa denir. Faizin İslam hukukunda kullanılan diğer bir tarifi de bir nedenle fâsit kılınan akit demektir. Bu tarife göre, akitte ister fiziksel ziyâdelik olsun isterse de olmasın o muâmeleyi ifsâda götürecektir bir şart koşuluyorsa bu da faiz kabul edilmektedir.

Fıkıh kaynaklarımız ribânın kısımlarını iki kısımda incelemişlerdir. Bunlardan birincisi ribe'l-fazl yani fazlalık kaynaklı faiz, diğeri ise, ribe'n-nesâ yani vade kaynaklı faizdir.⁶

Faiz haram olması noktasında ise birçok hadîs-i şerîf vârid olmuştur. Ama kısımları olan fazlalık ve vade faizinin haram olmasında gelen rivayetlerin bir kısmı şu şekildedir:

عَنْ عَطَاءٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ:

«إِنَّمَا الرِّبَا فِي النَّسِيئَةِ، وَمَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ فَلَا بَأْسَ.»

'Ata İbn Abbas'dan o da Usame b. Zeyd'den -radiyallâhu anhüm- şöyle nakletmiştir:

"Faiz ancak vâdede söz konusudur. Fakat peşin olacak olursa bu durumda bir sakınca yoktur."⁷

Bu rivayette vade kaynaklı faizin caiz olmadığı açıkça belirtilmiş ve caiz olmasının ancak fiziksel bir kabızlaşma ile peşinen olması gerektiği vurgulanmıştır. Yine bu rivayet son kısmı hariç, sadece vadenin bir faiz nedeni olduğu bölümü, İmam Şafi'nin -rahmetullâhi aleyh- *el-Müsned*'in de Efendimiz'e -sallallâhu aleyhi ve sellem- nispet edilerekte rivayet edilmiştir.⁸

Ayrıca Müslim rivayetinde Ebu Salih -radiyallâhu anh- Ebu Said el-Hudri'nin -radiyal-

lâhu anh- faiz hakkında meşhur olan "altını altında gümüşü gümüşle... satacağın zaman eşit ve yeden bi-yed olarak satmalısın" hadisini nakledince bu durum da kendisinin İbn Abbas tarafından faiz ile alakalı farklı rivayet var ona ne dersin denilince, beraberce İbn Abbas'a -radiyallâhu anh- giderler ve o da Usame b. Zeydden -radiyallâhu anh- duyduğu bu hadisi şerifi nakleder.⁹

Bunların dışında alışveriş akdini ifsada götürecektir her türlü şart ve uygulamada faiz sayılmıştır. Hatta *el-Bahru'r-Râik* sahibi İbn Nüceym kitabında Cem'u'l-Ulum isimli eserinden faizin ne olduğuna dair şu ifadeleri nakletmiştir; "Şeriata göre ribâ/faiz; kendisinde bir fazlalık bulunmasa da fâsit olarak kabul edilen tüm akitlere denir. Zira 10 dirhemi 10 dirheme mukabil vadeli satmak her ne kadar fiziksel olarak bir fazlalık olmasa da İslam fıkhında faiz olarak isimlendirilmiştir."

Burada akla şu gelebilir; İbn Nüceym'in naklettiği bu tarif tam olarak fasit akitlerin faiz olarak kabul edilmesini göstermez. Çünkü 10 dirhemi 10 dirheme vadeli olarak satım yapıldığında her ne kadar fiziksel bir fazlalık olmasa da hükmî bir fazlalık vardır. Zira bir malın peşin değil de vâdeli satılması sonradan ödeme yapacak olan şahıs için bir artı yöndür. Bu nedenle Cem'u'l-Ulum sahibinin yaptığı bu tarif diğer fâsit alışverişleri kapsamayacaktır.

Bu şekilde bir itirazın yapılmasını İbn Nüceym kabul etmemiş ve bu tarifi savunmuştur. Çünkü yapılan bu tarifteki faiz tanımı hakiki ve hükmi olan fazlalıktan çok daha geniş bir mefhuma sahiptir. Bunun bir göstergesi de şudur; sıhhat şartlarını barındırmayan fâsit olarak yapılan bir akit malın tesliminden önce bir mülkiyet ifade etmeyecektir.

Yani bir kimse bir malı akdin gerekliliğinden olmayan bir şartla satacak olursa bu akit fasittir. Söz gelimi; bir kimse malını sataırken, ben sana bu malı 100 TL'ye satıyorum ama teslimini 1 hafta sonra yapacağım derse bu akit fasit kabul edilmektedir. Zira bir akitte asıl olan malın tesliminin hemen yapılmasıdır. Ayrıca Efendimiz -sallallâhu

aleyhi ve sellem- şartla yapılan alışverişleri yasaklamıştır. Bu şartta akdin mefhumuna uygun olmadığı için fesat sebebi olarak kabul edilmektedir.

Meselemize dönecek olursak şirket-i mülk'ün diğer modellerden farkı, içerisinde faiz olabilecek bir akit türünü asla barındırmamış olmasıdır. Bu sistemde herhangi bir şekilde ne menfaat celb eden borç verme ne de şartlı hibe gibi en nihâye faize düşüren bir anlayış yoktur. Ya da müşâreke-i mütenâkusa modelinde olduğu gibi sisteme zarar verebilecek mudârebe, meçhul kar dağıtımları veya ortaklıkta oluşabilecek zararlar da tek kişiyi sorumlu yapacak bir sıkıntıda bulunmamaktadır.

Şirket-i mülk modeli; sisteme giren katılımcıların ortak bir mal alma anlayışı ile hareket ettiği ve bu doğrultuda ilgili organizatör firmaya yetkilendirme yaptığı bir sistemdir. Burada kurâ kendisine çıkacak olan şahıs alacağı malı kendisine ödeme yapılan fondaki tüm kişiler adına ortak olarak alacak ve alım yapıldıktan sonra ilgili firma, kurâ kendisine çıkan kişiye diğer hissedarların hissesini vadeli olarak satacaktır.

Bu şekilde alınan malda kullanılan para ne borç ne de bir hibe olacak. Bilakis ortak olarak alınan bir malda kullanılan hisse bedeli olacaktır. Binaenaleyh, o kişi var olan hissesinin satışı için yetkilendirmeyi, daha ilk sözleşmeye imza atarken organizatör olan firmaya vermiş bulunacaktır.

Çünkü sözleşmede ilgili firmanın katılımcı adına verdiği o para ile hem mal alma hem de satma hususunda yetkilendirme yapılmıştır. Artık bu andan sonra evi alan kişi diğer katılımcılara taksitli bir şekilde borçlanmış kabul edilecektir. Bu nedenle bu sistemde olan bir kişi kendisine kurâ çıkmadan ayrılacak olursa, tüm parayı peşin alıp gitme gibi bir durumu olmayacaktır.

Çünkü insanlara verdiği parayla, ortak mal alımı yapılmış ve bu kişinin hissesi de taksitli olarak kurâ çıkana satılmıştır. Yani her bir ödeme yapan katılımcı taksitli bir alacağı olan kişi pozisyonundadır. Bu nedenle

vadeli olan bir alacağını çıkma durumunda peşine çevirmeyecek ve o alacağını vadeli olarak almak zorunda olacaktır.

Bunun peşine dönmesi noktasında akdin zımında bir şart koşması, fıkhi olarak akdin gerektirmemiş olduğu ve taraflardan birisine menfaati dönen bir şart olduğu için alışverişi fasit edecektir. Bu nedenle ödenen paraların çıkma durumunda peşin olarak alınmasını şart koşturmak bu sistemin caiz olmamasına neden olacaktır. Aslında bu durum müşteri açısından bir zarar olduğu için bizde bu durumda, normal şartlarda sistemden çıkılma halinde yakılan organizatör ücretinin bu durumda yakılmamasını sadece masraflar ve sunulan hizmetler kadarı kesildikten sonra, geriye kalan miktar peşin olarak iade edilmesini ilzam ettik. Böylece alacağı vadeli olan katılımcı, tamamen yakılan parasının bir kısmını kurtarmak suretiyle kısmen oradaki gecikmeyi telafi edecektir.

Bu sistemin uygulamada caiz olabilmesi için şu maddeler tamamen uygulanmalıdır:

1. İlk olarak girecekleri modelin sözleşmesinde, “Şirket-i Mülk Modeli” ibaresi olmalıdır.

2. Sözleşmeyi imzalamakla beraber, firmaya sizin adınıza ödenecek paralar ile mal alım satımı için vekâlet vermiş olacaksınız.

3. Kurâ çıkınca o size verilen para ile illa da mal satın alacaksınız. Aksi halde size ödenen para ile bir mal satımı yapılmayacak olursa bu faiz olup kesinlikle caiz olmayacaktır. Bu nedenle önceden var olan bir borcun ödemesini yapamayacaksınız. Ya da o parayı diğer ihtiyaçlar için kullanamayacaksınız. Mal alımı olduktan sonra illa da ev ve araba da olmak zorunda değil, yeter ki fıkhen satışa konu olabilecek bir eşya olsun cevaz bu yeterli olacaktır.

4. Kurâ kendisine çıkan şahıs, firmaya giderek ya da telefonda arayarak, alacağı ürünü sistemde parasını kullandığı şahıslar adına almak için yazılı veya sözlü vekâlet alacaktır.

5. Alacağı bu vekâletle beraber, almak iste- diği malı vekâletini aldıkları müvekkili adı- na ve bir hissesini de kendisine ait olmak üzere satım alacaktır.

6. Örneğin, 5000 kişilik bir sistemden finanse edilen bir ödenek geldiyse o mal 1/5000 oranın- da ya da hisse büyüklüğü farklı olacak bir mik- tarda satın alımı yapılacaktır.

7. Daha sonra kurâ kendisine çıkan kişi, ilgili organizatör firmaya gelerek 5000 kişi adına aldı- ğı o malın kendi hissesi dışında kalan kısmı vade- li olarak hemen kendisine satmasını isteyecektir.

8. İlgili firma da sözleşmede olan yetkiyle o malı katılımcıya satacaktır.

9. Malın tüm hisselerini kendisinde toplayan kişi de artık ürünün tek sahibi olacak ve taksitli olarak borcunu diğer katılımcılara her ay öde- yecektir.

10. Şirket-i Mülk sisteminde kasko, hayat si- gortası, tekâfül gibi hiçbir sigorta sistemi caiz değildir. Bu nedenle sistem şirket-i mülk de olsa bu sigortalar olursa yine caiz olmayacaktır.

11. Sadece devlet tarafından mecbur tutulan dask gibi sigortalar yaptırılabilir. Bunun nede- ni de ev satım işleminin yapılabilmesi için bu sigorta türünün mecbur olmasından dolayıdır. Yoksa bu sigorta da aslında sıkıntılı bir işlemdir.

Şirke-i mülk modelinin caiz olabilmesi için aşğarî şartlar bunlardır. Bu şartlara uyulacak olursa bu durumda bu işlemi yapan firmalar- dan mal alımı yapmak caiz olacaktır. Ancak biz kurul olarak bu konuda hiçbir firmaya ismen yönlendirme yapmamakta ve bu sistemlere katılmak isteyen kişilerin kendi yetki ve tercih- lerine bırakmaktayız. Biz tıpkı başka alanlarda bize sorulduğu gibi sadece sistemin fikhî tara- fına bakmakta olup ticârî tercihlere asla karış- mamaktayız.

Son olarak tekrar 3. maddeye tekrar temas et- mek gerekecektir; bu model de mal alımı şart- tır. Mal alımı olmazsa asla ve kat'â caiz olma- yacaktır. Vesselam...

Ahmed POLAT
(İsmailağa Fıkıh Kurulu Üyesi)

Dipnotlar:

1 *Mevla'l-Muvâlât*: Nesebi meçhul olan bir şahsın belirli şartlarla beraber başka bir şahıs ile akdetmiş ol- duğu bir velâdan, bir karşılıklı yardımlaşma anlaşma- sından ibâretdir. Bu velâyê tâlib olan nesebi bilinme- yen şahsa «mevlâ-i esfel», bunu kabul eden kimseye de «mevlâ-i âlâ», bu akitleşmeye de «mevlâ'l-mü- vâlât» ismi verilir.

2 *Âkile*: Diyeti tahammül edip ödeyen asabe, aşiret, ehl-i dîvan gibi kimselerdir. Bunlar, aynı meslek er- bâbı ya da aynı mahalle de olmak gibi ortak bir statüde bulunan kişilerden birisinin şüphe-i amd/kasıtlı cina- yet şüphesi veya hata suretiyle işlediği bir cinayetin diyetini veya «ğurre» denilen ödeme yükümlülüğünü yerine getirmekle mükellef bulun kişilerdir.

Diyeti tahammül edenlerden her birine «Âkil» denir. Tamamına ise «Âkile» denir ki, «cemaat-i âkile» ma- nasıdır. Cemîsi «avâkil»dir.

İslâm hukukunda bir cinayetten dolayı îcâb eden diyeti vermeye «akb denildiği gibi bizzat diyete de «akl» adı verilmiştir. Cemîi «ukul»dür.

Esasen akl lafzı, imsak ve istimsâk manasıdır. Devenin ayağını büküp bükçesini koluna bağlamaya «akl» denir. Devenin dizlerini bağladıkları ipe ve bir sene içinde deve ve koyundan verilmesi lâzım gelen zekâta da «ıkal» denilir.

Vaktiyle Arabistan'da carî bir âdete göre cânînin âkilesi, diyet develerini cinayete kurban giden kişinin ailesinin önüne geceleyin götürüp bağlamışlar. Bu di- yet develerine de «akl» denilmiş, sonra ale'l-itlâk di- yetlere bu ad verilmiştir.

3 Süleyman Tekerek, *Konut Finansmanında Banka Kredilerine Alternatif Modellerden "Elbirliği Siste- mi"*

Üzerinde Bir Çalışma, Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013.

4 Ergüven, Murat, *"Konut Finansmanında Elbirli- ği Sistemi: Müşterilerin Elbirliği Sistemi Tercihleri Üzerine Bir Araştırma"* (Yayınlanmamış Yüksek Li- sans Tezi, Aralık, 2014)

5 el-Cevherî, Ebu'n-Nasr, *es-Sıhah, Tâcu'l-Luğa ve Sıhâhu'l-'Arabiyye*, S:415, Dâru'l-Hadis, Kahire, 2009

6 Semerkandi, Âlauddin, *Tuhfetü'l-Fukaha*, 2/25, DKİ, 3. baskı, Beyrut, 2009

7 Ebu Hanife, Numan b. Sabit, *Müsnedü Ebi Hanife bi Rivayeti Haskefi*, Kitabu'l-Buyu', No:5, Ebu Da- vud, Süleyman b. Davud et-Tayâlisi, *Müsnedü Ebi Davud*, Dâru Hicr, 1. baskı, Mısır, 1999

8 eş-Şâfi'i, Muhammed b. İdris, *el-Müsned*, 2/159 no:550, (Fıkıh baplarına göre tertip eden Muhammed 'Abid es-Sindi),DKİ, Beyrut, 1951,

9 Müslim, Bâbu Beyi't-Ta'am Mislen bi Mislin, 22/18,

محمد رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم

Hadîs-i Şerîfler

Ebu Hureyre (*Radıyallahu anh*)’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu:

“Allah-u Teala her kime mal verir de bu kişi zekâtını vermezse, kıyâmet günü o mal dazlak başlı ve iki gözü arasında kara bir nokta bulunan büyük bir yılan şeklinde gelip onun boynuna dolanacak. Onu iki dudağı ile yakalayıp şöyle diyecek:

- Ben senin (zekâtını vermediğin) malınım!

Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) sonra şu ayeti okudu:

“Allah-u Teala’nın, kereminden kendilerine verdiklerinde cimrilik edenler, sakın bunun kendileri için hayır olduğunu sanmasınlar. Bilakis bu onların kötülüğünerdir. Cimrilik yaptıkları şey kıyâmet günü onların boyunlarına dolacaktır.” (*Al-i İmran, 180*)

(*Buhari, Zekat 3, II, 110; tefsîr Âl-i İmrân 14, V, 172; Nesâî (cenâiz 20/2, V, 39)*)

Safvan İbini Süleym (*Radıyallahu anh*)’ın rivayet ettiğine göre Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur:

“Dul kadın ve yoksul kimse-

lerin geçimlerini üzerine alan bir Müslüman, Allah yolunda cihâd eden mücâhid gibi yahut gündüzleri oruçlu, geceleri de ibâdetle meşgul olan kimse gibidir.”

(*Buhârî, Edeb: 25; Müslim, Zühd: 41; Tirmizî, Birr: 44*)

Abdullah İbni Mes’ûd (*Radıyallahu anh*)’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah (*Sallallahu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu:

“Kim Kur’ân-ı kerîm’den bir harf okursa, onun için bir iyilik sevabı vardır. Her bir iyiliğin karşılığı da on sevaptır. Ben, ‘Elif-Lâm-Mîm’ bir harftir demiyorum; bilâkis ‘Elif’ bir harftir, ‘Lâm’ bir harftir, ‘Mîm’ de bir harftir.”

(*Tirmizî, Fezâilü’l-Kur’an; 16*)

Hz. Âişe (*Radıyallahü anha*) anemimiz şöyle demiştir:

“Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) vefat edinceye kadar i’tikafa girdi. Ve buyurdu ki:

“Kadir Gecesi’ni Ramazan Ayı’nın son on günündeki tekli gecelerde arayın.”

(*Buhârî, Fadl-u Leyleti’l-Kadr, 3; İ’tikaf 1, 14; Müslim, İ’tikaf, 5. (1172)*)

Abdullah İbni Mes’ûd (*Radıyallahu anh*)’dan rivayet edildiği üzere, Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurdu:

“Sizden birinin yaratılışı, annesinin karnında kırk günde cem olur. Sonra bu kadar müddette ‘alaka’ olur. Sonra bu kadar müddette ‘mudga’ olur. Sonra Allah-u Teala bir meleği dört kelimeyle gönderir: (Bu melek) ‘rızkını, ecelini, amelini, şaki veya said’ olacağını yazar, sonra ona ruh üfle-nir.

Kendinden başka ilah olmayan Zât’a yemin olsun, sizden biri, cennet ehlinin ameliiyle amel eder. Öyle ki, kendisiyle cennet arasında bir arşın mesafe kalır; derken yazısı ona galebe çalar ve cehennem ehlinin ameliiyle amel ederek cehenneme girer. Aynı şekilde sizden biri, cehennem ehlinin amelini işler. Kendisiyle cehennem arasında bir arşın mesafe kalınca yazısı ona galebe çalar ve cennet ehlinin amelini işleyerek cennete girer.”

(*Buhari, Kader 1, Bed’ü’l-Halk 6, Enbiya 1, Tevhid 28; Müslim, Kader 1, (2643); Ebu Davud, Sünnet 17*)

Güldeste Mustafa Özşimşekler

FETH-İ MÜBÎN

Her sene Mayıs ayı geldiğinde aklımıza za İstanbul'un Fethi de gelir. Çünkü tarihin akışını değiştiren önemli olaylardan biri olarak insanlığın hafızasına kazınan İstanbul'un Fethi, 29 Mayıs 1453 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu muhteşem fetih sadece bizim tarihimiz için değil, tüm dünya tarihi açısından büyük önem arzeden tarihi bir vesikadır. Zira Feth-i Mübîn'in gerçekleşmesiyle birlikte, "orta çağ" kapanmış ve ardından "yeni çağ" başlamıştır.

Her yıl Mayıs Ayı'nda, yurdumuzun pek çok yerinde İstanbul'un Fethi'nin yıldönümü büyük bir coşku ve gururla kutlanmaktadır. Bu fetihler ve kazanılan bu şanlı zaferler hep hatırlanmalı, idrak edilmeli, gelecek nesillere anlatılarak millî ve manevî duygular hep ayakta tutulmalıdır. Çünkü geçmişini bilmeyen bir millet geleceğine ışık tutamaz.

İstanbul'un Fethi'nin 568. Yıldönümü vesilesiyle bu şanlı fetihden kısaca bahsedelim ve **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in övgüsüne mazhar olan başta dedemiz sultan Fatih olmak üzere, Feth-i Mübin'e katılan tüm ümera, vüzera ve askerleri rahmet ve minnetle analım...

İstanbul'un Fethi bizim için iki yönden önem arz etmektedir.

Birincisi; aşılmaz denilen surların burçlarına İslam Sancağını dikerek, efsanevi bir dev olan Bizans imparatorluğunu tarihe gömen Fatih Sultan Muhammed Han, ecdadımız olması hasebiyle bizi ilgilendirmektedir. Dedemiz Sultan Fatih bu şanlı zaferle birlikte orta çağı kapatıp yeniçağı açmış, böylece Müslüman Türk milletinin kahramanlığını dünya tarihine altın harflerle yazdırıp Hilâlin haça galibiyetini haçlının beynine adeta kazımıştır. Bu yönü ile Feth-i Mübin, Türk Milleti olarak bizleri ilgilendirmektedir.

Diğeri ise; **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*):

"Elbette Kostantiniyye (İstanbul) fet-holunacaktır. O'nu fetheden komutan ne güzel komutan, onu fetheden ordu ne güzel ordudur." buyurarak, Bizans'ın fethedileceğini asırlar öncesinden müjdelemiş ve Bizans'ı fethedecek olan orduyu da, ordunun komutanını da övmüştür. Bu nebevî müjde sebebiyle de bütün dünya Müslümanlarını ilgilendirmektedir.

İşte, İslam Ordularının asırlar boyunca Bizans'ı muhâsara etmeleri, **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in bu meşhur hadîs-i şerifinin sırrına mazhar olabilmekte gizlidir. Başta **Ebu Eyyüb-el Ensâri** (*Radıyallâhü Anh*) olmak üzere, İstanbul'umuz da medfûn bulunan birçok sahabe-i kiram, **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in bu övgüsüne mazhar olabilmek sevdasıyla binlerde kilometre yol kat edip buralara kadar gelmişler ve bu uğurda şehid olmuşlardır.

bir çağ açıp bir çağ kapatabilmek, böylesine büyük zaferlerin altına imza atıp dünya tarihinin akışına yön verebilmek nasıl mümkün olabilir, ancak böyle anlaşılır. Onun için İstanbul'un Fethi'nden önce, **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in övgüsüne mazhar olan o şanlı dedemizi kısa da olsa anlatmaya ve onu tanımaya çalışalım.

Çocukluğundan beri özel bir ilgi ve eğitimle büyütülen Sultan Fatih, adeta Bizans'ın fethi için yetiştirildi. Doğumu münasebetiyle toplanan meclise veliler ve âlimler iştirak etmişlerdi. Fatih'in babası **Sultan II. Murat**'in şeyhi olan

Hacı Bayram-ı Veli hazretleri de orada hazır bulunuyordu. Ve o mecliste kurrâ hafızlar "**Fetih Sûresi**"ni terennüm ediyorlardı.

Tabi, Fetih sûresi okununca, Sultan II. Murat'ın aklına İstanbul'un fethi gelmiş olacak ki, şeyhi **Hacı Bayram-ı Veli** hazretlerine sordu:

- Efendi Hazretleri, İstanbul'un fethi bana nasip olacak mı?

Demek Osmanlı sultanlarının hemen hepsinin gönlünde **Resûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in övgüsüne mazhar olabilme sevgisi ve muhabbeti yatıyordu.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri cevâben buyurdu ki:

- İstanbul'un Fethi, şu beşikteki yavru ile şu bizim köseye nasip olacak...

O vakit Fatih daha beşikte küçük bir bebektir, **Akşemseddin** ise henüz gençlik çağlarında olan, sakalı ve bıyığı yeni terlemiş bir

Önce Müslüman Araplar, ardından da Müslüman Türkler tarafından yüzyıllar boyunca fetih gayesiyle defalarca seferler düzenlenmiş ve Bizans pek çok defa muhasara edilmiştir. Fakat hiç kimseye nasip olmayan bu kutlu fetih **29. muhâsarada**, Fatih Sultan Muhammed Han'a nasip olmuştur. Ne ibretli bir tevâfuktur ki **Fetih Sûresi**'de **29 âyettir**.

Fethi Anlamak İçin Önce Sultan Fatih'i Anlamak Gerekir

İstanbul'un Fethi deyince, hiç şüphesiz akla ilk gelen şahsiyet Fatih Sultan Muhammed Han'dır. Bu fetihle birlikte Nebevî övgüye mazhar olan Sultan Fatih; kahramanlığı, yiğitliği ve ilmi üstünlüğü ile gönüllere taht kurmuştur. Genç yaşına rağmen shevî arzuları ve ihtirasları peşinde koşmamış, idealleri uğruna gece-gündüz demeden çalışıp böylesine büyük fetihlere ve başarılarla imza atarak adeta efsaneleşmiştir.

Feth-i Mübîn'i anlayabilmek için önce Sultan Fatih'i tanımak ve anlamak gerekir. Zira

delikanlıydı. **Hacı Bayram-ı Veli** Hazretleri bu cevabıyla, henüz kundakta olan Fatih ile **Akşemseddin** hazretleri'nin İstanbul'u fethedeceği müjdesini vermiş, daha o günden açık bir kerâmet izhar etmişti.

Fatih, bir taraftan **Akşemseddin** gibi önemli bir tasavvuf büyüğünden, diğer taraftan Molla Gürânî ve Molla Hüsrev gibi devrin ileri gelen âlimlerden ders görerek, hem zâhiri hem de bâtını ilimlerde çok iyi bir eğitim alarak büyüdü. Kendi branşlarında uzman olan hocalardan okuyan Sultan Fatih, bu şanlı fethelâyık olacak bir eğitimle yetiştirildi.

Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in müjdesine muhatap olabilmek arzusu küçük yaşlarından itibaren gönlüne öylesine yerleşmişti ki, daha sekiz yaşlarında iken yastığına İstanbul haritasını çizmiş, her akşam bu haritaya bakıp planlar kurarak, onu fethetme hayaliyle uyuyordu.

İlme Olan İhtiyakı

Sultan Fatih yaşadığı devrin birçok ilmini öğrenip birçoğunda ise âlim oldu. Tarih kitaplarının beyanına göre, bütün şehzadelere öğretilen **Çağatay lehçesi** ile **Farsça** ve **Arapçanın** dışında; **Latince**, **Yunanca**, **Sırpça**, **İtalyanca**, **Fransızca** ve **İbraniceyi** de öğrenmişti. Yani o devrin en geçerli dillerini ve ilimlerini tahsil edip öğrenmişti. Osmanlı'da, Sultan Fatih gibi çeşitli âlimlerden ve sanatkârlardan ders gören başka bir şehzâde daha göstermek mümkün değildir.

İlim öğrenmeye karşı öylesine arzu ve istekliydi ki, padişah olup tahta çıktıktan sonra dahi ilim tahsilini bırakmadı ve ilim öğrenmeye devam etti.

Hocalarına gösterdiği hürmet ve itaat ise eşsizdi. Padişah olduktan sonra bile, zâhiri ilimlerdeki baş hocası **Molla Gürânî**'yle görüştüklerinde hürmetle elini öperdi.

"**Bu devrin İmam-ı Âzami**" dediği "**Mir'âtül Usûl**" kitabının müellifi olan **Molla Hüsrev** hazretlerine ise, ayağa kalkıp saygı gösterir, hürmette kusur etmezdi.

İlim ve fikir adamlarına çok değer verir, onlarla oturur-kalkar, onlarla yer-içerdi. Hatta giyim konusunda, ulema kisvesini hükümdar kıyafetine tercih ederdi.

Sultan Fatih, Osmanlı Sultanları içinde hem en büyük asker, hem en büyük devlet ve siyaset adamı, hem de en çok âlim olanıydı. Tarihi otoriteler tarafından denilmiştir ki:

"Askerlikte Yavuz Sultan Selim, siyasette Kanûnî Sultan Süleyman, ilimde ise Yıldırım Beyazıt O'na yaklaşmışlar fakat yetişememişlerdir."

Hayatı şan, şeref ve başarılarla dopdolu geçen Sultan Fatih, hepinizin malumu olduğu üzere İstanbul'un Fethi'nde yirmi bir yaşında genç bir delikanlıydı. Özellikle genç kardeşlerimin bunu iyi düşünmelerini tavsiye ederim. Zira o genç yaşında para-pul, makam-mevki sahibiyken, tüm dünya nimetlerine kolayca ulaşabilecek her türlü imkân ve fırsat elindeyken, o keyfinde âleminde sağda-solda gezmiyor da, barlarda-gazinolarda gayri meşru bir hayat yaşayıp gençliğini çürütmüyor da ülkeler fethediyordu. Bir devir açıp bir devir kapıyor, adeta dünya tarihinin gidişatına yön veriyordu.

Belki onun da bir takım gençlik arzuları ve istekleri vardı ama o, her türlü şehvât arzularını gemlemiş, nefsânî isteklerini bir kenara bırakmış, **Rasûlullah** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in övgüsüne mazhar olabilmek sevdasıyla, hayatının ilkbaharındayken çok zorlu bir muharebeye ve çetin bir mücadeleye girmişti. Sultan Fatih, niyet ve gayretinin ne olduğunu bir beytinde şöyle açıklamıştır:

*İmtisâl-i câhidû Fillah olubtur niyetim,
Dini İslâmın mücerret gayretidir gayretim.*

Niyetim; Allah için, küfürle savaşmanın misalini göstermektir.

Bütün çabam ve gayretim, sadece İslâm Dini'nin yücelmesi içindir

Yani derdi ve arzusu; şöhret, şehvet, kuru bir iktidar ve kuru bir saltanat davası değildi. Peki neydi?..

Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in "...Kostantiniyye'yi fetheden komutan ne güzel komutan.." övgüsüne mazhar olup, Bizans semalarında çan sesleri yerine "**Allâh-ü Ekber**" sedâlarını yükseltmekti!..

Havan Topunun Mûcidi

Sultan Fatih Edirne'de gerekli harp hazırlıklarını yapmaya başladı. En önemlisi de Bizans'ın düşmesine sebep olacak olan, o güne kadar emsali görülmemiş "**havan topları**"nı döktürdü. Tüm projesi ve balistik hesapları Sultan Fatih'e ait olan bu "**havan topu**"nun icat edilmesiyle birlikte, bundan böyle askerlik tarihinde yeni bir çağır açılıyordu.

O güne kadar yapılan toplarla, kalelerin sadece dış duvarları vurulabiliyorken, Sultan Fatih'in bu müthiş icadıyla birlikte artık kale burçlarının arkası da vurulacaktı.

O devirde, devrim sayılabilecek çok önemli bir buluş olan bu toplar, daha sonra dünya askerlik tarihinde bir dönüm noktası olacak ve Avrupa şatoları teker teker yıkılıp derebeylikler sona erecekti.

Ve nihayet Feth-i Mübin'i gerçekleştirecek ordusuyla 23 Mart 1453 Cuma günü Edirne'den hareket etti ve 5 Nisan günü İstanbul önlerine geldi. Sultan Fatih'in yanında meş-

hur mutasavvıf ve hekim **Akşemseddin hazretleri** ve **Akbiyıkdede** gibi büyük velilerin yanı sıra, **Molla Gürânî** ve **Molla Hüsrev** gibi âlimlerde bulunuyordu. Bu zatlar askerlere adeta moral dopingi yapıyorlar, askerinin şecaatini ve kuvve-i mâneviyyesini artırıyorlardı.

Sultan Fatih 6 Nisan günü ordusuyla beraber Bizans surları önünde Cuma Namazını kıldı ve ardından münâdiler, mehteran takımının marşlarıyla birlikte muhâsaranın başladığını ilan ettiler. "**Şâhi**" adı verilen büyük topun ateşlenmesiyle tarihi savaş başladı.

Topların gürültüsü ile Bizans şaşkına dönmüş, eli silah tutan herkes doğu Roma'nın müdafaasına çağırılmıştı...

Fethi Mübin'in Gecikmesi

Bizans, takribi olarak elli iki gündür muhasara ediliyordu fakat bir türlü kesin bir netice elde edilememişti. Zira Feth ordusu kaleye ne taraftan taarruz edecek olsa, orada müthiş bir mukâvemet ve direnişle karşılaşılıyordu. Sanki Bizans ordusu taarruz edilecek olan yeri önceden haber alıyor ve bütün kuvvetlerini oraya yığıyordu.

Bunun sebebi şuydu; Sultan Fatih'in **Yakup Paşa** adındaki veziri Bizans'ın nâmına ajanlık yapıyordu. Taarruzun ne taraftan yapılacağını öğrenip Bizans'a haber uçuruyor, onlar da buna göre tedbir alıp yapılan hücumları savuşturabiliyorlardı.

Yakup Paşa denilen bu hâin, aslında "**Maestro Jacapo**" adındaki Venedikli bir Yahudi'ydі. Sözde, sonradan Müslüman olup Yakup adını almıştı. Bilâhare "**paşa**" ünvanını da alan bu Yahudi dönmesi Sultan Fatih'in özel hekimliğine kadar yükselmiş, neticede maalesef Sultan Fatih'i zehirleyerek şehid etmişti.

Venediklilerin evvelce Sultan Fatih'i şehid etmek için tertipleedikleri on dört suikast bir netice vermemişti. Lakin on beşinci suikaste ise bu Yahudi dönmesi ile anlaşmış ve Sultan Fatih'i bu alçağa zehirletmişlerdi. Bu suikast için kendisine iki yüz elli bin duka altın verilecek ve bütün sülâlesi de bir takım imtiyazlara sahip olacaktı. Ama bu hâin beklediği altınlara ve imtiyazlara kavuşmadan, Sultan Fatih'in fedâileri tarafından parça parça edilmiş, leşi layık olduğu adrese ilâ cehenneme zümerâ gönderilmişti.

İşte Yakup Paşa denen bu hâain, Bizans'ın Fethinden bir önceki gün yine sordu:

- **Sultanım yarın nereden taarruz edeceğiz?**

Sultan Fatih kükredi:

- **Bilsem boynumdaki damar bunu biliyor, vallahi onu koparıp atardım!**

Ve hiç kimseye planını söylemedi. Nitekim ertesi gün askerine emir verdi ve yapılan taarruzla biiznillah fetih müyesser oldu.

Fetih ordusu, 1453 yılının 28/29 Mayıs gecesini “**Mum Donanması**” yaparak geçirdi. Nitekim merhum Mustafa Müftüoğlu “**Yalan Söyleyen Tarih Utansın**” isimli kitabında o

geceyi şöyle anlatıyor.

“Mum donanması denilen ateş ve ışık şenliği, hava karardıktan sonra başlamış ve Marmara'dan Haliç'e kadar uzanan muhasara hattında bir anda kandiller, fenerler, mumlar, meşaleler ve öbek öbek ateşler yakılmıştı. Donanmanın gemileri de bu şenliğe iştirak edince, Bizans adeta ateşten çember içine alınmış, bu ışık deryası içinden yükselen Tekbir ve Tehlil sesleri Bizanslıların bütün maneviyatını yıkmıştı. Gözyaşlarıyla birbirini çiğnercesine Ayasofya'ya koşan halk, imparatorla beraber bütün saray erkânının da katıldığı son ayine iştirak etmişti.

Mum Donanması gece yarısına kadar devam etmiş ve bilahare ışıklar söndürülüp ortalık korkunç bir zifiri karanlığa gömülmüştü.”

Yine o gece **Akşemseddin** Hazretleri tepeden turnağa beyazlara bürünmüş asker arasında dolaşıp moral telkini yapıyordu. Sultan Fatih'de atı üzerinde bütün muhasara hattını son defa kontrol ediyordu. Bir ara atını denize sürdü ve şöyle kükredi:

- **Ya Bizans beni alır, ya da ben Bizans'ı alırım!..**

Ve ertesi gün yapılan büyük bir taarruzla Bizansın fethi müyesser oldu.

Sultan Fatih'in Hocasına Olan Saygısı

Topkapı'dan İstanbul'a giren şanlı Fetih ordusu, Bizans halkının tezahüratı, gazilerimizin Tekbir ve Ezan sesleri arasında ilerlerken, Rum kızları ellerindeki çiçek buketlerini Sultan Fatih zannederek **Akşemseddin**'e götürdüler. O büyük şahsiyet durumu anladı ve atını dizginleyip hafifçe geri çekerek gözleriyle Sultan Fatih'i işaret etti.

Bu sefer Rum kızları genç komutan Sultan Fatih'e yönelip çiçekleri ona takdim etmek istediklerinde, o da hocasını işaret edip şöyle dedi:

- Her ne kadar sultan ben isem de, İstanbul'un manevi fatih'i hocamdır. Siz bu çiçekleri ona götürün!

Şu tevazuyu, edebi ve saygıyı görüyor musunuz? Efsanevî Bizans'ı devirip büyük bir fetih elde etmiş, arkasında nice kahramanlarla dolu muzaffer bir ordunun başında törenle şehre giriyor ama böyle bir ortam ve atmosfer, kendisine gösterilen büyük ilgi ve duyulan hayranlık onu ne şımartıyordu, ne de başını döndürüyordu.

Gurura ve kibre kapılmadan, büyük bir tevazuyla bu başarıdaki aslan payını hocasına ayırıyor ve **"İstanbul'un manevi Fatih'i hocamdır! Çiçekleri ona götürün!"** diyebiliyordu.

İşte İslâm terbiyesinin verdiği saygı ve sevgi, edep ve ahlak...

Netice olarak da dünya tarihi böyle bir efsanevi zafere şahit oluyordu.

Osmanlının Sarığını Görmek, Latin Serpuşunu Görmekten Evlâdır.

Sultan Fatih, Ayasofya'ya ilerledi. O sırada Ayasofya kadın-erkek, çoluk-çocuk, genç-ih-tiyar, her yaştan Rum ve Ermeni halkı tarafından doldurulmuştu. Tabi Sultan Fatih'i görünce korku ve gözyaşlarıyla yerlere eğilip

secdeye kapandılar. Sultan Fatih'te **Resûlülâh** (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in övgüsüne mazhar olduğu için Allah-u Teala'ya şükür secdesine kapandı.

Sultan Fatih şükür secdesinden kalktıktan sonra o muazzam kalabalığı sükûnete davet ederek, korkudan gözleri fal taşı gibi açılmış olan insanlara şu sözleri söyledi:

- Kalkınız! Hepinize söylüyorum ki şu andan itibaren artık ne hayatınız ne de hürriyetiniz hususunda gazabı şahânemden korkmayınız! Dileyen kiliseye dileyen havraya dileyen camiye gitsin!..

O devir insanın bilmediği, o güne kadar duymadığı, hatta hayal bile edemediği bu sözler onları derinden etkiledi ve şu tarihi sözü söylediler:

- Osmanlının sarığını görmek, Latin serpuşunu görmekten evlâdır.

İşte o büyük ecdat... Gittikleri her yere hak, hukuk ve adâleti götürmüşler, herkese hakiki manada hürriyet tanımışlardır. Onlar fethettikleri beldelerde yaşayan Rum'a, Ermeni'ye, o yörenin halkına dokunmamış ve onlara ibadet hakkı tanımışlar, baskı kurmayıp özgür bırakmışlardır.

Osmanlı ecdadımızın fethettiği yerlerde bir tane bile kadın ve çocuk katledilmemiş, bir tane tecavüz hadisesi cereyan etmemiştir. Oysa bu gün, dünyayı ateşe veren küresel çete diyebileceğimiz bu devrin zalim Firavunları, girdikleri ülkeleri harap edip yaşanmaz hale getirmişlerdir. O bölgede yaşayan insanlara akıl almaz zulümleri reva görüp yüz binlercesini de katletmişler ve milyonlarcasının da başka diyarlara göç etmesine sebep olmuşlardır.

İstanbul'un Fethin'in 568. Yıldönümünde başta İstanbul'un medârı iftiharî Eyüp Sultan hazretleri olmak üzere Sultan Fatih'i, emirinden neferine kadar onun tüm ordusunu, kahraman ecdadımızı ve tüm şehitlerimizi rahmet, minnet ve şükranla anıyorum.

Fî emanillah!

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

ABDULLAH İBİNİ ABBAS

(Radıyallâhü Anhüma)

- 3. Bölüm -

Abdullah İbni Abbas (Radıyallahü anhüma), yaşadığı dönemde mevcut olan ilimlerin hemen hepsinde bilgi sahibi ve üstad konumundaydı. Gerek ilmi ve zekâsı, gerekse hitâbeti olsun hem Müslümanlar tarafından hem de gayrimüslimler tarafından takdirle karşılanmış ve onun ilimdeki mertebesinin yüceliğini herkes kabul etmişti.

Ashab-ı kiram içerisinde ilimde otorite kabul edilen zevâtın da övgülerine mazhar olmuştu. Bunlardan bazılarını zikrederim.

Peygamber Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in:

“Kur’an-ı kerim’i şu dört kişiden öğreniniz” buyurduğu zatlardan biri olan Übey İbni Ka’b (Radıyallahü anh), bir gün **Abdullah İbni Abbas** (Radıyallahü anhüma)’yı işaret ederek:

“Bu (genç), ümmetin ‘Hıbr’ı (âlimi, fazılı) olur. Ona akıl ve fehim verilmiştir. Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) **onun dinde fakih olması için dua etmiştir.”** Demiş ve onun hakkında iltifatlarda bulunmuştu.

Yine **Peygamber Efendimiz** (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in:

“Kur’an-ı kerim’i dört kişiden öğreniniz” buyurduğu kişilerden biri olan **Abdullah İbni Mesud** (Radıyallahu anh) ise:

“İbni Abbas Kur’anın ne güzel tercümanıdır. Eğer bu genç bizim çağıma yetişseydi, hiç birimiz onunla sohbet etmeye güç yetiremezdik.” buyurarak, onun ilmine karşı duyduğu hayranlığı ifade etmiştir.

Mu’cemü’l-Begavî’de rivayet edildiğine göre **Atâ** (Rahmetullahi aleyh) demiştir ki:

“İbni Abbas’ın meclisinden daha üstün ve daha feyizli meclis görmedim. Onun meclisi fıkıh bakımından en zengini, haşyet ve ittika bakımından en olgunu idi. Fakihler, Ehl-i Kur’an olanlar, şairler onun meclisinde bulunurdu ve onların her biri ilmen fazlasıyla tatmin olurdu.”

Ashab-ı kiram içerisinde **“fetva, ferâiz ve kıraat”** gibi konularda rüşuh sahibi olan **Zeyd b. Sabit** (Radıyallahü anh) vefat ettiği zaman, **Ebu Hüreyre** (Radıyallahü anh) şöyle demişti:

“Bu ümetin Hıbrı (âlim ve fazılı) öldü. Umulur ki Allah-u Teala, İbni Abbası Ona halef kılar.”

Nitekim **İbni Abbas** (Radıyallahü anhüma) çok geçmeden **Zeyd b. Sabit** (Radıyallahü anh)’ın boşluğunu dolduracak bir dereceye gelmiş, ilimde herkesin kabul ettiği bir seviyeye ulaşmıştı.

Kendisine bir şey sorulduğunda o mesele Kur’an’da varsa Kur’an’dan, orada olmayıp hadiste varsa hadisten, orada da yoksa o zaman **Hz. Ebu Bekir** ve **Hz. Ömer** (Radıyallahü anhüma)’nın verdiği hükümlerden birisinde varsa onlardan cevap verirdi.

Şayet bunlarda da yoksa o zaman kendi içtihadıyla hareket ederdi.

Ashabın fakihleri arasında da mümtaz bir yeri olan ve en çok hadis rivayet eden yedi sahâbeden biri olan **Abdullah İbni Ömer** (*Radiyallahü anhüma*)'ya mühim bir mesele veya Kur'an-ı kerim'den bir şey sorulduğunda:

“Bunu İbni Abbas’a sor. Çünkü o, Resûlullah’a inzal buyurulanı, hayatta olanların en iyi bilenidir. İbni Abbas bizim en âlim olanımızdır.” derdi.

İkrime (*Radiyallahü anh*) şöyle demiştir:

“Çok mühim ve müşkil meseleleri en iyi halleden **Hz. Ali** (*Radiyallahü anh*), “Kur’an’ı en iyi bilen de **İbni Abbas** (*Radiyallahü anhüma*) idi.”

Tüm bu rivayetlerden anlaşıldığı üzere **İbni Abbas** (*Radiyallahü anhüma*)'nın ilimdeki mertebesinin yüceliğini herkes kabul etmiş, ashab içinde ilimde otorite kabul edilen zevâtın da haklı olarak iltifatlarına mahzar olmuştu.

İbni Abbas (*Radiyallahü anhüma*) ayetlerin nüzül sebeplerini, nâsîh ve mensuhu çok iyi bildiği gibi, Arap edebiyatına olan vukûfiyeti de mükemmeldi. O bütün ilimleri kendisinde toplamış olan canlı bir kütüphâneydi. Tefsîr, hadîs, fıkıh, edebiyât ve sahâbenin ihtilâf ettiği konularda ve diğer ilim dallarında mütehasıs olmuştu.

İslâm tarihinde, “Garibü'l-Kur’an” (Arap diliyle nâzil olan Kur’ân-ı kerim’deki Arapça olmayan, Araplar tarafından duyulmayan ve bilinmeyen, civar dillerden alınan kelimeler) hakkındaki açıklamalar, bunlar hakkında en sahih rivayetler **İbn Abbâs** (*Radiyallahü anhüma*)'ya dayanır.

Müşkilü'l-Kur’an (Kur’ân-ı kerim’in derinliklerine inme, bulma, çözme ve güçlükleri giderme) konusunu da ilk olarak ele alan yine O’dur.

Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe şöyle demiştir:

“İbni Abbas (*Radiyallahü anhüma*), kendisinden evvelkilerin ilimlerine vukûfiyette, rey ve ictihadiyle teyid ettiği İslam fıkıhında, âyetlerin tefsir ve izahında, hadis ve sünnet konusunda herkese karşı üstündü. **Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman** (*Radiyallahü anhüm*)’ün verdiği hüküm ve fetvaları, Arap şiir ve edebiyatını, hesap ve ferâizi, O’nun kadar iyi bilen kimse yoktu.”

Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe şöyle devam etmiştir:

“O, bir gün fıkihtan, bir gün Kur’an-ı kerim’in tefsir ve tevilinden, bir gün siyer ve megaziden, bir gün şiir ve edebiyattan, bir gün de Araplara ait tarihi menkıbelerden bahsetmek itiyadında bulunurdu. Yanına gelen ilim sahiplerinden herkes mutlaka onun ilmını takdir eder, ona her soru soran, sorduğu meselenin cevabını onda mutlaka bulur, herhangi bir meselede fikrini açıkladığı zaman onunkinden daha isabetlisi bulunmazdı. **Hz. Ömer** (*Radiyallahü anh*), bir takım müşkil ve muğlak meselelerle karşılaştığında **İbni Abbas** (*Radiyallahü anhüma*)'ya; **“Sen bunların içinsin”** der ve o ne söylerse onunla amel ederdi.”

İbni Abbas (*Radiyallahü anhüma*)'nın tilimzlerinden ve tabiînin büyüklerinden olan **Tavus**'a:

“Resûlullah’ın onca büyük sahabelerini bırakıp bu çocuğun peşine mi düştün?” dediler. Onlara şu cevabı verdi

“Ben Resûlullah’ın ashabından yetmiş tanesini gördüm. Onlar bir meselede ihtilaf ettiler mi, İbni Abbasın kavlini benimsiyorlardı.”

Bir başka rivayette ise;

“Ashabdan yetmiş kadar zatın bazı meselelerde İbni Abbas’a evvela muhalefet etseler de, neticede ‘O mesele senin dediğin gibidir.’ veya ‘Sen haklıymışsın.’ demeden dağılmazlardı.”

DEVAM EDECEK

DR. İHSAN ŞENOCAK

DEVLET-İ ALİYYE'NİN UFKUNDA

Devlet-i Aliyye'nin Ufkunda

Bir devletin hukuk nizamı Allah ﷻ ve Rasûl ﷺ buyruğu çerçevesinde teşekkül ederse mahkemeleri adalete dağıtır. İktisadî bereket, cemiyetî saadet membaı olur. Kur'an-ı Kerîm'e göre yönetilen bir devlet hiçbir devlet yapısıyla kıyas edilemeyecek çapta bir kemale sahiptir. Osmanlı İslâm Devleti'nin kendini, Devlet-i Aliyye/Yüce Devlet diye tesmiye etmesinin ardında bu hakikat vardır.

Yüce Devletin altı asırlık hayatının ilk iki buçuk asrı mahza aşk ve vecd yıllarıdır. Medreseden harb meydanlarına kadar eli kalem ve kılıç tutan her mü'min kendini Allah yolunun divanesi kabul etmiştir. İslâm'ın emir subaylığına talip olan Devlet-i Aliyye, Kitap'ta ve Sünnet'te ne, nasıl emredildi ya da yasaklandıysa onu tatbik edip, İslâm'a yol açmıştır.

Yüce Devletin Gayesi

Millet, Muhammed Ertuğrul Gazi'nin obasında Yüce Devleti, mukaddesatını, evini, şehrinin, yurdunu korusun diye kurdu. Her bir mücâhidin gayesi Allah Azze ve Celle'nin adını yüceltmektir. Yüce Devlet, yüce kitabın esaslarına riayet ederek güçlendikçe hem İslâm yeni diyarlara taşındı hem de dağılan ümmet yapısında bir toparlanma süreci başladı. Kudüs'ü korumaktan âciz olan Müslümanlar, Devlet-i Aliyye ile ayağa kalktı, Yemen'de getirilen tekbir sesleri Viyana'da duyuldu. Akıncılar bir zaferden diğerine at sürdü.

Yüce Devlet sadece insana değil, imana, ilme, irfana, ahlâka ve siyâsete de muhafız oldu. Kuzeyden Rusların, Batıdan haçlıların, doğudan İran'ın bitmez tükenmez istila projelerine karşı aşılmaz bir iman seddi gibi durdu Yüce Devlet.

İfâ ettiği ulvî vazifeler itibariyle bütün dünyaya bir devletin niçin var olması gerektiğini öğretti. Zalime karşı gücüyle, mazluma karşı şefkatiyle temâyüz etti. Zenginden aldığı fakire verdi. Kurduğu medreselerde çağın sorunlarını çözen alimler, arifler, devlet adamları yetiştirdi.

Yüce devlette sultan, ulemâyâ dini devlete göre değil, devleti dine göre yönetmek için müracaat etti. Devlet bir makama memur tâyin ederken insanların ırkına ve rengine değil ehliyetine ve liyakatine baktı. Cihat, Devlet-i Aliyye'ye toprak katmak için değil, zâlimlerden mazlumların hesabını sormak ya da erenlerin, dervişlerin davet yolunu açmak için yapıldı. Hakimiyetin ulaştığı noktaları hem maddesi hem de mânâsıyla mâmur kıldı Yüce Devlet.

Yüce Devletin Kurtuluş Mücadelesi

İslâm toprağında gözü olanlar ittifak kurup İslâm'ın muhafızı olan Yüce Devlet'e saldırdı. İçeriden hâinler dışarıdan kâfirler yıkılması için anlaştı. Aşkını kaybeden devlet adamlarının elinde yorulan, eskiyen Yüce Devlet'in yer yer milletiyle irtibatı koptu.

2.Abdülhamid Han devlete güç verecek, ruh üfleyecek, yenileyip ayağa kaldıracak adımlar attı. Lakin yalnız kaldı. En uzakta yaşayanların anladığı dâvayı İstanbul'dakiler anlayamadı. Siyaset, ilim ve fikir cepheleri Kitap ve Sünnet'le diriltici irtibatlar kuramadı. Bu yüzden ne rical-i devlet ne de ulemâ kurtarıcı hamleler yapabildi.

Allah Azze ve Celle'ye teslimiyeti zayıflayan gençler tahsil için gittiği Batı kentlerinde İslâm düşmanlarına hayran olarak geri döndü; milleti Yüce Devlet'ten koparıp köleleştirmek isteyen küresel güçler adına amelelik yaptı. İhanetler ve harici saldırılar her geçen gün katlanarak büyüdü ve altı asır Bilâd-ı İslâm'ı koruyan kanatlar düştü. Fransızlar, İtalyanlar, İngilizler, Ruslar farklı caniplerden saldırarak Yüce Devleti istila etti.

Sefil Bir Hayatı Taklidin Adı: Asrileşme

Sömürünün devam ve bekası İslâm milletin birbirinden kopuk yaşamasına bağlıydı. Bu yüzden kardeşler arasına sınırlar çekildi. Sûnî düşmanlıklar oluşturuldu. Devrimlerle millet-i İslâm'ın ruh kökleriyle irtibatı kesildi. Kanlı devrimlerle yüzler batıya çevrildi. Sefil bir hayatı taklit etmenin adı asrileşme oldu.

Batıda ve doğuda yıkılan devletlerin yerine yenileri kuruldu. Alman'ın da Rus'un da hukukunu önceleyen yeni siyasal yapılar teşekkül etti. Fakat Yüce Devlet yüce değerleriyle dünyamızdan çekildikten sonra yenisi kurulamadı. Hilafet kaldırılınca Müslümanlar topyekûn sahipsiz kaldı. İslâm diyarındaki azınlıklara imtiyazlar verildi. Onlar da büyük bir sadakatle küffar adına çalıştı. Hasbi müminler öz ülkelerinde parya muamelesi gördü.

Yeniden Yüce Devlete Doğru

Gücü üstün tutan, güçlü olana her türlü imtiyazı tanıyan mevcut dünya sistemi, İslâm'a bağlılığı ile temayüz eden kurucu neslin ümmetin önüne geçip Yüce Devlet'in ihyâ ve inşâsı için adımlar attığında pörsüyüp yok olacak. Çöken hiçbir beşerî sistem geri dönmedi, dönemedi. Lakin İslâm her fetretten sonra daha güçlü olarak geri geldi.

Müslümanlar, eğer İkinci Cihan Harbi'nde küresel eşkıyanın birbirini parçaladığı süreçte ortaya çıkabilseydi, emperyalistler yerlerine yerli işbirlikçiler atayamadan mahkûr bir halde Bilâd-ı İslâm'dan ayrılıp gidecekti.

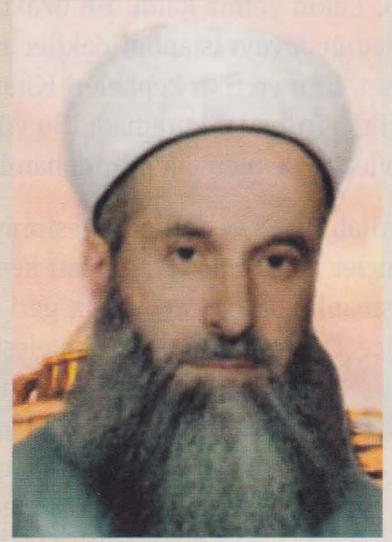
Lâkin sömürgeciler maddeyle birlikte zihinleri de sömürdüğünden ümmeti esaret zincirlerinden kurtaracak, sınırları kaldıracak ve Yüce Devletle mazlumları güldürecek hamleyi yapmadı.

Müslümanların yaşadığı en uzak doğudan en uzak batıya kadar sebeplere tevessül edilerek birlik sağlanacak, yeniden Yüce Devlet kurulacak, sancak yücelecektir. O gün mazlumun gözündeki yaş silinecek, yüreği serinleyecektir. Devlet-i Aliyye'nin yeniden tesisinin en zor aşaması yüreklerde kurulması, en kolayı ise toprak üzerinde teşekkülüdür. Yürekler, Kitap ve Sünnetteki yüce ideallere muhatap olduğunda Yüce Devletin zuhuru güneşin doğması gibi kolay olacaktır.

Yüce Devletin köklerinin doğduğu Semerkant'tan başlayan, kökleştiği Anadolu'dan kudretli dallarıyla Rumeli'ye uzanan ve Devlet-i Aliyye'nin muzaffer olması için seferberlik ilan edilen Hind diyarındaki Müslümanların imanî, ilmî, siyasi ve ictimâî hallerini, yarınları dair umutlarını ve Hilafet-i Aliyye'ye özlemlerini anlatmaya talip olan bu kitab, Devlet-i Aliyye fikrinin mayalandığı, fiiliyata taşındığı, kurtuluş mücadelesinin verildiği, yokluğunda acısının çekildiği coğrafyada bazen yaşayanlar bazen de kabirlerle konuşarak yazıldı. Millet-i İslâm'da yeniden Devlet-i Aliyye fikrinin canlanmasına katkıda bulunmayı gaye-i asliyye edinen eserin son bölümünde Halifesi olmayan bir ümmetin ne hallere düşeceğinin misali olarak "Arakan" anlatılmaktadır.

Müslüman gençleri küresel güçlerin kurduğu örgütlerde toplayarak yok eden güçlerin hedefi, kurtaran, koruyan ve yücelten Devlet-i Aliyye fikrinin milyonlar tarafından müdafaasına mâni olmaktır. Şartlar bizi Yüce Devlet'e götürüyor.

*Üstâdımız Hacı Mahmud
Efendi Hazretleri'nin Şehîd
Dâmâdı Hızır Efendi
Hocamızı, Vefâtının 23.
Yılında Rahmet ve Minnetle
Yâd Ediyoruz!*

Hızır Efendi'nin tasavvuf hakkında yazmış olduğu şiirleriyle bezenmiş birkaç kelâmını sizlere arz ediyoruz:

Allah Teâlâ *celle celâlihü*'nün ismiyle başlayarak birkaç söz söyleyeyim.

Deniliyor ki: **“İnsanlar helâktedir; ilim sâhibi olanlar hâriç. İlim sâhipleri de helâktedir; ilmiyle âmil olanlar hâriç. Amel edenler de helâktedir; muhlisler ihlâsı elde etmeye çalışanlar hâriç. Muhlisler bile büyük bir korku içindedirler. Muhlas, ihlâsın ta kendisi olanlar hâriç.”** [Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, nr. 2796]

Anlaşılan şu ki; ebedî hayatın tam rahatlığı “Muhlas” olmaya bağlı. Hedef meydanında. Şimdi o hedefe doğru koşmak gerekiyor. Yapılacak olan belli; en kısa yoldan, en kısa zamanda, en kolay bir şekilde hedefe ulaşmak.

Bu kısa yollar, bu kısa zamanlar ve kolaylıklar bizden evvel söylenmiş, yazılmış ve yaşanmış, bize kalan ve düşen; hatırlamak, yaymak, hatırlatmak ve nakletmek.

*Söz söyle dinlensin, verilsin kulak,
Yeşersin gönüller, kakmasın kurak.
Kuru yer yeşermez herkes de bilir,
Yeşeren gönüller, zikirle sulak.*

*Zikirsiz gönüller kaya mı kaya,
Ver zikri gönle, ver doya doya.
O zaman yumuşar o zaman rahat,
O zaman kalplerde fişkirir hayat.*

*İnsanlar huzursuz, insanlar huysuz,
Bîçâre gönüller kalmıştır susuz.
Suyu ver gönüle zikirle doldur,
Sonra bak etrafta var mı şükürsüz?*

*Kıskanma insanı Rabbi'ni ansın,
Gönlünü pâk etsin zikirle kansın.
Rabbi'ni anmayan incelemiyor,
Zikirle incelsin tutuşsun yansın.*

*O zaman her şeydir işte o insan,
Âzâlar düzelmiş gözler ve lisan.
Tümüyle bir örnek şâheser büyük,
Rasûl'e tâbîdir işte bu insan.*

*Dünyanın çivisi bu mübârekler,
Onlar hatırına hep bereketler.
Onların yokluğu pek tâlihsizlik,
Düşmanlık yapanlar çok çekecekler.*

En büyük fakat en zor meslek insan yetiştirmektir. Allâh *celle celâlühü* bu görevi başta peygamberlere vermiştir. Onlar, insanı irşad hususunda görevlerini başarıyla yapmışlardır.

Peygamberlerden sonra bu görevi âlimler üstlenmişlerdir. Bir hadis-i şeriflerinde Resûlullah *sallâllâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Alimler peygamberlerin vârisleridir.”

[Tirmizî, nr. 2682; İbn Mâce, nr. 223; Ebû Davud, nr. 3641; İbn Hibbân, *es-Sahîh*, nr. 88; Deylemî, *el-Firdevs*, nr. 4209; Ebû Nuaym, *Hilye*, 8/92; Heysemî, *ez-Zevâid*, 1/126; Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, nr. 1576, 1745, 2449]

İlmin zâhirî ve bâtinî tarafı vardır. İlmi, bu iki tarafı ile yüklenen zatların irşadı, insanları hakka daveti, peygamberlerin davetine en yakın olan davet şeklidir. İlmin bu zâhirî ve bâtinî iki kanadını yüklenen iki kanatlı ulemaya “Meşâyih-ı izâm” deniliyor. Tasavvuf adı altında hizmetlerini sürdürüyorlar.

“Tasavvuf nefsi, nefis bundan hoşlanmasa da cebren nefsi terbiye altına almaktır. Yoksa nefisle uzlaşmak değildir” denmiştir.

Hazreti Câbir *radiyallahu anh* anlatıyor: “Efendimiz *sallâllâhu aleyhi ve sellem* ashabıyla birlikte bir harpten dönüyorlardı ki ‘Hayırlı bir dönüşle seferden döndünüz ve küçük cihattan büyük cihada döndünüz’ buyurdular.

Ashâb: ‘Büyük cihad nedir?’ diye sordular. Efendimiz *sallâllâhu aleyhi ve sellem*: ‘Kulun hevâsı ve nefsinin istekleriyle mücadelesidir’ buyurdular.” [Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, nr. 11260]

Anlaşılan şu ki, cihadın en faziletlisi, kişinin nefsiyle ve nefsinin arzularıyla mücadele etmesidir. Harbi kazanmak, harp tekniğini bilmeye ve ona göre hazırlanmaya bağlıdır. Bunu başta Efendimiz *sallâllâhu aleyhi ve sellem* yaptılar. Sonra da Efendimiz’in mânevî halifeleri; mürid-i kâmiller yapıyorlar. Kâmil ve mükemmel müridler bu görevi yüklendiler ve götürüyorlar.

Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: **“Benim ümmetinden bir tâife iyilikle hak üzere dâim olacaklar. Onları alçak etmek isteyen, onlara zarar veremeyecektir. Kıyamete kadar bu böyle devam edecektir.”**

[Buhârî, nr. 6881; Müslim, nr. 1920, 1923; Tirmizî, nr. 2229; İbn Mâce, nr. 6, 10; Ebû Davud, nr. 2484, 4252; Hâkim, *el-Müstedrek*, 4/496; İbn Hibbân, *es-Sahîh*, nr. 61].

Şu anda kıyamet kopmadığına göre, hak üzere bulunan bu cemaatten yer yüzünde vardır ve kıyamete kadar var olmaya devam edecektir. Kıyamete kadar yeni bir peygamber gelmeyeceğine göre, bu hak ehli elbette var olacaktır. Yoksa hadis-i şerifle tenakuza düşmüş oluruz.

Gerekir basîret görsün bu zâtı,
Günahlar kaplamış gönüller katı.
“Ümmîdir” diyenler böyleler bugün,
Kör olur gönüller görmez o zâtı.

Meydanda olan şey düşünülür mü?!
Hiç yıldız güneşe denk tutulur mu?!
Allâh'a, Rasûl'e sıkı bağlanan,
Güneş işte bu, unutulur mu?!

Beşerlik hâlleri örtmüş bu zâtı,
Ne söylersen söyle gönül kaskatı.
Kalplere temizlik lâzımdır önce,
Temizlenen gönül, bulur o zâtı.

Gönül bir saraydır, Mevlâ'ya âit,
Bu saray çöplükse, değilsin saîd.
Temizle sarayı bekle tecellî,
Tecellî elbette bu gönle lâyıf.

Ne durursun Hızır kendin yapsana,
Şu fânî âlemden bir şey kapsana.
Kendin yapmadığını, gayriye deme,
Sermâyen ne ise ondan satsana.

Bize bizden yakın olan Rabbimizle samimi olmak
ne güzel. Maalesef bize bizden yakın olandan
bizler çok uzak kalmışız. Elli bin yıllık mesafe
aşılmadan yetmiş bin perde kalkmadan bize
bizden yakın olanla dostluk zor.

Çalışıp kalkmalı bütün perdeler,
Akıncı, mücahid hani neredeler?
Ben cihad bilirim başka şey bilmem,
Diyen söz sahibi hani neredeler.

Çek, çek tesbihini durma sen yürü,
Zikirsiz dil, gönül amma da kuru.
Çeçenler ne yaptı hiç duymadın mı?!
Ehl-i gönlü yâ Rab sen çok çok koru.

“İnsan iyiliğin kölesidir” buyruluyor. İnsan iki unsurdan meydana gelir. Bunlardan biri ruh, diğeri ise beden. Sen bir insanı kendine tam olarak bağlamak mı istiyorsun? Öyleyse o insanı oluşturan iki unsura da iyilik yap. Bedenine ikram ettiğin insanın ruhuna da ikram da bulun ki; sevgi tam olsun, bunlardan birine ikramda bulunurken diğeri ihmal etme.

Beden âlemine, dünyayı sundun,
Ruh âlemine de dini sunsana.
Karşıdaki ruh-beden sana meftûn olsun,
Her taraf sevgi ile dopdolu olsun.

İman, iman olsun,

Âlem hoş olsun...

Sevgi, muhabbet bildin mi nedir?
Sendeki sevgi hani, nerededir?
Bahtı kara olan sevilmeindir,
Sevmeye alış, Müslüman kardeş.

Sevgi hakkında ne yazsak azdır,
Sevgisiz gönül elbet marazdır.
Bütün huzursuzluk yokluğundandır,
Sev sev yine sev, Müslüman kardeş.

Âlemler yok iken var idi Allâh,
İşte bu sırdır, lâ ilâhe illâllâh.
Sevgiyi yarattı o yüce Allâh,
Bu sevgiyi öğren, Müslüman kardeş.

Hâlis sevgidir, ilk yaratılan,
İmkân âleminde temeli atılan.
Hubbu's-sırf makamı bu anlatılan,
Sende gel öğren Müslüman kardeş.

Nebi-yi Zîşân'ın mebd'eî şudur,
Vücûb âlemine en yakın şudur.
Sevginin temeli işte bu hubtur,
Sev ki yakın ol Müslüman kardeş.

Yok sende sevgi, ne büyük hüüzün,
Güleç değilsin, asıktır yüzün.
Azıcık neşelen, gül a be kuzum,
Tebessüm sadaka, Müslüman kardeş...

Molla Hızır MURADOĞLU

14/01/1996 İstanbul

Mikmilli Sözlür

*“Evladım! Namazdayken kalbine; sofradayken boğazına;
başkasının evindeyken gözüne; insanların arasındayken diline mukayyet ol!”*
Lokman Hekim Hazretleri

*“Öyle bir zaman gelecek ki iyiliği emretmeyen, kötülükten menetmeyen
kimseleri içinizde en hayırlı kişiler olarak göreceksiniz.”*
Huzeyfe b. Yemân (Radiyallahu anh)

*“Birbirine nâ-mahrem olan kadın ve erkeğin bir arada olması,
ateş ve barut misalidir, birbirini yakarlar.
Benî İsrâil’in yıkılması kadınlar yüzünden olmuştur.”*
Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise sirruhu)

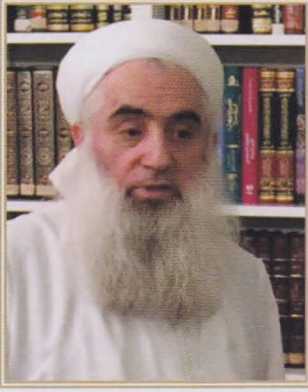
*“Bir kimse Ehl-i Beyti ve âlimleri severse, o kimse çok günahkar olsa bile
Allah-u Teala o kimseye (mağfirete vesile olacak) pek çok ihsanda bulunur.”*
Muhammed b. Hanefiyye (Rahmetullahi aleyh)

*“Her zaman İslâm nimetine şükredip
son nefeste iman ile gitmek için dua etmelidir.”*
İmam-ı Birgivi (Rahmetullahi aleyh)

*Hüznü keder def ola, Dilde hicâb ref ola
Cümle günah af ola, Bayram o bayram ola*
Alvarlı Efe Hazretleri

*“Orucun kabul olunup olunmadığı Bayramdan sonra belli olur.
Eğer kul bayramdan sonra ibadetlere devan ederse onun orucu kabul,
değilse reddolunmuştur.”*
Bîşr-i Hafî (Rahmetullahi aleyh)

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

İBNİ TEYMİYYE KİMDİR? -2

Bismillâhirrahmânirrahîm. el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn ve's-salâtü ve's-selâmü alâ Seyyidi'l-mürselîn ve alâ âlihî ve ashâbihî ecma'în.

Geçen ay yayımlanan makalemize kaldığımız yerden devam ediyoruz.

ÜÇÜNCÜ FASIL

Sübki ve es-Seyfü's-Sakî'i

Bu faslı, inşâellah dört “bahis”te ele alacağız.

Birinci Bahis

İmâm Sübki'nin Hal Tercemesi ve İlmî Seviyesi

Ali b. Abdi'l-Kâfi b. Alî b. Temmâm es-Sübki el-Ensârî.

Hadîs hâfızlarından, müfessirlerden ve münâzaracılarından biri... Zehebî'nin de ifâdesiyle asrının şeyhu'l-İslâmı... Allâme Kevserî'nin tabiriyle devrinin en büyük münâzaracısı... Tabakâtü's-Şâfiyye sâhibi Tâcüddîn es-Sübki'nin babası... Hicrî 683 senesinde Sübki'de doğdu. Sübki'den Kâhire'ye, sonra da Şâm'a gitti. Hicrî 739 senesinde Şâm kadılığını üstlendi. Sonra hasta oldu ve Kâhire'ye döndü. 756 senesinde Kâhire'de öldü.

Ulemânın ona olan medih ve senâları saymakla bitmez. Zehebî “Zeylü'l-Iber”de ¹¹ ondan “Şeyhu'l-İslâm” ve benzeri medih sözleriyle bahseder: “el-Mu'cemü'l-Muhtass”ta da, “allâme”, “fakîh”, “muhaddîs”, “hâfız”, “fahru'l-ulemâ”, “takıyyü'd-dîn”, “Sâdik”, “mütesebbit”, “hayırlı”, “mütevâzi”, “sîret ve ahlâkı güzel”, “ilim kaplarından biri”... Fıkhi bilir takrîr eder, hadîs ilmini bilir tahrîr eder, usûl ilmini bilir ve okutur, Arapça'yı bilir tahkîk ederdi. Sağlam eseler yazmıştır.¹²

Zehebî onu öven bir şiirinde kendilerini köleye onu da efendiye (veya pâ-dişâha) benzettir. “İlimde” Mâlik gibi seviyeye nâil olduğunu, “hükümlerde, en üstün hüküm veren”, “hıfz ve nakd”de İbni Maîn, “fetvâlar”da Süfyân ve Mâlik, “Münâzarada ve araştırmada” Fahrur’d-dîn(-i Râzî), “nahiv”de de Müberid ve İbni Mâlik gibi olduğunu, söyler.¹³

Usûlcu İsnevî, “gördüğümüz âlimlerin en üstün nazar sâhibi, ilimleri en çok toplayanı, ince meselelerde en güzel konuşanı...” olduğunu anlatır.¹⁴ Hepsisi kıymetli birçok eseri vardır. es-Seyfû’l-Meslûl’ün Muhakkîk’ı, onun 211 eserini sayar.¹⁵

İkinci Bahis

İmâm Sübkî’nin Şu Reddiyedeki Mâzereti

İmâm Sübkî bu hususta kısaca şöyle diyor: “Bu kasîdenin sâhibi Nâzım (eserini şiir vezniyle yazan İbni Kayyim), hakkında konuşacağımdan aşağı mertebededir. Ancak bu hususta kendime İmâmu’l-Haremeyn’i nümûne aldım. O ‘Nakzu Kitâbi’s-Siczî’ isimli eserini yazdı. Bu Siczî, ‘Muhtasaru’l-Beyân’ ismi verilen bir kitabı bulunan hadis âlimidir. İmâmu’l-Haremeyn bu kitabı Mekke’de buldu. Bu kitabda, birtakım meseleler vardı ki birisi ‘Kur’ân’ın harflerden ve seslerden ibâret olduğu’dur.”

Sübkî, İmâmu’l-Haremeyn’in, Siczî için, “câhil”, “hafif akıllı”, “câhilliğinde ısrarlı”, “ahmak”, “mel’ûn”, “kovulan”, “sapık”, “Allah’ın lânetleri üzerine olsun” gibi benzeri sözler sarfettiğini ifade etti.¹⁶

İmâm Sübkî, kendi tâbiriyle “bu câhil (İbni Kayyim) ile istemeye istemeye konuşmak” husûsunda İmâmu’l-Hare-

meyn’e uyduğunu ifâde ettikten sonra, İbnü’l-Kayyim’in, Siczî’nin onda biri olamayacağını, lâkin insanın Müslümanların akîdelerini korumak için câhiller ve bidatçılarla da tartışmak zorunda kaldığını söylüyor ve şöyle devâm ediyor: “Münâkaşam, keşke bir âlimle veya bir zâhidle, yâhud dinini ve haysiyetini iyi koruyanla, hakka yönelenle olaydı... Ancak bu, kaçınılması zor, hatta imkânsız bir imtihandır, musîbettir...”

Üçüncü Bahis

İmâm Sübkî’nin Üslûbu

İmâm Sübkî, allâme Kevserî’nin de ifâde ettiği gibi, yazılarında ve sözlerinde son derece nezîh bir üslûb sâhibidir. Tâcüddîn es-Sübkî anlatıyor: “Evimizin dehlizinde/bodrumunda oturuyordum. Bir köpek çıktı geldi. Ona “Hoş! Köpoğlu köpek” dedim. Babam, evin içinden, beni azarladı. O, “Köpoğlu köpek” değil midir? dedim. Câizliğin şartı, ‘tahkîr kasdı olmamak’tır, dedi.”¹⁷

Ne var ki O, İbni Kayyim’in çıldırtan hakâretleri karşısında “baklayı dilinin altından çıkarma”ya ihtiyâc duyuyor ve neredeyse İmâmu’l-Haremeyn seviyesinde ifâdeler kullanmaya kendini mecbûr hissediyor.

Dördüncü Bahis

İmâm Sübkî’nin Cevablarının Kısa oluşunun Sebebi

İmâm Kevserî’nin anlattığına göre, İmâm Sübkî çoğu yerde bâtıllığı apaçık olan sözlere cevâb vermeye lüzüm görmez. Bazen, “görüyorsunuz” ve “gördüğünüz gibi” ifadelerle iktifâ eder. Bazen de çok kısa bir atıfta bulunur. Hâsılı o, sıkıcı bir münâkaşada, sâdece çok mec-

bur kaldığı yerlerde vecîz konuşup teferuatı ehl-i ilmin bilgisi ve anlayışına havale ediyor, mühim noktalara dikkatleri çekmeyi hedefliyor. Yüzlerce beyti okuduktan sonra, “meselede bir şey kazandırmayacak faydasız boş sözler...” demekle iktifâ ediyor. Hâsılı, denilebilir ki, zâmânının üstün ilim seviyesi bu gibi îcâzları kaldırıyor ve hafîf tenbîh ve îkâzları yeterli kılıyordu. Belki de Allah celle celâ-lühû bazı fazîletleri başkalarına sakladığından dolayı hal böyle oldu. Bu da İmâm Kevserî’ye nasib oldu. Allahu a’lem.

DÖRDÜNCÜ FASIL

Zâhid-i Kevserî ve Tekmilesi

Bu faslı da inşâellâh dört “bahis”te yazacağız.

Birinci Bahis

İmâm Kevserî’nin Hâl Tercemesi

Muhammed Zâhid b. Hasen b. Alî el-Kevserî Hanefî bir fakîh (ve muhad-dis ve de kelâmcı). Çerkes asıllıdır. Hadis, Kelâm, Fıkıh, Edebiyât ve Siyerle meşgûliyyeti vardı. Hicrî 1296 senesinde doğmuştur. İstanbul Fâtih medresesinde fıkıh tahsîlini yaptı ve orada ders okuttu. Birinci Cihan harbi sırasında, medresedeki ders saatlerinin çoğunda dînî derslerin yerine yeni ilimleri yerleştiren İttihâtçılara karşı geldiği için, onların sıkıştırılmalarına marûz kaldı.

Cumhûriyet’in kurulmasından sonra tutuklanmak istenince, 1341/1922 senesinde gemilerden biri ile Mısır’ın İskenderiye şehrine gitti. Bir zaman Mısır’la Şam arasında gitti geldi. Sonra Kâhire’ye yerleşti. Mısır’da, arşivdeki Türkçe vesîkaları Arapça’ya tercüme vazifesi aldı.

Arapça Türkçe, Farsça ve Çerkesçe’yi iyi biliyordu. Hicrî 1371 senesinde Kâhire’de öldü. Rahimehullâh...

Hindistân Pâkistân, Mısır, Sûriye, Yemen Mağrîb, ve dünyânın diğer değişik memleketlerindeki büyük âlimlerin üstün medih, takdîr ve hayranlıklarına mazhar olmuş, düşmanları bile ilmî üstünlüğünü itirâfa mecbûr kalmıştır.

Küfür ve bid’at cebhesinin korkulu rüyâsı haline gelmiş, “tecdîd” perdesi altında İslâm’ı tahrîf etmeye kalkışan küfür cebhesinin soluğunu kesmiştir. Hâsılı O, mektebleşen, eskilerin ifâdesiyle, “Ferîdü asrihî” “vehîdü dehrihî” “berekütü’l-asr”, “nâdiretü’z-zemân”, “âyetün min âyâtî’l-lâh”¹⁸ denilebilecek, -şimdilerde moda olan naylon müceddidlerden değil de-, hakîkî manâsıyla bir müceddid idi. Tefsîr Usûlu, Fıkıh, Hadîs, Ricâl ve felsefe sâhasında yazdığı, telif, ta’lîk, tahkîk, cevâb ve takdîmleri çoktur. Bunlar elliye aşar.

İkinci Bahis

İmâm Kevserî’nin es-Seyfû’s-Sakîl’i İlim Dünyâsına Kazandırması

Bir yanda, devletler gücü ile, Müslümanlar arasında “selefîlik” zarfında “teşbîh” ve “tecsîm” inancı yerleştirildi, geliştirildi ve kollandı. Öte yanda da, çağdaş nebbâşlarca mezarından çıkarılan “Mu’tezile” düşünceleriyle Müslümanların, kafası iyiden iyiye karıştırıldı. Biri “aklı kullanmayan veya kullanamayan akılsızlar”, diğeri de “rasyonalist/akılcı akılsızlar” olan şu iki zümreye, Ümmet’in boğazı sıkıştırıldı.

Aslında birbirine taban tabana zıt gibi görünen şu iki anlayış sahiblerinin ortak

yanları, “Ehl-i Sünnet” inancındaki bütün bir Ümmet’e karşı olmak ve onun vahdetini yok etmektir. Şu “akılcı akılsızlar”ın zaman zaman İbni Teymiyye ve İbni Kayyîmlerin arkalarına sığınmaları, onları beğendikleri ve kabûllendiklerinden değil, Ehl-i Sünnet muarızlarını tepemek maksadıyladır. Sonra da onları da tepelerler, olur biter.

İşte, İmâm Kevserî’nin şu hakîki tecdîd çalışmaları, bu oyunun üzerindeki örtünün kaldırılmasından başka bir şey değildir. es-Seyfü’s-Sakîl’in tahkik, ta’lik ve ilâvelerle neşredilmesi işte bu maksada ma’tuftur. Kevserî... eserleri ve makâleleriyle hakikati ortaya koyan adamdır. Güney Amerika’dan gelib de, Mescid-i Nebî aleyhissalâtü vesselâm’da bana Kevserî’yi soran genç âlimler, bu mayanın tuttuğunu göstermektedir. Nâmütenâhî hamdolsun...

Üçüncü Bahıs

İmâm Kevserî ve es-Seyfü’s-Sakîl

İmam Kevserî’nin “Tebdîdü’z-Zalâmi’l-Muhayyim min Nûniyyeti İbni’l-Kayyim” ismini verdiği Tekmilesi, Sübkî’nin eserini onlarca kat değerli kılmıştır. Sübkî’nin işâret ettiklerini O, açıkça ifâde etmiştir. İmâm Sübkî’nin, devrinin şartlarına göre lüzûm görmediği veya hiç göremediği için işâret etmediği birçok noktaya da Kevserî, lüzûmuna binâen “Tekmile”sinde açıklık getirmiştir.

Dördüncü Bahıs

İmâm Kevserî’nin Üslûbu

Kevserî’nin üslûbunun sert olduğunu söyleyenler var. Her insâf sâhibi bilir ve kabûl eder ki, şu “sert/ağır olduğu” söy-

lenen sözler, muârizlarca sarf edilen sözler yanında yıkanmış sözlerdir.

Kevseri, İmâm Ebû Hanîfe’ye yakıştırılan, “papaz”, “zındık”, “mürted” ve benzerî süflî ifâdeleri ihtivâ eden rivayetler için “mahfûz olan bunlardır” diyen Hatîb-i Bağdâdî’ye, O’na, “Muğîsü’l-Halk”de, olmadık hakaretleri yapan Cüveynî’ye ne diyecekti? Öte yanda, Mücessime ve Müşebbihe itikâdlarıyla İmân’ı ve İslâm’ı dinamitleyenlere ne söyleyecekti? “Bence, bu dedikleriniz doğru olmayabilir, ne buyurursunuz efendim” mi diyecekti? “Bu hakaretleriniz belki de ayıb olabilir...” deseydi çelebiliği zede alır mıydı ne dersiniz?

BEŞİNCİ FASIL

Kasîde-i Nûniyye’nin Mevzu ve Bahislerinin Bir Kısmı

Biz bu bölümde önce İbni Kayyim’in görüşlerinden bir kısmını “bahis bahis” verecek, sonra da Sübkî ve Kevserî’nin tenkitleri ışığında onları tahlil edeceğiz. İbni Kayyim, düşüncelerini, hayali bir “karşılıklı konuşma” şekliyle yazıyor. Bu karşılıklı konuşma (diyalog) meclisini toplayan meclis reisi ise ya kendisi veya şeyhidir.

Birinci Bahıs

Allah’ın Kelâmı

İbni Kayyim: Sıfatları ve ulüvv’u/Allah teâlâ’nın maddî olarak yüksekte olduğunu kabûl edenle, muattıl arasında müzakere meclisini topladı... Müsbit’in sözlerinden biri de, كهيعص, حمعسق, ق, “ayetlerin yazı ve seslerinin” gerçekten Allah’ın kelâmı olduğu ve ‘Allah’ın, Sahabe’nin işittiği Kurân’la konuştuğu’dur.

Sübki: Bununla (İbn Kayyim'in) murâdı 'Allah'ın kelâmının harf ve ses olduğu'dur. Bu câhil, Allah'ın kelâmı ile ona delâlet eden lafzın arasını ayırmıyor.

Kevserî: İbni Kayyim, sadece o kadar değil, "Kelâm-ı Lafzî" ile "Kelâm'ı Nefsî" arasını da ayıramıyor. "Rûhu'l-Meânî" tefsirinin başlarında, "Kelâm-ı Nefsî" hususunda latîf ve uzun bir îzâh vardır. Öyle ki, tereddüt sâhibine hiçbir şek bırakmayacaktır.

Âlûsî burada "Kelâm-i Nefsî" hakkındaki sözüne son verdikten sonra şöyle demiştir: "Bu izahı kim kavradıysa, ondan bu babdaki (Kelâm-i İlâhî mevzuundaki) içinden çıkılmaz gibi gözüken problemler savulmuş oldu ve gördü ki, İbni Teymiyye, İbni Kayyim, İbni Kudâme, İbni Kadî el-Cebel, Tûfî, İbni Nasr es-Siczî ve emsallerinin teşnî'leri kapı zırlıtısı ve sinek vızılıtsıdır... Fikirleri inhiraf etti. Görüşleri karmakarışık oldu ve Ümmetin alimleri ve imamların büyükleri aleyhlerine konuştular ve kınamada ileri gittiler. Düşüncesizlikle, akletmemekle ve haddi aşmakla, suçlamada ölçüyü kaçırdılar, ileri gittiler."

İbni Kayyim: "Allah semâvâtın üstündedir."

Sübki: O'na, "Allah ve Resûlü, hangi âyet ya da hadiste 'Allah semâvâtın üstündedir', buyurdu?" denilir. Halbuki sözünün başında "Rabbimizin dediğini diyoruz" demiştin. Rabbimiz nerede, "O mahlûkatından bâindir (ayrıdır). Mahlûkatında onun zatından hiçbir şey yoktur. Zatında da mahlûkatından hiçbir şey yoktur" dedi.

Sen, Allah'ın demediğini O'nun "dediği"ne nisbet ettin.

İbni Kayyim: Muattıl (sıfatlar? kabul etmeyen) bunu müsbitten duyunca sustu, bunu içine attı ve şeytanlarıyla baş başa kaldı. Kimileri kimilerine...vahyetti...

Sübki: Onun bütün bunlarla anlatmak istediği, Allah-u a'lem Eşariyye, Şafiyye, Mâlikiyye ve Hanefiyye tâifeleridirler ki, onlar, İbni Teymiyye'ye karşıdır. "Muattıla" diye isim verdikleri de onlardır. "Müsbit" ile muradı İbni Teymiyye'dir.

İbni Kayyim: Bunlar, "Muattıl", "Müşebbih" ve "Muvahhid" için verilen güzel misallerdir.

Sübki: "Muattıl" ile kasdettiği, Eşarîler Cemaati, "Muvahhid" ile kasdettiği kendisi ve taifesidir. "Müşebbih" ise, O'na göre mevcüd değildir. Muârizlarının "Müşebbih" ile kasdettikleri, O ve taifesi, "Muvahhid" ile kasdettikleri, kendileri, "Muattıl" ise Onlara göre yoktur. Zira, Muattıl yaratıcıyı (sıfatlarını) inkâr edendir. Müşebbih de Allah'ı yaratıklarına benzetendir. Görünürde buna hükmeden yoksa da, bunu, yani "benzetme"yi lâzım getiren şeylere hükmeden vardır.

Şunda hiçbir şek yoktur ki, kendisi için, "benzetmenin lâzım gelmesi", düşmanları için "(sıfatları) nefyetmenin lâzım gelmesi"nden daha açıktır. İnsan kendini imtihan etse, Eşarî'nin Muattıl olmadığı (ama bu adamın) Müşebbih olduğunda hiç şüphe etmez. Diliyle bunu inkâr etmesi onu kurtarmaz. O "Allahı yaratıklarına benzetenin küfre girdiğini" kendi nefsi aleyhine itiraf etti...

İbni Kayyim: Cehm ve yandaşları Allah'ın sıfatlarını inkâr ettiler. Hatta O'nun en üstün semalardan nefyetteler (göklerde O yoktur dediler). Arş'ı Rahmandan boşalttılar. (Allah Arş'ta değildir dediler).

Sübki: Cehm çok seneler önce geçti gitti. Bugün onun mezhebinde bilinen bir kimse de mevcûd değildir. Böylece bilindi ki; İbni Kayyim’in “Cehmiyye” ile muradı Şafî’ler, Malikî’ler, Hanefî’ler ve Hanbelî Fâdıllarından olan Eşarîler’dir. Öyleyse, Manzûme sahibinin ıstılahı bilinsin. Cehmiyye’ye nisbet ettiği her bir şeyle kastı onlardır.

Bu hususta Mu’tezile de Eşariyye görüşündedirler. Ancak onlardan bu memleketlerde bulunan yoktur. Varsa da görünmemektedirler. Öyleyse, Kasîde’nin sahibinin bu kasidede bahsettiği, Eşariyye mezhebinde olanlardır.

İbni Kayyim: Onlara göre, “kul fail değildir”. Aksine kulun fiili göz kapaklarının hareket etmesi gibidir.

Sübki: “Kul onlara göre fail değildir” sözünde bu cahil yalan söyledi. Lâkin bununla onların muradı “Kul fiilini yaratmaz. Yaratıcı değildir. Kulların fiillerini yaratan Allah sübhânehû’dur”. Bu yüzden bu cahil bununla onların “kul fail değildir” dediklerine inandı. “Kulun hâlık olmadığı” doğrudur. “Fâil olmadığı” da bâtıldır. Fail, fiil kendisiyle kâim olan, hâlık da fiili var edendir. Fiili yoktan var eden ancak Allah’dır. “Göz kapaklarının hareket etmesi gibi” sözü ondan sadır olan büyük bir câhilliktir. Zira O, cebir ile Eşarî mezhebinin ayırmadı. Sonra, “Allah kulu kendi fiili olmayan bir işle Cehennem ateşine atacak” dedi. Bu câhil câhilliği ve yalanına devam etti. Sonra “lâkin onlar? Allah kendi fiilleri ile cezalandıracak” dedikten sonra “Zulüm ise onlara göre bizzat imkansız, bir şeydir” dedi. Ardından, “(böyleyken, Allah) o (zulümden) nasıl tenzih edilir ve bu tenzih nasıl medih olur” dedi.

Deriz ki: Ey câhil Allah’a ve kullarına karşı cüretkâr davrandın da fiil ile yaratmayı ayırt etmedin. Câhilliğinle ikisinin de bir olduğunu ve kulun fiiliyle cezalandırılmayacağını zannettin ve “bu akıl sahiplerince akla sığmayan bir şeydir” dedin. Sen, Rubûbiyyet hükümlerini akletmekten uzak olmana rağmen, sende hangi akıl var da, onunla akledeceksin?!

Kevserî; Bu kasîde sahibi hakkında en azından söylenebilecek olan “câhil olduğu”dur. Şifâu’l-Alîl de, kulun kesbi hakkında anlattıklarını okuduğunda, onu, İmâmül Haremeyn’in el-Akîdetü’n-Nizamiyyesi’nden kulların fiilleri hakkında söylediğini nakledip de sonuna kadar onu takip eder halde bulacaksın.

Sonra dönüp “Cebr”in en aşağı mertebesine düşer. Ardından Mu’tezileyi nihâi mertebede yerer. Sonra onu, cüretkârlıkta onları geri bırakır halde görürsün. Hasılı Onu, insanların görüşlerini, anlamadan bir araya toplayan ve cin çarpmış gibi akli fesada uğramış biri olarak bulursun.

Devam edecek inşâallâh.

Dipnotlar:

11- 204’den naklen, es-Seyfü’l-Meslûl tahkî’i:43,44. Dârü’l-Feth, Ummân-Ürdün.2000, 1. baskı

12- 116’dan naklen, aynı yer:60

13- Tabakâtü’ş-Şâfiyye’den naklen, aynı yer:60-61

14- Aynı yer:56.

15- Aynı yer:67-78.

16- Es-Seyfü’s-Sakîl:26-27.

17- Şerh-i İhyâ, 8/566’dan nakleden Ebû Ğudde, Er-Ref’ ve’t-Tekmîl hâşiyesi:46. Mektebetü Matbûati’l-İslâmiyye. 2. baskı.

18- Asrının biricigi, zamanının tek adamı, asrın bereketi, zamanın çok zor bulunur adamı, Büyüklüğü ile, Allah’ın nâmütenâhî olan yüceliğinin âlâmeti.

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZİLETLİ AMELLER

HAYIRLARA NÂİLİYET, ŞERLERDEN EMNİYET, ŞİFÂ VE RIZIK BEREKETİ İÇİN HİCRÎ AYIN BAŞINDA YAPILACAK MÜHİM VAZİFELER

1) Hicrî ay başında hilâl görüldüğü zaman (12 Mayıs Çarşamba akşam Şevvâl ayının hilâli belirlediği zaman) o ay içerisinde hayırlara kavuşup şerlerden emîn olmak için Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) bâzı duâlar okurdu.

Bu hususta farklı rivâyetler mevcuttur. Kaynaklar için bkz.: (Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:22790, 37/453); (İbnü Hibbân, es-Sahîh, rakam:888, 3/171); (Ebû Dâvûd, es-Sünen, rakam:5092, 4/324); (Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:22790, 37/453); (et-Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebir, rakam:9191, 9/243); (et-Taberânî, Kitâbu'd-Du'â, rakam:909-910, 2/1225-1226)

Her Ayın Hilâli Görüldüğünde Okunacak Duâlar

«اللَّهُ أَكْبَرُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الشَّهْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ الْقَدَرِ وَمِنْ سُوءِ الْمَحْشَرِ»، «اللَّهُمَّ أَهْلَهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ وَالتَّوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى رَبُّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ»، «أَمِنْتُ بِالَّذِي خَلَقَكَ.» (3 kere), «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي ذَهَبَ بِشَهْرِ رَمَضَانَ وَجَاءَ بِشَهْرِ شَوَّالٍ»، «هِلَالَ خَيْرٍ وَرُشْدٍ» (3 kere), «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذَا الشَّهْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهِ» (3 kere), «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ هَذَا الشَّهْرِ؛ فَتَحَهُ وَنَضَرَهُ وَنُورَهُ وَبَرَكَتَهُ وَطُهُورَهُ وَرِزْقَهُ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا بَعْدَهُ»، «اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ الَّذِي خَلَقَنِي وَخَلَقَكَ وَقَدَّرَ لَكَ مَنَازِلَ وَجَعَلَكَ آيَةً لِّلْعَالَمِينَ.»

2) İmâm-ı Sübkî (Rahimehullâh)ın beyânına göre; yeni ay görüldüğünde (12 Mayıs Çarşamba akşamı) bu duâları okuduktan sonra Tebârake Sûresi'ni okumak sünnettir. Zîrâ onun bir ismi “Münciye” yâni “Kurtarıcı”dır.

Ayrıca o okunduğunda sekînet (feyiz, bereket ve telaşlardan yatışma) nâzil olur. Bu sûre bir ayın günleri sayısınca otuz âyet olduğundan, her bir âyeti hilâl görüldüğünde kendisini okuyan kişiyi, ay boyunca her bir gün gelecek felâketlerden muhâfaza eder. (İbnü Hacer el-Heytemî, İthâfü ehli'l-İslâm, sh:109; Nu'mân el-Âlûsî, Gâliyetü'l-mevâ'iz, sh:30)

3) İmâm-ı Bistâmî (Rahimehullâh)ın beyânı vechile; her kim ru'yet-i hilâl (gökteki ayın ilk görülme) vaktinde (12 Mayıs Çarşamba akşamı) elini bedeninin üzerinde gezdirerek “eş-Şâfi” ism-i şerîfini 391 kere okursa Allâh-u Te'âlâ ona zâhirî ve bâtûnî hastalıklardan şifâ verir. ('Abdurrahmân el-Bistâmî, Vâsfü'd-devâ fi keşfi âfâti'l-vebâ, sh:26; 'Isâmüddîn Taşköprizâde, Risâletü's-ş-şifâ li-ed-vâi'l-vebâ, sh:76-77)

4) İmâm-ı Terîmî (Rahimehullâh)ın beyânı vechile; hilâl (yeni ay) görüldüğünde (12 Mayıs Çarşamba akşamı) 41 kere Fâtiha-i Şerîfe okuyan kişi o ayın bereketlerine nâil olur ve şerlerinden emîn olur. (et-Terîmî, el-Vesâilü's-ş-şâfi'a fi'l-ezkârî'n-nâfi'a, sh:451)

Her Çarşambanın Özellikle Ayın Son Çarşambasının Uğursuzluğundan Korunmak İçin Her Salıyı Çarşambaya Bağlayan (Bâhusus 8 Hazîran Salı) Gece(s) Okunacaklar

Mâü'l-Ayneyn Hazretleri'nin ehl-i hayırdan ve ehl-i ilimden olan güvenilir zatlardan naklettiğine göre, her çarşamba gecesini yâni salıyı çarşambaya bağlayan gece akşamla yatsı arasında:

100 kere: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.»

100 kere: «يَا خَالِقُ!»

100 kere: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ.»

100 kere de: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.»

okumaya devâm eden kişiyi **Allâh-u Te'âlâ** o sene inecek bütün belâlardan muhâfaza eder.
(Mâü'l-'Ayneyn, Na'tü'l-bidâyât, sh:168)

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYININ FAZÎLETLİ AMELLERİ

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYININ NAMAZLARI

Yirminci Gece ve Yirminci Gün (1 Mayıs Cumartesi'yi 2 Mayıs Pazar'a bağlayan gece ve 2 Mayıs Pazar günü) **Namazları:**

Rivâyet olunduğuna göre; Ramazân-ı Şerîf'in yirminci gecesinde iki rekât vardır ki, her rekâtta bir Fâtiha, bir kere de Yâsîn Sûresi'ni okunur. Namazdan sonra üç kere Âyete'l-Kürsî okunur, üç kere de **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)e salevât getirilir. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:38)

Rivâyet olunduğuna göre; Ramazân-ı Şerîf'in yirminci gününde iki rekât kılınır. Her bir rekâtta bir Fâtiha, bir Âyete'l-Kürsî, bir (Kul yâ eyyühe'l-)Kâfirûn ve bir İhlâs okunur. Namazdan sonra ise 10 kere İhlâs okunur ve 10 kere de **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)e salevât getirilir. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:39)

Salevât sîğalarının en kısa ve câmiyetli olanı şu lafızdır:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.»

RAMAZAN'IN SON CUMÂSİ (7 Mayıs Cumâ Günü) KILINACAK DÜŞMANLARI RÂZİ ETME NAMAZI

“Şerhu Şir'ati'l-İslâm” isimli kıymetli eserin müellifi **Seyyid Ali Zâde** (Rahimehullâh)ın beyânı vechile; kişi (helâllik almak için elden geleni yaptıktan sonra) kıyâmet gününde hasım (düşman)larını râzî etmek niyetiyle, Ramazan ayının son cumâ günü dört rekât namaz kılıp, birinci rekâtta Fâtiha'dan sonra 11 kere İhlâs Sûresi, ikinci rekâtta Fâtiha'dan sonra 3 kere Kâfirûn ve 11 İhlâs Sûresi, üçüncü rekâtta Fâtiha'dan sonra 1 kere Tekâsür, 11 kere de

İhlâs Sûresi, dördüncü rekâta Fâtiha'dan sonra 3 kere Âyete'l-Kürsî ve 25 kere İhlâs Sûresi okursa **Allâh-u Te'âlâ** onu kabrin şiddetlerinden kurtarır ve dâvâlılarını kıyâmet günü ondan râzı kılar.

“**er-Risâletü’z-zevkiyye**” isimli eserde zikrolunduğuna göre bu namaz **Rasûlüllâh** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)den naklolunmuştur ve çok fazîletleri vardır. Bu namaz senenin altı günü; Âşûrâ günü, Terviye günü, Arefe günü, Kurban Bayramı günü, Şa'bân'ın on beşinci (Berâat) günü ve Ramazan'ın son cumâ günü kılınır. (Seyyid 'Alî Zâde, Şerhu Şir'ati'l-İslâm, sh:217)

KADİR GECESİ NAMAZLARI

(8 Mayıs Cumartesi'yi 9 Mayıs Pazar'a bağlayan gece)

1) Kadir Gecesi namazı hakkında İbnü Mes'ûd (Radiyallahu Anh)dan **Rasûlüllâh** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)in şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

“**Her kim Kadir Gecesi'nde bir kere Fâtiha, üç kere de İhlâs Sûresi okuyarak iki rekât kılar ve namazdan sonra:**

‘**Kâim** (mahlûkâtı üzerine tam bir gözetici) **olup yanılmayan Zât'ı tesbîh ederim.** (Her zaman) **dâim olup abesle iştiğâl etmeyen Zât'ı tesbîh ederim.** (Her vakit kullarına) **Hâfiz** (koruyucu) **olup hiç gâfil olmayan Zât'ı tesbîh ederim.** Zengin olup hiç muhtaç olmayan **Zât'ı tesbîh ederim.** Cömert olup hiç cimri olmayan **Zât'ı tesbîh ederim.** Hilm sâhibi olup (kullarına cezâ vermekte) **acele etmeyen Zât'ı tesbîh ederim.**’ der ve sonra:

‘**Allâh-u Te'âlâ'yı tesbîh eder ve O'na hamdederim.** Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Allâh-u Te'âlâ her şeyden büyüktür. O Yüce ve Büyük olan Allâh-u Te'âlâ'nın yardımı olmadan hiçbir günahattan dönüş, hiçbir ibâdete de kuvvet yoktur. **Seni** (noksan sıfatlardan) **tenzîh ederim** (Allâhım). **Ey** (her şeyi bilen) **Alîm!** **Ey** (her şeyden büyük olan) **Azîm!** **Benim için büyük günahlarımı bağışla.**’ der.

Kim (bu namazı kılıp namazdan sonra da) **böyle d(uâ ed)erse, ona müjde olsun, ona tekrar müjde(ler) olsun.** Allâh-u Te'âlâ ona hiçbir göz görmedik, hiçbir kulak işitmedik ve hiçbir beşerin kalbine (hayâli dahî) gelmedik nîmetler verecektir.

Allâh-u Te'âlâ ona; Âlic'in (üst tarafı Yemâme yakınındaki ed-Dehnâ bölgesine ulaşan, aşağı kısmı ise Necd bölgesine -Suûdî Arabistan'ın başkenti Riyad'a- ulaşan ve Arap topraklarının çoğunu kuşatacak kadar geniş olup kumlarının çokluğuyla meşhur sıradağların) **kum tâneleri ve yağmur damlaları adedince, gece ve gündüz(lerin) sayısınca ve ağaçların yaprakları kadar sevap verecektir.**” (Ebû Sa'îd 'Abdurrahmân en-Neysâbüri el-Hanefî, Tefsîru'l-Hanefî, Süleymâniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, rakam:81, verak:87b-88a)

Duânın Okunuşu:

«سُبْحَانَ مَنْ هُوَ قَائِمٌ لَا يَسْهُو، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ دَائِمٌ لَا يَلْهُو، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ حَافِظٌ لَا يَغْفُل، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ غَنِيٌّ لَا يَفْتَقِرُ، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ جَوَادٌ لَا يَبْخُلُ، سُبْحَانَ مَنْ هُوَ حَلِيمٌ لَا يَعْجَلُ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، سُبْحَانَكَ يَا عَلِيمُ يَا عَظِيمُ، اغْفِرْ لِي الذَّنْبَ الْعَظِيمَ.»

2) Yine Kadir Gecesi namazı hakkında **İbnü Abbâs** (Radiyallâhu Anhümâ)dan **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in şöyle buyurduğu rivâyet olunmuştur:

“Her kim Kadir Gecesi’nde iki rekât kılar da her bir rekâtında bir Fâtiha, yedi kere de İhlâs okursa, selâm verdiğinde ise yetmiş kere:

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ.»

‘Allâh-u Te‘âlâ’dan af isterim ve Sana tevbe ediyorum.’ derse, Allâh-u Te‘âlâ kendisini ve anne babasını affetmedikçe yerinden kalkmaz.

Allâh-u Te‘âlâ cennete melekler gönderir de onlar onun için ağaçlar dikerler, köşkler yaparlar ve ırmaklar akıtırlar. Kendisi de bunların tümünü görmedikçe dünyâdan çıkmaz.” (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü’l-esrâr, sh:39)

3) Yirmi yedinci gece on iki rekât kılar, her rekâtta Fâtiha’dan sonra üç kere İnnâ Enzelnâ, on kere İhlâs sûrelerini okur, namazı bitirince:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ، عَدَدَ مَا عِلِمَ اللَّهُ وَزِنَةَ مَا عِلِمَ اللَّهُ وَمِثْلَ مَا عِلِمَ اللَّهُ»

“Allâh-u Te‘âlâ’nın bildikleri adedince, Allâh-u Te‘âlâ’nın bildikleri ağırlığınca ve Allâh-u Te‘âlâ’nın bildiği şeyler dolusunca (şu zikirleri yapıyorum ki); Allâh-u Te‘âlâ (bütün noksan sıfatlardan) münezzehtir, bütün hamdler Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur, Allâh-u Te‘âlâ’dan başka hiçbir ilâh yoktur, Allâh-u Te‘âlâ her şeyden büyüktür, O pek yüce ve çok büyük olan Allâh-u Te‘âlâ’nın yardımı olmadan hiçbir (şeye) güç ve kuvvet yoktur.” der. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru’l-hams, sh:61)

4) Rivâyete göre sâlihler son on gecenin her birinde Kadir Gecesi’nin kıyâmına niyet ederek iki rekât kılarlardı.

5) Ebu’l-Leys (Rahimehullâh)ın beyânına göre Kadir Gecesi namazının en azı iki rekât, ortası yüz rekât, en çoğu ise bin rekâttır. Her bir rekâtta kırâatın ortası, Fâtiha’dan sonra bir İnnâ Enzelnâ, üç kere de İhlâs okumaktır. Her iki rekâtta bir selâm verilir, selâmın ardından da **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)e salevât okunur. (İsmâ‘îl Hakkî el-Bursevî, Rûhu’l-beyân, 10/483)

KADİR GECESİ DUÂLARI

Âişe (Radiyallâhu Anhâ) şöyle anlatmıştır: “Bir kere ben: ‘Yâ Rasûlellâh! Kadir Gecesi’ne denk gelirim ne diyeyim?’ diye sorunca:

«اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي.»

“‘Ey Allâh! Gerçekten Sen çok affedicisin, affı seversin, öyleyse beni affet.’ de.” buyurdu.” (İbnü Mâce, es-Sünen, ed-Du‘â:5, rakam:3850, 2/1265; et-Tirmizî, es-Sünen, ed-De‘avât:85, rakam:3513, 5/533; en-Nesâî, es-Sünenü’l-kübrâ, et-Ta‘bîr:32, rakam:7712, 4/407; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:25384, 42/236)

Âişe (Radiyallâhu Anhâ) şöyle demiştir: “Şâyet ben Kadir Gecesi’nin hangi gece olduğunu bilseydim, onda Allâh-u Te‘âlâ’dan ancak âfiyet isterdim.” (İbnü Ebî Şeybe, el-Musanef, 10/206; Muhammed ibnü Nasr, sh:108-109; el-Beyhakî, Şu‘abü’l-îmân, rakam:3702)

Bu rivâyetten de anlaşıldığı üzere Kadir Gecesi'nde en çok istenmesi gereken şey âfiyettir. Âfiyet ise dünyâ-âhîret, maddî ve mânevî tüm belâlardan kurtuluş demektir.

Bu konuda birçok duâ mevcutsa da, en üstünü **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)'in sabah-akşam asla terk etmediği şu duâdır:

İbnü Ömer (Radiyallâhu Anhümâ)'nın beyânına göre; **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) hiçbir sabah ve akşam şu kelimeleri bırakmazdı.

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَامْنِ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيْ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي.»

“Ey Allâh! Muhakkak ben Senden dünyâ ve âhîret husûsunda âfiyet isterim. Ey Allâh! Şüphesiz ki ben Senden (günahlarım için) af (ve mağfiret), dînim ve dünyam, âilem ve malım husûsunda da âfiyet isterim. Ey Allâh! Ayıplarımı ört, korkularımı emniyete çevir.

Ey Allâh! Beni önümden ve ardımdan, sağımdan ve solumdan, bir de üstümden (gelecek tüm musîbetlerden) koru. Altımdan (gelecek zelzele gibi âfetlerle) helâk edilmemden de Senin azametine sığınırım.” (Ebû Dâvûd, es-Sünen, el-Edeb:110, rakam:5076, 4/479; İbnü Mâce, es-Sünen, ed-Du'â:14, rakam:3871, 2/1273; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:4785, 8/403)

Zühri (Radiyallâhu Anh)'dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Her kim üç kere:**

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ.»

‘**Halîm ve Kerîm olan** (kullarına cezâ vermekte aceleci olmayan ve çok büyük lütf-u kerem sâhibi olan) **Allâh-u Te'âlâ'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Yedi kat göklerin Rabbi ve büyük Arş'ın Rabbi olan Allâh'ı** (tüm noksan sıfatlardan tenzîh ve) **tesbîh ederim.**’ **derse, Kadir Gecesi'ne yetişmiş kimse gibi olur.**” (et-Taberânî, el-Câmi'u'l-kebir; ed-Dûlâbî, İbnü 'Asâkir, 'Alî el-Müttakî, Kenzü'l-'ummâl, rakam:3867, 2/226; es-Sâvî, Hâşiyetü's-Sâvî 'alâ Tefsîri'l-Celâleyn, 4/341)

Ebû Osmân Hazretleri sohbet meclislerinde ve diğer zamanlarda çok kere:

«عَفْوُكَ يَا عَفْوُ! فِي الْمَحْيَا عَفْوُكَ، وَفِي الْمَمَاتِ عَفْوُكَ، وَفِي الْقُبُورِ عَفْوُكَ، وَعِنْدَ النُّشُورِ عَفْوُكَ، وَعِنْدَ تَطَايُرِ الصُّحُفِ عَفْوُكَ، وَفِي الْقِيَامَةِ عَفْوُكَ، وَفِي مُنَاقَشَةِ الْحِسَابِ عَفْوُكَ، وَعِنْدَ مَمَرِ الصِّرَاطِ عَفْوُكَ، وَعِنْدَ الْمِيزَانِ عَفْوُكَ، وَفِي جَمِيعِ الْأَحْوَالِ عَفْوُكَ يَا عَفْوُ! عَفْوُكَ.»

“Ey (son derece affeden) **Afüvv!** Hayatta da affını isterim, ölümden de affını isterim, kabirlerde de affını isterim. Kabirden çıkışta da affını isterim, amel defterleri uçurken de affını isterim. Kıyâmette de affını isterim, hesâb münâkaşasında da affını isterim. Sırat'tan geçerken de affını isterim, Mîzan'da da affını isterim, tüm hâllerde de affını isterim. Ey (son derece affeden) **Afüvv!** Ben dâimâ Senin affını isterim.” derdi.

Vefâtından birkaç gün sonra mânâ âleminde görüldüğünde kendisine: “Dünyâdaki amel-
lerinden hangisi ile faydalandın?” denildi. O da: “(Amellerim içerisinde:) ‘Affını isterim,
affını isterim.’ sözümle.” diye cevap verdi. (el-Beyhakî, Şu‘abü’l-îmân, es-Sıyâm, rakam:3429, 5/282; Fezâi-
lü’l-evkât, rakam:115, sh:258-259)

KADİR GECE Sİ HANGİ GECE DİR?

Geçmiş ve gelecek tüm günahları bağışlanmış olan ve peygamberlerin bile şefâatçisi olma
makâmının yegâne sâhibi **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) gibi bir zâtın dahî, kendisine
kavuşma uğrunda gecelerce evine uğramadığı, hanımlarının yanına gitmediği ve hasrı Mes-
cid-i Nebvî’sine serdiği o Kadir Gecesi’nin bulunma ihtimâli en kuvvetli olan geceler, hiç
şüphesiz ki son on gecelerin tekleridir.

Nitekim **Âişe** (Radiyallâhu Anhâ)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi
ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Kadir Gecesi’ni Ramazan’ın son onundan teklerde ara-
yın.**” (el-Buhârî, es-Sahîh, Salâtü’l-terâvîh:4, rakam:1913, 2/710)

Bununla birlikte son on gecenin tek geceleri olan 21, 23, 25, 27 ve 29. geceler içerisinde
de en kuvvetli rivâyet hepimizin bildiği üzere 27. gece hakkındadır. Nitekim **Mu‘âviye ibnû
Ebî Süfyân** (Radiyallâhu Anhümâ)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi
ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Kadir Gecesi (Ramazan’ın) yirmi yedinci gece(s)i dir.**” (Ebû
Dâvûd, es-Sünen, Şehru Ramazân:6, rakam:1388, 1/526)

Buna göre Kadir Gecesi sâbittir ama diğer birçok sahîh hadîs-i şerifte Kadir Gecesi’nin
21. gece gibi farklı gecelerde olduğu bildirildiğine göre; bu hadîs-i şerîflerin hiçbirini ihmâl
etmek istemeyen bâzı ulemâ, Kadir Gecesi’nin her sene değişebileceği görüşüne zâhib ol-
muşlardır.

Bazı evliyâdan da bu görüşü destekleyen sözler sudûr etmiştir. Nitekim **Seyyid Ali Zâde**
(Rahimehullâh) “**Şerhu Şir‘ati’l-İslâm**” isimli eserinde **Ebu’l-Hasen el-Horâsânî** (Rahimehul-
lâh)ın şöyle dediğini nakletmiştir:

“Bulûğ çağından beri Kadir Gecesi’ni hiç kaçırmadım. Ramazan ayının ilk günü pazar
olduğunda Kadir Gecesi 29. gece olmuştur. Pazartesi günü ile başladığında Kadir Gecesi 21.
geceye rastlamıştır. Salı günü başladığında 27. gece, çarşamba günü başlayınca 19. gece,
perşembe günü başlayınca 25. gece, cumâ günü başlayınca 17. gece, cumartesi günü başla-
dığında ise 23. gece olmuştur.” (Seyyid ‘Alî Zâde, Şerhu Şir‘ati’l-İslâm, sh:204)

Bu sene Ramazan ayı Salı günü ile başladığına göre, **Ebu’l-Hasen el-Horâsânî** (Rahime-
hullâh)ın sözünden anlaşıldığı üzere; Kadir Gecesi’nin 27. gece olan 8 Mayıs Cumartesi’yi 9
Mayıs Pazar’a bağlayan gece olması kuvvetle muhtemeldir.

Yine aynı husus hakkında **el-İmâd** adıyla meşhûr olan **Sâlih ibnû Abdillâh eş-Şâfi‘î** (Rahi-
mehullâh)ın “**Bustânu’l-fukarâ ve nüzhetü’l-kurrâ**” isimli eserinde Ârif-i Billâh **Ebu’l-Ha-
sen el-Cûnî** (Kuddise Sirruhû)nun Kadir Gecesi’nin vakti hakkında şöyle dediğini nakletmiştir:

“Hilalin görülmesi ile Ramazan’ın başlaması perşembe gecesine denk gelirse, Kadir Gece-
si 23. gece olan cumâ gecesidir. Cumâ gecesi başlarsa, 29. gece olan cumâ gecesidir. Cumar-
tesi gecesi başlarsa, 21. gece olan cumâ gecesidir. Pazartesi gecesi başlarsa, 19. gece olan
cumâ gecesidir. Salı gecesi başlarsa, 25. gece olan cumâ gecesidir. Çarşamba gecesi başlar-
sa, 17. gece olan cumâ gecesidir.” (Sâlih ibnû ‘Abdillâh eş-Şâfi‘î, Bustânu’l-fukarâ ve nüzhetü’l-kurrâ, 1/347)

Bu sene Ramazan ayı pazartesi gecesi ile başladığına göre, bu zâtın beyânına göre ise Kadir Gecesi'nin 19. gece olan 30 Nisan Cumâ'yı 1 Mayıs Cumartesi'ye bağlayan gece olması da kuvvetle muhtemeldir. Bu ihtimâli de göz önüne alıp bu geceyi de ihyâ etmek lâzımdır.

İbnü'l-Arabî (*Kuddise Sirruhû*)nun beyânına göre ise; Ramazân-ı Şerîf ayı cumâ günü başlarsa Kadir Gecesi 29. gecedir. Cumartesi günü başlarsa 21. gecedir. Pazar günü başlarsa 27. gecedir. Pazartesi günü başlarsa 19. gecedir. Salı günü başlarsa 25. gecedir. Çarşamba günü başlarsa 17. gecedir. Perşembe günü başlarsa 23. gece, (diğer bir rivâyete göre 20. gece) Kadir Gecesi'dir. (*el-Üchûrî, Fezâilü şehri Ramazân, sh:188*)

Bu sene Ramazan ayı salı günü ile başladığına göre, bu zâtın beyânına göre ise Kadir Gecesi'nin 25. gece olan 6 Mayıs Perşembe'yi 7 Mayıs Cumâ'ya bağlayan gece olması da kuvvetle muhtemeldir. Bu rivâyeti de dikkate alıp o gecenin de ihyâsı âhîret sermâyesi için hiç şüphesiz ki güzel olacaktır.

RAMAZÂN-I ŞERÎF AYINDA TERÂVÎH VE VİTİR NAMAZINDAN SONRA EVDE KILINACAK ÇOK FAZÎLETLİ NÂFİLE NAMAZLAR VE VAAD EDİLEN SEVAPLARI

20. Gece (1 Mayıs Cumartesi'yi 2 Mayıs Pazar'a bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kadir, 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 10 rekât kılan kişi iki sene oruç tutmanın sevâbıyla bir şehîd ecrine nâil olur.

21. Gece (2 Mayıs Pazar'ı 3 Mayıs Pazartesi'yi bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 11 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 4 rekât kılan kişiye, ibâdeti makbûl ve günahı mağfûr (bağışlanmış) hâlde cennette nurdan bir makam verilir.

22. Gece (3 Mayıs Pazartesi'yi 4 Mayıs Salı'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere A'lâ (Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ), 1 kere Nasr (İzâ Câe Nasrullâh), 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 2 rekât kılan kişiye kıldığı namazlara karşılık cennette yetmiş tâne şehir ihsân edilir.

23. Gece (4 Mayıs Salı'yı 5 Mayıs Çarşamba'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere A'lâ (Sebbihisme Rabbike'l-A'lâ), 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 4 rekât kılan kişinin günahı tamâmen affolunarak âhîret elemelerinden emân (güvence) bulur.

24. Gece (5 Mayıs Çarşamba'yı 6 Mayıs Perşembe'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 6 kere Nasr (İzâ Câe Nasrullâh), 5 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişiye amel defteri sağ elinden verilir, hesâbı kolay olur ve duâsı kabûl olur.

25. Gece (6 Mayıs Perşembe'yi 7 Mayıs Cumâ'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 5 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 8 rekât kılan kişi, günahı affedilip kabir azâbı defolunarak selâmetle Sırat'tan geçirilir.

26. Gece (7 Mayıs Cumâ'yı 8 Mayıs Cumartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Zilzâl, 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 10 rekât kılan kişi bir sene oruç tutmuş sevâbına nâil olup duâsı kabûl olur.

27. Gece (8 Mayıs Cumartesi'yi 9 Mayıs Pazar'a bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kadir, 1 Kâri'a, 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 12 rekât kılan, namaz bitince de 75 kere istiğfâr edip ardından 75 kere salât-ü selâm getiren ve 75 kere de "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" zikri okuyan kişiye **Mûsâ** ve **Hârûn** (Aleyhi-messelâm)ın sevâbı verilir ve cennette derecesi yüce olur.

28. Gece (9 Mayıs Pazar'ı 10 Mayıs Pazartesi'ye bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Kadir, 1 Kâri'a, 3 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 12 rekât kılan, namaz bitince de 75 kere istiğfâr edip ardından 75 kere salât-ü selâm getiren ve 75 kere de "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh" zikri okuyan kişiye **Mûsâ** ve **Hârûn** (Aleyhi-messelâm)ın sevâbı verilir ve cennette derecesi yüce olur.

29. Gece (10 Mayıs Pazartesi'yi 11 Mayıs Salı'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 1 kere Nasr (İzâ Câe Nasrullâh), 11 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 6 rekât kılan kişiye cennet-i âlâda mücevherlerle süslü köşkler ihsân buyrulur.

30. Gece (11 Mayıs Salı'yı 12 Mayıs Çarşamba'ya bağlayan gece): Her rekâta Fâtiha Sûresi'nden sonra 3 kere Âyete'l-Kürsî, 3 kere Zilzâl, 25 kere İhlâs, 2 kere de Felak ve Nâs sûreleri okuyarak 12 rekât kılan kişinin üzerinde kul ve hayvan hakkı yoksa orucu kabûl edilir ve günahından pak olarak cennete girer.

(Eyyûb ibnü 'Abdillâh, Fezâilü's-şühûr, Süleymâniye Kütüphânesi, Reşid Efendi, rakam:2038, sh:28-29)

RAMAZÂN-I ŞERÎF'İN SON GECE NAMAZI

(11 Mayıs Salı'yı 12 Mayıs Çarşamba'ya Bağlayan Gece)

Rivâyet olunduğuna göre Ramazân-ı Şerîf ayının otuzuncu gecesinde on iki rekât kılınır. Bu namazı kılan her bir rekâta bir Fâtiha, on kere Âyete'l-Kürsî, on kere Kadr (İnnâ Enzel-nâ), yirmi beş kere de İhlâs Sûresi okur. Selâmdan sonra **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) e yirmi beş kere salât ve selâm eder. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Hazînetü'l-esrâr, sh:39)

Diğer bir rivâyete göre ise terâvîh namazından sonra beş selâmla on rekât kılar, kolayına gelen sûreleri okur, namazdan sonra bin kere "Estağfirullâh." der, ardından secdeye kapanıp:

«يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ! يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ! يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ! يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ!
يَا إِلَهَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ! اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَقَبَّلْ صَلَاتِي وَصِيَامِي وَقِيَامِي.»

"Ey gerçek hayat sâhibi! Ey her şeyi hakkıyla yöneten! Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Ey dünyâ ve âhiretin Rahmânı! Ey acıyanların en merhametlisi! Ey öncekilerin ve sonrakilerin İlâhı! Günahlarımı bağışla, namazımı, orucumu ve terâvihlerimi kabûl eyle." der. (Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:61-62)

BAYRAM GECESİNİN VE GÜNÜNÜN FAZİLETLİ AMELLERİ

BAYRAM GECESİ NAMAZLARI VE DUÂSI

(12 Mayıs Çarşamba'yı 13 Mayıs Perşembe'ye Bağlayan Gece)

1) Rabî ibnü Huseym (Radiyallâhu Anh)dan nakledilen rivâyete göre; **Abdullâh ibnü Mes'ud** (Radiyallâhu Anh) **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir:

“Beni hak (bir din) ile (peygamber olarak) gönderen Zât (olan Allâh)a yemîn ederim ki; Cibrîl (Aleyhisselâm)ın bana haber verdiğine göre; İsrâfil (Aleyhisselâm) Azîz ve Celîl olan Rabbi'nin şöyle buyurduğunu ona haber vermiş: ‘Her kim Ramazan Bayramı gecesi on rekât kılar; her rekâtta (bir) Fâtîha ve on bir kere İhlâs Sûresi okur, rükûunda ve secdesinde de on kere:

‘Allâh(-u Te‘âlâ’y)a tesbîh olsun, bütün hamdler Allâh(-u Te‘âlâ’y)a mahsustur, Al-lâh(-u Te‘âlâ)dan başka hiçbir ilâh yoktur. Allâh(-u Te‘âlâ) her şeyden büyüktür.’ diye zikreder, namazı bitirince yüz kere Allâh(-u Te‘âlâ)dan bağışlanma talep eder, sonra secdeye kapanır ve secdede: ‘Ey gerçek hayat sâhibi! Ey her şeyi hakkıyla yöneten! Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Ey dünyâ ve âhiretin Rahmânı ve Rahîmi! Ey acıyanların en merhametlisi! Ey öncekilerin ve sonrakilerin İlâhı! Sen benim için günahlarımı bağış-la, orucumu ve namazımı kabûl eyle.’ diye duâ eder.”

(Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) Allâh-u Azze ve Celle'nin buyurduğu bu hadîs-i ku-dsîyi naklettikten sonra bu namazın fazîletini beyân sadedinde şöyle buyurmuştur:) “Beni hak (bir din) ile (peygamber olarak) gönderen Zât (olan Allâh)a kasem ederim ki; gerçek-ten bu kişi secdeden başını kaldırmadan önce Allâh(-u Te‘âlâ) onu bağışlar, bütün in-sanların günahlarından daha büyük her günahı yapmış olsa bile onun günahlarından (sebeup hak etmiş olduğu azaplarla kendisine cezâ vermekten) vazgeçer ve onun Ramazan ayını (ve onda yapmış olduğu bütün sâlih amelleri) kabûl eder.” (İbnü'l-Cevzî, Kitâbu'n-Nûr fî fezâili'l-eyyâmi ve's-şühûr, sh:75-76; Ayr. Bkz.: Süleymâniye Kütüphânesi, Nâfiz Paşa:329, verak:23-24; Benzeri bir rivâyet için bkz.: İbnü 'Arrak, Tenzîhü's-şerî'a, 2/94)

Rukû ve Secde Tesbihlerinden Sonra On Kere Okunacak Zikir:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ.»

Namazdan Sonra Yüz Kere Okunacak İstiğfar:

«أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ.»

Secdede Okunacak Duânın Metni:

«يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا رَحْمَنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَرَحِيمَهُمَا يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ يَا إِلَهَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ! اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَتَقَبَّلْ مِنِّي صَوْمِي وَصَلَاتِي.»

2) Selmân (Radyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Her kim iki bayram gecesinde 6 rekât (nâfile namaz) kı-larsa, mutlakâ o kişi gerçekten kendisi için cehennem(e girmek) vâcib olan (azap karârı kesinleşmiş olan kendisine âit) bir hâne halkının hepsi(nin kurtuluşu) hakkında şefâatçi kılınır (onların cehennemden kurtulup, cennete girebilmeleri için şefâat etme izni kendi-sine verilir).” (ed-Deylemî, el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb, rakam:6027, 4/10; İbnü 'Arrâk, Tenzîhü's-şerî'a, Kitâbü's-salât, fasıl:2, rakam:150, 2/127)

3) BAYRAM GECESİ OKUNACAK BİR DUÂ

(12 Mayıs Çarşamba'yı 13 Mayıs Perşembe'ye Bağlayan Gece)

Ramazân-ı Şerîf orucu tutanların bayram gecesinde Ca'fer-i Sâdık (Radyallâhu Anh)dan nakledilen şu duâyı yapmaları da müstehap sayılmıştır:

«اللَّهُمَّ رَبِّي مُنَزَلَ الْقُرْآنِ، هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ قَدْ تَصَرَّمَ يَا رَبِّ!
فَأَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ أَنْ لَا يَطَّلَعَ الْفَجْرُ مِنْ لَيْلَتِي هَذِهِ وَيَخْرُجَ رَمَضَانُ وَلِي ذَنْبٌ
تُرِيدُ أَنْ تُعَذِّبَنِي بِهِ يَوْمَ لِقَائِكَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ!» آمين!

“Ey benim Rabbim olan Allâh! Ey Kur’ân’ı indiren! İşte kendisinde Kur’ân indirilmiş olan Ramazan ayı şu anda bitmiştir. Ey Rabbim! Ey bütün âlemlerin Rabbi! Bu gecenin fecri doğarak Ramazan çıkarken Sana kavuşacağım günde kendisiyle bana azâb etmeyi dileyeceğin bir günahımın kalmasından Senin keremli Zâtın’a sığınırım.” Âmîne! (İbnü’l-Cevzî, Kitâbu’n-Nûr fî fezâilî’l-eyyâmi ve’ş-şühûr, Süleymâniye Kütüphânesi, Nâfiz Paşa, rakam:329, verak:24)

BAYRAM GECESİ OKUNACAK TEKBİRLER VE SABAHINDA YAPILACAK VAZİFELER

1) Bayram gecesi ihyâsı müstehab olan gecelerdendir, dolayısıyla o gece bu namazla, tesbîh etmekle, Kur’ân-ı Kerîm okumakla, zikir ve duâ ile ihyâ edilmelidir. **Rasûlüllâh** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) bayram gecelerini ibâdetle ihyâ edenlerin kalplerinin ölmeyeceğini ve îmân nurlarının sönmeyeceğini vaad etmiştir.

Zeyd ibnü Abdirrahmân ibni Esved (Radiyallahu Anh) Ramazan Bayramı gecesini ihyâ ederken “Bu gece insanların gâfil olduğu bir gecedir.” diyerek terâvîh namazının bitmesi nedeniyle bayram gecesi insanların cemâatle namazdan ve zikirden gaflet ettiklerine dikkat çekmiştir. (İbnü’l-Cevzî, Kitâbu’n-Nûr fî fezâilî’l-eyyâmi ve’ş-şühûr, Süleymâniye Kütüphânesi, Nâfiz Paşa, rakam:329, verak:24)

Bayram gecelerini, **Allâh-u Te’âlâ**’yı zikretmek, namaz kılmak ve diğer ibâdetlerle ihyâ etmek müstehaptır.

Bu husustaki delîlimiz **Ebû Ümâme** (Radiyallahu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîftir ki, **Rasûlüllâh** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) bu hadîs-i şerifte şöyle buyurmuştur: “**Her kim sevâbını Allâh-u Te’âlâ’dan umarak bayram gecelerini (ibâdetle) ihyâ ederse, (âhireti unutup dünyâyâ bağlanmakla) kalplerin öldüğü gün onun kalbi ölmez.**” (İbnü Mâce, es-Sünen, es-Siyâm:68, rakam:1782, 1/567)

Ubâde ibnü’s-Sâmit (Radiyallahu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerifte **Rasûlüllâh** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “**Her kim Ramazan ve Kurban Bayramı’nın gecesinde (o gecenin ihyâsı için nâfile) namaz kılsa kalplerin öldüğü gün (son nefeste can havliyle insanların ekserîsinin kelime-i tevhîd okuyamadan öldüğü hattâ bâzısının îmânını da kaybettiği) o zor günde kalbi ölmez (îmân nûru sönmaz).**” (et-Taberânî, el-Mu’cemü’l-evsat, rakam:159, 1/57)

Âlimler bayram gecelerinin ne kadarlık bir zamânının ibâdetle geçirileceği hakkında ihtilâf etmişlerdir. Bu hususta en sağlam görüş, gecenin büyük bir kısmının ibâdetle geçirilmesidir. Ayrıca “Muayyen bir vakit içerisinde geceleyin kalkıp ibâdet edilmekle de o gece ihyâ edilmiş olur.” diyen âlimler mevcuttur.

Burada geçen “Kalbi ölmez.” ifâdesi “Kâfir olmaz.” demektir. Bu mânâ Enâm Sûresi’nin, yüz yirmi ikinci âyet-i kerîmesinde geçen: “**O kimse ki (kâfirlik döneminde) ölü (gibi) bi-riyken Biz (îmân nasîb ederek) onu diriltmişiz.**” (el-En’âm Sûresi:122’dan) kavlı-i şerîfinden alınmıştır. Zîrâ burada ölü kabûl edilen kâfirin îmanla dirilmesi konu edilmektedir.

Bâzılarına göre de, kalbin ölmemesi dünyâyı sevmemesi, dünyâyı âhirete tercih etmemesi demektir. Nitekim **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem): **“Ölülerle birlikte oturmayın.”** (Seyyid ‘Alî Zâde, Şerhu Şir‘ati’l-İslâm, sh:147) buyurmuştur ki bunun mânâsı: “Kalbi ölü olan dünyâcı zenginler ile birlikte oturmayın.” diye şerhedilmiştir. Bâzı ulemâ kalbin ölmemesini ölüm hâlinde, kabirde ve kıyâmette hayrette (şaşkın hâlde) kalmaması ve zarâra uğramaması şeklinde açıklamışlardır.

2) Ramazan Bayramı gecesinde, güneşin batışından îtibâren imam bayram namazını kaldırmaya kalkıp iftitâh tekbirini alıncaya kadar geçen zaman içinde tekbir getirmek müstehaptır. Bunun yanında namazların arkasında ve diğer hâllerde tekbir getirmek de müstehaptır. Tekbir getirmek 3 kere: «**اللَّهُ أَكْبَرُ.**» **Allâh-u Ekber** (Allâh-u Te‘âlâ her şeyden yücedir.)” demek sûretiyle olur.

Ayrıca **İmâm-ı Şâfi‘î** (Rahimehullâh)ın beyânına göre; sâdece üçer kere tekbir getirmekle yetinilmemeli, bununla berâber şu duâ da okunmalıdır:

«**اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، صَدَقَ وَعْدُهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ.**»

“Allâh-u Te‘âlâ her şeyden yüce olmakla yücedir. Allâh-u Te‘âlâ’ya çokça hamdolsun. Sabah ve akşam Allâh-u Te‘âlâ’yı tesbîh ederiz. Allâh-u Te‘âlâ’dan başka hiçbir ilâh yoktur.

Kâfirler hoşlanmasa da, ibâdeti sadece O’na tahsis ediciler olarak yalnız O’na ibâdet ederiz. Bir olan Allâh-u Te‘âlâ’dan başka hiçbir ilâh yoktur. (Peygamberine) verdiği (yardım) söz(ün)de sâdık olmuştur, kuluna yardım etmiştir ve yalnız Kendi kudreti ile düşman birliklerini perişân etmiştir. Allâh’tan başka hiçbir ilâh yoktur. Allâh her şeyden büyüktür.” (en-Nevevî, el-Ezkâr, rakam:522, sh:199)

İnsanların âdet edindikleri şu şekil üzere tekbîr getirmekte de bir beis yoktur:

«**اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ.**»

“Allâh-u Te‘âlâ her şeyden yücedir. Allâh-u Te‘âlâ her şeyden büyüktür. Allâh-u Te‘âlâ en büyüktür. Allâh-u Te‘âlâ’dan başka hiçbir ilâh yoktur ve Allâh-u Te‘âlâ her şeyden yücedir. (Yine) Allâh-u Te‘âlâ her şeyden yücedir. Hamd de Allâh-u Te‘âlâ içindir.” (en-Nevevî, el-Ezkâr, sh:199)

Biz Hanefîlerde tercih edilen görüş, başta zikredilen tekbirin 2 kere okunmasıdır.

3) Mümin kul her iki bayramda da sabahleyin gusül abdesti almalı, en güzel elbiselerini giymeli, güzel koku sürünmeli, bıyıkları kısaltmalı, tırnakları kesmeli, koltuk ve kasık tıraşı yapmalıdır.

4) Fıtır (Ramazan) Bayramı’nda câmiye gitmeden önce biraz tatlı yer. Sayısı tek olmak üzere birkaç hurma yâhut şeker yiyebilir.

Nitekim **Enes** (Radyallâhu Anh): **“Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) **Ramazan Bayramı**

günü birkaç hurma yemeden sabah namazına gitmezdi.” (el-Buhârî, es-Sahîh, el-İ‘deyn:4, rakam:910, 1/325) diye nakletmiştir ki böylece Ramazân-ı Şerîf günlerinden bayram günü ayrılmış olmaktadır.

Hurmaların sayısının tek olması ise **Alî** (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edilen: **“Muhakkak ki Allâh-u Te‘âlâ tektir, teki sever.”** (et-Tirmizî, es-Sünen, Ebvâbü’l-Vitr:333, rakam:453, 2/316) hadîs-i şerîfine göredir.

5) Fıtır (Ramazan) Bayramı’nda bayram namazından önce fakirlere fitre verilmelidir ki bu sene fitre miktarının en azı 28 TL olarak belirlenmiştir. Çoğu için hudut yoktur, **Allâh-u Te‘âlâ** hayrını artıranın ecrini artıracığını vaad etmiştir.

6) Gücü yetiyorsa iki bayramda da câmiye yürüyerek gitmek daha efdaldir. Bayram günlerinde namaza yürüyerek gitmek müstehaptır. Cumâ ve bayram namazlarına binek üstünde olarak gitmekte de bir mahzur (sakınca) yoktur.

7) Eve dönerken gittiği yoldan başka bir yol tâkip eder. Böyle yapmak müstehaptır. **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) böyle yaparlardı. **“er-Ravza”** kitabında zikredildiğine göre; bayram namazına adımlarının çok olup, fazla sevap alması için en uzun yoldan gitmeli ama evine çabuk ulaşması için en kısa yoldan geri dönmelidir.

8) İnsanlar bayram namazı kılınan yere toplanmalarından ibret almalı, kabirlerinden kalkıp her biri bir halde fevc fevc mahşer yerine gidip toplanacaklarını göz önüne getirmelidirler.

Saf saf olup bayram namazı kılarken, **Allâh-u Te‘âlâ**’nın huzûrunda, mahşer yerinde saf bağlamayı düşünüp ibret almalıdırlar. Yine böylece eve dönünceye kadar, amelinin **Allâh-u Te‘âlâ** katında, makbûl mü yoksa merdûd mü olduğunu düşünmelidirler.

Bu mânâda büyükler: “Keşke kimin orucunun kabûl olduğunu bilseydik de onu tebrik etseydik, kimin reddolunduğunu da bilseydik de ona tâziyeye gitseydik.” demişlerdir.

9) Bayramlarda silah oyunlarına ve yarışlara ruhsat ve izin vardır. Zîrâ dinimizde genişlik vardır. İslâm dinine göre Müslüman bayramda, sevincini izhâr etmelidir. Hattâ böyle yapmak dînin şeâirinden (İslâm nişanlarından) sayılmıştır.

Âişe (Radiyallâhu Anhâ)dan rivâyet olunduğuna göre **Ebû Bekir** (Radiyallâhu Anh) teşrîk (Kurban Bayramı) günlerinde **Âişe** (Radiyallâhu Anhâ)nın evine vardı. Yanında iki câriye def çalıyor, ellerini birbirine vuruyorlardı. Bir rivâyete göre de raks edip ve ensârın kahramanlıklarını öven türkû ve destanlar söylüyorlardı.

Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) ise yüzü duvara doğru uzanmış ve bir elbise ile örtünmüş vaziyette bulunuyordu. **Ebû Bekir** (Radiyallâhu Anh) **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)i farketmeyip onları sert söz ile men edince **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) mübârek yüzünü açarak: **“Ey Ebû Bekir! O iki kızı bırak (söylesinler). Çünkü her kavmin bir bayramı vardır (ki onda sevinç hâli izhâr ederler). İşte bugün de bizim bayramımızdır.”** buyurdu. (el-Buhârî, es-Sahîh, Fezâilü’s-sahâbe:75, rakam:3716, 3/1430; et-Taberânî, el-Mu‘cemü’l-kebîr, rakam:288, 2/181)

“Şerhu’l-Mesâbih”de zikredildiğine göre; buradan anlaşılıyor ki, bayram günlerinde sevinçli olmak, sürûr izhâr etmek, İslâm dîninin şeâirindedir. Bu nedenle Kurban Bayramı günlerinde yâni teşrîk günlerinde oruç tutulmaz. Çünkü bu günler **Allâh-u Te‘âlâ**’nın ziya-fet günleridir.

Gerideki hadîs-i şerîfte üzerinde zil bulunsa da bâzı zamanlarda def çalmak ve dinlemenin haram olmadığına işâret vardır. Ancak bunu sürekli yapmak ve her zaman çalmak, dinlemek mekruh olup insanın mahkeme şâhitliğinde adâlet vasfını zedeler ve kişiyi mürüvvetten (şahsiyetli olma vasfından) uzaklaştırır. (*Seyyid ‘Alî Zâde, Şerhu Şir‘ati’l-İslâm, sh:149*)

10) BAYRAM NAMAZINDAN SONRA KILINACAK ÇOK FAZÎLETLİ BİR NÂFILE NAMAZ (13 Mayıs Perşembe günü)

a) **“Kudûrî”** şârihi **İmâm-ı Yûsuf el-Kâdûrî** (*Rahimehullâh*)ın nakline göre; **İmâm-ı Âzam** (*Rahimehullâh*): “Bayram namazından sonra dilediğiniz gibi (nâfile) kılabilirsiniz, isterseniz de kılmazsınız.” demiştir.

İmâm-ı Ebû Yûsuf (*Rahimehullâh*) ise: “Bayram namazından sonra dört rekât kılınır ki bu bana daha sevimlidir.” demiştir.

İmâm-ı Âzam’ın talebelerinden olan evliyânın reîsi **Şekîk-i Belhî** (*Rahimehumellâh*) da bu hususta şöyle anlatmıştır:

“Ben birtakım sâihlere ve âbidlere yetiştim ki onlar bayram namazından sonra dört rekât (nâfile) kılıyolardı. Zâten bu namaz benim katımda **Selmân-ı Fârisî** (*Radyallâhu Anh*)dan isnâd ile sâbittir ki o rivâyete göre **Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*):

‘Her kim ramazan ve kurban bayramlarında, imam bayram namazını kıldırdıktan sonra dört rekât kılar da, ilk rekâtında Fâtiha’dan sonra Sebbihisme Rabbike’l-e’lâ Sûresi’ni okursa, Allâh-u Te‘âlâ’nın bütün nebîlerine inzâl buyurduğu tüm kitapları okumuş gibi (ecre nâil) olur.

İkinci rekâtında (Fâtiha’dan sonra) Veşşemsi Sûresi’ni okursa, güneşin doğduğu vakitten battığı zamâna kadar üzerine doğduğu her şeyin mislince sevâba nâil olur.

Üçüncü rekâtında (Fâtiha’dan sonra) Vezzuhâ Sûresi’ni okursa, bütün yetimleri yedirmiş, içirmiş, onlara iyice bakım yapmış ve onlara temiz (güzel) elbiseler giydirmiş kadar sevâba nâil olur.

Dördüncü rekâtında da (Fâtiha’dan sonra) **Kul Hüvellâhu ehad Sûresi’ni okursa, Al-lâh-u Te‘âlâ onun geçmiş ve gelecek ellişer senelik günahını bağışlar.**’ buyurmuştur.” (*Yûsuf el-Kâdûrî, Câmi‘u’l-muzmerât ve’l-müşkilât fi Şerhi Muhtasari’l-İmâmi’l-Kudûrî, 2/164-165; Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru’l-hams, sh:63*)

b) **Süfyân-ı Sevrî** (*Radyallâhu Anh*): “Ramazan Bayramı namazından sonra 12 rekât namaz kılmak, Kurban Bayramı namazından sonra ise 6 rekât namaz kılmak müstehab sayılmıştır ki bu sünnettendir.” demiştir. (*el-Ğazâlî, İhyâu ‘ulûmi’d-dîn, 1/201; Ebû ‘Abdillâh el-Hubeşî, el-Berake fi fazli’s-sa‘yi ve’l-harake, rakam:2822, sh:705-706*)

11) BAYRAM GÜNÜNÜN ZİKİRLERİ (13 Mayıs Perşembe günü)

a) İki Bayramda Rasûlüllâh (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)in Okuduğu Mühim Bir Duâ

Abdullâh ibnü Mes‘ûd (*Radyallâhu Anh*) şöyle anlatmıştır: “**Rasûlüllâh** (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)in iki bayramda yaptığı duâsı: ‘Ey Allâh! Muhakkak ki ben Senden (rızan üzere

yaşamı nihâyete erecek) **tertemiz bir hayat, istikâmet üzere bir ölüm, rüsvây etmeyen ve ayıplarımı açmayan bir dönüş**(le âhirete gidiş) **istiyorum.**

Ey Allâh! Bizi (tevbe fırsatı tanımadan) **ansızın helâk etme, âniden azâbınla yakalama ve bizi herhangi bir hak ve vasiyet**(i icrâ edecekken aceleye ve telâşa düşmek)**ten** (dolayı) **kifâyetsiz** (yetersiz) **bırakma.**

Ey Allâh! Biz Senden iffet (günahlardan utanma duygusu), **zenginlik** (insanlara muhtâc olmama), **takvâ** (haramlardan sakınma vasfı), **hidâyet** (doğru yola erişme) **ve dünyâ ile âhiretin güzel âkıbetini istiyoruz. Ayrıca Senin dînin hakkında şüphe etmekten,** (haktan) **ayrılıktan, riyâ ve süm‘adan** (gösterişten ve işittirmekten) **Sana sığınıyoruz.**

Ey kalpleri dilediği tarafa çeviren (Allâh)! Bizi hidâyet buyurduktan sonra kalplerimizi kaydırma ve bize tarafından bir rahmet bahşet. Şüphesiz ki (karşılık beklemeden bolca bağış yapan) **Vehhâb Sensin, ancak Sen.’ şeklinde idi.”** (et-Taberânî, el-Mu‘cemü’l-evsat, rakam:7572, 7/306)

Duânın Okunuşu:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عَيْشَةً نَقِيَّةً وَمَمِئَةً سَوِيَّةً وَمَرَدًّا غَيْرَ مُخْزٍ وَلَا فَاضِحٍ، اللَّهُمَّ لَا تَهْلِكْنَا فَجَاءَةً وَلَا تَأْخُذْنَا بَعْتَةً وَلَا تُعْجِلْنَا عَنْ حَقِّ وَلَا وَصِيَّةٍ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ الْعَفَافَ وَالْغِنَى وَالتَّقَى وَالْهُدَى وَحُسْنَ عَاقِبَةِ الْآخِرَةِ وَالدُّنْيَا، وَنَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّكِّ وَالشَّقَاقِ وَالرِّيَاءِ وَالسُّمْعَةِ فِي دِينِكَ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ! لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ.» «أَمِينَ!

b) Enes (Radiyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte şöyle buyrulmuştur: “**Her kim iki bayramın her birinde bayram namazından önce 400 kere: ‘Allâh’tan başka hiçbir ilâh yoktur, O tektir, O’nun hiçbir ortağı yoktur, Mülk O’na âittir, hamd O’na mahsustur. Diriltir ve öldürür, Kendisi ise hiç ölmeyecek diridir. Tüm hayırlar O’nun (kudret) elindedir ve O her şeye hakkıyla gücü yetendir.’ derse, Allâh-u Te‘âlâ onu 400 hûrî ile evlendirir, 400 köle âzâd etmiş gibi olur, Allâh-u Te‘âlâ bu kişi için kıyâmet günü şehirler binâ etmek ve ağaçlar dikmek üzere melekler görevlendirir.”** (es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/162; Muhammed ed-Dimyâtî, Nihâyetü’l-emel, 2/392)

Zührî (Rahimehullâh): “Ben bunu duyduğumdan beri hiç terk etmedim.” demiştir. (Muhammed ed-Dimyâtî, Nihâyetü’l-emel, 2/392)

Zikrin Okunuşu:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

c) Hadîs-i şerîfte şöyle vârid olmuştur: “**Her kim bayram günü 300 kere ‘Allâh’ı hamd ile tesbih ederim.’ der de sevâbını Müslümanların ölmüşlerine hediye ederse, her kabre bin nur girer, bu kişi öldüğü zaman da Allâh-u Te‘âlâ onun kabrine bin nur girdirir.”** (es-Safûrî, Nüzhetü’l-mecâlis, 1/155; el-Üchûrî, Fezâilü şehri Ramazân, sh:226; Muhammed ed-Dimyâtî, Nihâyetü’l-emel, 2/392)

Zührî (Radiyallâhu Anh): “Ben bu ameli **Enes** (Radiyallâhu Anh)dan **işittiğimden beri hiçbir bayram terk etmedim.**” demiştir. **Enes** (Radiyallâhu Anh) da: “Ben bu ameli **Rasûlüllâh** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)den işittiğimden beri hiçbir bayram terk etmedim.” demiştir. (‘Abdülhamîd Kuds, Kenzü’n-necâh ve’s-sürûr, sh:270; Ahmed ibnü Hicâzî, Tuhfetü’l-ihvân, sh:144)

Zikrin Okunuşu:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ.»

d) Rivâyet olunduğuna göre; her kim bir bayram gününde 100 kere:

«سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ.»

“**Allâh’ı hamd ile tesbîh ederim.**” zikrini okur da sonra:

«يَا رَبِّ! اجْعَلْ ثَوَابَهَا لِمَنْ فِي الْقُبُورِ.»

“**Yâ Rabbi! Bunun sevâbını kabir ehline ulaştır.**” derse, kıyâmet günü bu kişi hakkında Müslümanların ölmüşlerinin tamâmı: “Yâ Erhamer-râhimîn! Bu kuluna rahmet eyle ve sevâbını cennet eyle.” derler.

Bunun üzerine **Allâh-u Te‘âlâ**: “**Muhakkak Ben bu kulumu gerçekten bağışladım.**” buyurur. (el-Üchûrî, Fezâilü şehri Ramazân, sh:226; Muhammed ed-Dimyâtî, Nihâyetü’l-emel, 2/392; Ebu’l-Yüsr ‘Âbidîn, Tenbîhü’l-kulûbi’n-nâ‘ime, sh:156)

e) Üchûrî (Rahimehullâh)ın nakline göre eserde şöyle vârid olmuştur: “Her kim bayram günü sabah namazından sonra yüz kere istiğfâr ederse, (amel) defterinde günahlardan (geriye) bir şey kalmaz, hepsi silinir ve o kişi kıyâmet gününde **Allâh-u Te‘âlâ**’nın azâbından emîn olur.” (el-Üchûrî, Fezâilü şehri Ramazân, sh:226; Muhammed ed-Dimyâtî, Nihâyetü’l-emel, 2/392)

f) Cübeyr ibnü Nüfeyr (Radiyallâhu Anh) şöyle demiştir: “**Nebî** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)in ashâbı bayram gününde birbirleriyle karşılaştıkları zaman:

«تَقَبَّلَ اللَّهُ مِنَّا وَمِنْكَ.»

‘**Allâh** sizden taraf da, bizden taraf da (oruçlarımızı, terâvîhlerimizi, fitrelerimizi ve sâir amellerimizi) kabûl eylesin.’ derlerdi.” (İbnü Hacer el-‘Askalânî, Fethu’l-Bârî, 2/446; Fazlullâh Muhammed el-Mâcûrî, el-Fetâve’s-Sûfiyye, 44. bâb, verak:177)

g) Venâî (Rahimehullâh)ın beyânına göre; bayram günü sabah namazından sonra 100 kere istiğfâr edenin amel defterindeki kötü amelleri silinir ve o kişi kıyâmet gününde **Allâh-u Te‘âlâ**’nın azâbından emîn olur. (‘Abdülhamîd Kuds, Kenzü’n-necâh ve’s-sürûr, sh:269)

h) Üchûrî (Rahimehullâh)ın nakline göre; **Ömer ibnü Abdilazîz** (Radiyallâhu Anh) Ramazan Bayramı günü mescide gelmiş ve namazı bitirince şöyle duâ etmiştir:

«اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي فَإِنَّكَ قُلْتَ: ﴿إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾، فَإِنْ لَمْ أَكُنْ مُحْسِنًا فَأَنَا مُؤْمِنٌ، وَقَدْ قُلْتَ: ﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا﴾، فَارْحَمْنِي، فَإِنْ لَمْ أَسْتَوْجِبْ ذَلِكَ أَنَا شَيْءٌ، وَقَدْ قُلْتَ إِنَّ رَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ﴾، فَارْحَمْنِي، فَإِنْ لَمْ أَسْتَوْجِبْ ذَلِكَ

فَأَنَا مُصَابٌ حَيْثُ نَفَيْتُ عَنْ رَحْمَتِكَ، وَقَدْ أَظْمَأْتُ نَهَارِي وَأَسْهَرْتُ لَيْلِي؛ وَقَدْ قُلْتُ:
﴿الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ
وَرَحْمَةٌ، فَلَا تَحْرِمْنِي أَجْرَ الْمُصَابِ، اللَّهُمَّ فَارْحَمْنِي.

“Ey Allâh! Bana acı, zîrâ şüphesiz Sen: ‘Şüphesiz ki Allâh’ın rahmet (ve icâbet)i (duâlarını vesâir amellerini güzelce yapan) muhsin kimselere çok yakındır.’ (el-A‘râf Sûresi:56’dan) buyurdun (öyleyse bana da rahmet edersin).

Şâyet ben (bu âyet-i kerîmede ifâde edildiği gibi) muhsin değilsem de müminim ve Sen şüphesiz: ‘Zâten O, müminlere dâimâ (çok acıyan bir) Rahîm olmuştur.’ (el-Ahzâb Sûresi:43’dan) buyurdun, öyleyse bana merhamet et.

Şâyet bunu da hak edemediysem (netîce îtibârıyla) ben de (varlıklar arasındaki) bir şeyim ve Sen de hiç şüphesiz: ‘Rahmetim (dünyâda mümin-kâfir dâhil) her şeyi kaplamıştır.’ (el-A‘râf Sûresi:156’dan) buyurdun, öyleyse bana rahmetini lutfeyle.

Eğer buna da müstehak değilsem (anlaşılan o ki) Senin rahmetinden uzaklaştırılmama belâyâ dûçâr olmuşum. Hâlbuki (Ramazân-ı Şerîf ayı boyunca) gündüzü susuz, gecemi de (Sana ibâdet ve oruç için sahur yapma yolunda) uykusuz geçirmiştım.

(Mâdem böyle bir musîbete uğradım) oysa Sen: ‘O kimseler ki; kendilerine bir musîbet ulaştığında: “Şüphesiz biz Allâh’a âit (kul ve köleler)iz ve kesinlikle biz ancak O’na döncü kimseleriz.” derler. İşte sana! Onlar (var ya); Rablerinden (art arda gelen) mağfiretler ve büyük bir rahmet sâdece onlar üzerine (inmekte)dir.’ (el-Bakara Sûresi:156-157) buyurdun.

(Böyle bir belâyâ uğrayan biri olduğuma göre) beni musîbete uğrayana vaad ettiğin ecirden mahrum etme. Ey Allâh! Ne olur bana rahmet eyle.”

(Muhammed ibnü Ahmed ibni Ebi’l-Fazl, en-Necmü’s-sâkib, sh:261-262; el-Üchûrî, Fezâilü şehri Ramazân, sh:65)

1) İki Bayram Günlerinde Okunacak Enbiyâ Duâları

Ömer ibnü Abdilazîz (Radiyallâhu Anh) şöyle demiştir: “Bayram gününde babanız Âdem (Aleyhisselâm)ın dediği gibi:

‘Ey Rabbimiz! Biz (emrine muhâlefet edip, kendimizi cennetten çıkartacak iş yaparak) nefislerimize zulmettik. Eğer Sen bizim için (günahlarımızı) bağışlamada bulunmazsan ve bize acımazsan andolsun ki elbette biz (iki cihanda da en büyük zarar ve) hüsrâna uğrayanlardan oluruz.’ (el-A‘râf Sûresi:23) duâsı ile:

‘Ey Rabbimiz! Biz (Senin dînine) îmân ettik, öyleyse bizim için (günahlarımızı) bağışlamada bulun ve bize acı. Zâten merhametlilerin en hayırlısı ancak Sensin. (Zîrâ ana-babamız dâhil, kimse bize Senin kadar acıyamaz ve fayda sağlayıp zarardan kurtarmaz.)’ (Müminûn Sûresi:109) deyin.

Ayrıca İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın dediği gibi: ‘O Zat ki; (evlâ olanı terk etme gibi yapabileceğim herhangi bir) hatâmı, cezâ günü benim için bağışlayacağını ummaktayım.’ (es-Şu‘arâ Sûresi:82) deyin.

Yine böylece **Mûsâ** (Aleyhisselâm)ın dediği gibi: **‘Ey Rabbim! Gerçekten ben nefsim zülmettim** (kendime yazık ettim), **artık benim için** (hatâmı) **bağışla.**’ (el-Kasas Sûresi:16) deyin.

Bir de **Yûnus** (Aleyhisselâm)ın dediği gibi: **‘Senden başka hiçbir ilâh yoktur. (Zulümden) Seni tenzîh ederim. Gerçekten de ben** (nefsine yazık eden) **zâlimlerden oldum.**’ (el-Enbiyâ Sûresi:87) deyin.” (Muhammed ibnü ‘Alî Hirid et-Terîmî, el-Vesâilü’ş-şâfi‘a, sh:216)

Âyet-i Kerîmelerin Okunuşları ve Adetleri:

﴿رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

﴿رَبَّنَا أَمْنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾ (40 kere)

﴿وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ﴾ (30 kere)

﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي﴾ (20 kere)

﴿لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ (40 kere)

12) Bayram Günü Kabristanı Ziyâret Etmek

Şu bilinsin ki dirilerin ölüleri ziyâretiyle ölüler hoşnut olur. Nitekim **İmâm-ı Tâî** (Rahimehullâh)ın tahrîc ettiği bir rivâyette: **“Ölünün kabrinde en ümitli olduğu vakit, dünyâda sevdiği kişinin onu ziyâret ettiği zamandır.”** buyrulmuştur. (et-Tâî, el-Erba‘üne’l-Tâiyye, Muhammed Zeki İbrâhîm, Hayâtü’l-ervâh ba‘de’l-mevt, sh:189; ‘Abdurrahmân ibnü Muhammed Bâ‘alevî, Buğyetü’l-müstersîdin, 2/375)

Dolayısıyla kabir ziyâreti yapan kişi ölüm ve âhireti hatırlamış olacağı gibi ana-babası ve dostları gibi kimseleri ziyâret ettiğinde ise bir nevi haklarını da ödemiş olur. Nitekim **Muhammed ibnü’n-Nu‘mân** (Radyallâhu Anh)ın merfû‘an rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Her kim her cumâ günü anne babasının ya da birinin kabrini ziyâret ederse, onun için** (günahları) **bağışlanır ve** (onlara karşı) **itâatkâr** (biri olarak) **yazılır.”** (el-Beyhakî, Şu‘abü’l-îmân, rakam:7522, 10/297; el-Heysemî, Mecme‘u’z-zevâid, rakam:4312; İbnü Ebi’d-Dünyâ, Mekârimü’l-ahlâk, rakam:249, 1/83)

Ebû Bekr (Radyallâhu Anh)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Her kim her cumâ günü anne babasının veyâ onlardan birinin kabrini ziyâret eder ve onun başında Yâsîn (Sûresi’ni) okursa, Allâh(-u Te‘âlâ) o sûreden her harfe karşılık o ölü için** (bir günahı) **bağışlar.”** (‘Alî el-Müttakî, Kenzü’l-‘ummâl, rakam:45543, 16/479)

İbnü Ömer (Radyallâhu Anhümâ)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Her kim** (mükâfâtını Allâh’tan) **hesâb ederek** (niyetle ve ihlâsla) **anne babasının ya da onlardan birinin kabrini ziyâret ederse,** (o kişinin bu ameli) **kabûl edilmiş bir haccın dengi gibi** (sevap kazandırıcı) **olur. Her kim de onları(n kabirlerini) çok ziyâret edici olursa,** (o kişi ölünce) **melekler de onun kabrini ziyâret ederler.”** (es-Süyûtî, Câmi‘u’l-ehâdis, rakam:22300, 20/346; ‘Alî el-Müttakî, Kenzü’l-‘ummâl, rakam:45544, 16/479)

Hele de ziyâret edilen kişi hayır sâhibi velîlerden ise o zaman çok büyük faydalar hâsıl olur. Zîrâ Berzah âleminde Allâh dostlarına büyük hayırlar, tasarruflar ve bereketler verilmiştir ki onların sayısız mededi müşâhede edilmiştir. (‘Abdurrahmân ibnü Muhammed Bâ‘alevî, Buğyetü’l-müstersîdin, 2/375)

Bayram Ziyâretinde Mezarlıklarda Okunacaklar

a) Temîm-i Dârî (*Radyallâhu Anh*)dan nakledilen bir hadîs-i şerîfe göre: “Her hangi bir mümin Âyete’l-Kürsî okur da sevâbını kabirlerin ahâlisine tahsîs ederse, yeryüzünde hiçbir (Müslüman’a âit) kabir kalmaksızın mutlakâ Allâh-u Te‘âlâ ona (her birine) bir mâruf (iyilik ve rahmet) ulaştırır ve kabirlerini gözün görebildiği kadar onlara genişletir.

Bunu okuduğu için Allâh-u Te‘âlâ o kişiye bin şehîd sevâbı verir, kendisi için bin derece yükseltir, (Âyete’l-Kürsî’de bulunan) her kelime mukâbilinde bin hac, bin umre (sevâbı) yazar, her harfe mukâbil Allâh-u Te‘âlâ iki melek yaratır ki onlar kıyâmet gününe kadar Allâh-u Azze ve Celle’yi tesbîh ederler, sevapları da o (Âyete’l-Kürsî okuyup sevâbını kabristanda bulunan Müslümanlara hediye eden) kişiye âit olur.” buyrulmuştur. (*Ebu’l-Hasen ‘Alî ibnü Ahmed el-Hekkârî, Hediyetü’l-ahyâ li’l-emvât, rakam:16, sh:184; Muhammed ibnü ‘Alî Hırid, el-Vesâilü’ş-şâfi‘a, sh:193*)

Selef-i sâlihîn ölünün kabrinin yanında Yâsîn, Mutaffifîn, İnşikâk, Beyyine, Zilzâl, Tekâsür, Kâfirûn, 11 İhlâs, Felak, Nâs, Fâtiha, Elif Lâm Mîm, (Bakara Sûresi’nin ilk beş âyeti), Âyete’l-Kürsî ve peşindeki iki âyet, Bakara Sûresi’nin sonu (284-286), Hadîd Sûresi’nin başı (1-6), Haşr Sûresi’nin sonunun (20-24) okunmasını ve sevâbının ölüye bağışlanmasını müstehab saymışlardır ki bunların hem okuyana, hem de ölüye faydası olacak fazîletli âyetler olduğuna dâir eserler ve haberler vârid olmuştur.

İbnü Hacer (*Rahimehullâh*)a “Bir adam bir kabristana uğrayıp Fâtiha okusa ve sevâbını orada okuyanlara hediye etse bu sevap taksim mi edilir yoksa her birine tam bir Fâtiha sevâbı mı ulaşır?” diye sorulduğunda o: “Ulemâdan bir cemâat her birine tam bir sevap ulaşacağı hakkında fetvâ vermişlerdir ki Allâh-u Te‘âlâ’nın rahmetinin genişliğine yakışan da budur.” demiştir. (*‘Abdurrahmân ibnü Muhammed Bâ‘alevî, Buğyetü’l-müsterşidin, 2/375*)

b) Ölünün Kabrinde 3 Kere Okununca Kıyâmete Kadar Azâbı Kaldıracak Bir Duâ

İmâm-ı Sühaymî (*Rahimehullâh*)ın “*el-Cevhere*” üzerine yaptığı şerhte zikredilen bir hadîs-i şerîfte: “Hangi bir kul (kabir azâbına dūçâr olmuş bir) ölüsünün kabrinin yanında üç kere: ‘Ey Allâh! Efendimiz Muhammed’in ve Efendimiz Muhammed (*Sallellâhu Aleyhi ve Sellem*)in Ehl-i Beyti hürmetine bu ölüye azâb etme.’ derse, Sûr’a üfürülünceye kadar ondan azâb kaldırılır.” buyrulmuştur. (*İbnü Ebi’l-Fevâris, el-Emâlî; ‘Abdurrahmân ibnü Muhammed Bâ‘alevî, Buğyetü’l-müsterşidin, 2/374; Muhammed ibnü ‘Ömer el-Bintenî, Nihâyetü’z-zeyn, sh:153*)

Duânın Okunuşu:

«اللَّهُمَّ بِحَقِّ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُعَذِّبْ هَذَا الْمَيِّتَ.»

c) Kabristana Girildiğinde Okuyanın Elli Senelik Günahını Bağışlatacak Bir Zikir

Esbağ ibnü Nübâte (*Radyallâhu Anh*) şöyle anlatmıştır: “Bir kere ben Alî ibnü Ebî Tâlib (*Radyallâhu Anh*) ile berâberdim, o bir kabristana uğradığında: ‘Lâ ilâhe illâllâh ehlinden (olan bizlerden) Lâ ilâhe illâllâh ehlin(den olan sizler)e selâm olsun!

Ey Lâ ilâhe illâllâh ehli! Lâ ilâhe illâllâh sözünü(n faydasını) nasıl buldunuz? Ey Lâ ilâhe illâllâh (ey Kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allâh)! Lâ ilâhe illâllâh bahşı hakkı için Lâ ilâhe illâllâh diyenleri(n günahlarını) bağışla ve bizi Lâ ilâhe illâllâh diyenler zümresinde haşreyle. (Âmîn!)’ dedikten sonra:

‘Ben Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem)i: ‘Her kim kabristanlara uğradığında bu sözleri derse kendisi için elli senelik günahları bağışlanır.’ buyururken işittim ve: ‘Yâ Rasûlellâh! Bir kimsenin elli senelik günahı yoksa (onun için ne fayda sağlar)?’ deyince: ‘Anne-babası, akrabâsı ve umûmî Müslümanlar için (günahlarını bağışlatır).’ buyurdu.’ (er-Râfi‘î, *et-Tedvîn fî ahbâri Kazvîn*, 3/395-396; es-Süyûtî, *Câmi‘u’l-ehâdîs*, rakam:23113, 21/119; es-Seffârînî, *el-Bühûru’z-zâhira*, 1/423-424; ‘Alî ibnü Hasen el-‘Attâs, *el-Kırtâs*,2/191-192)

Duânın Okunuşu:

«السَّلَامُ عَلَى أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِنْ أَهْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَا أَهْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَيْفَ وَجَدْتُمْ قَوْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ! بِحَقِّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِغْفِرْ لِمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَةِ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.»

d) Kabristana Girdiğinde Okuyana Âdem (Aleyhisselâm)dan Beri Bütün Müslümanların İstiğfâr Edeceği Bir Duâ

Abdullâh ibnü Mes‘ûd (Radyallâhu Anh) şöyle demiştir: “Rasûlüllâh (Sallellâhu Aleyhi ve Sellem) mezarlığa girdiğinde: ‘Ey Allâh’a inanmış olarak dünyâdan çıkmış olan fâni ruhlar, çürümüş bedenler ve ufalanmış kemikler! Sizlere selâm olsun! Ey Allâh! Sen onların üzerine tarafından bir rahatlık, bizden de bir selâm idhâl eyle (ulaştır).’ derdi.” (İbnü’s-Sünnî, *‘Amelü’l-yevmi ve’l-leyle*, rakam:593, 1/545; es-Süyûtî, *Câmi‘u’l-ehâdîs*, rakam:36237; ‘Alî el-Mütakî, *Kenzü’l-‘ummâl*, rakam:18517)

Ebû Muhammed el-Esedî (Radyallâhu Anh)dan rivâyet edildiğine göre; Hasen (Radyallâhu Anh) şöyle demiştir: “Her kim kabristanlara girer de: ‘Ey sana inanmış olarak dünyâdan çıkmış olan çürümüş cesetlerin ve ufalanmış kemiklerin Rabbi olan Allâh! Sen onların üzerine tarafından bir rahatlık ve selâm idhâl eyle (ulaştır).’ derse Allâh-u Te‘âlâ Âdem (Aleyhisselâm)ı yarattığından beri ölmüş olan her mümin kişi onun (günahlarının bağışlanması) için istiğfâr eder.” (İbnü Ebî Şeybe, *el-Musannef*, rakam:35208, 7/188)

İki Duânın Birlikte Okunuşu:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الْأَرْوَاحُ الْفَانِيَّةُ، اللَّهُمَّ رَبَّ الْأَجْسَادِ الْبَالِيَةِ، وَالْعِظَامِ النَّخِرَةِ الَّتِي خَرَجَتْ مِنَ الدُّنْيَا وَهِيَ بِكَ مُؤَمَّنَةٌ، اللَّهُمَّ ادْخُلْ عَلَيْهِمْ رَوْحًا وَسَلَامًا مِنْ عِنْدِكَ، وَسَلَامًا مِنَّا.»

e) Kabristanda Okunacak Mühim Bir Duâ

Kabristanı ziyâret eden kişinin çokça Kur’ân okuması zikir ve duâ edip o makberenin ahâlisine ve sâir Müslüman ölümlere hediye etmesi müstehab sayılmıştır. Kişi ölümlerin ruhûna sadaka verip Kur’ân okuyup zikir yaptıktan sonra şu duâları yapar:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا رَسُولِ اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ،
اللَّهُمَّ رَوْحَ أَرْوَاحِهِمْ وَقَدْسَ أَسْرَارِهِمْ وَنُورَ ضَرَائِحِهِمْ وَطَيْبَ مَرَاقِدِهِمْ وَعَطْرَ
مَشَاعِرِهِمْ وَأَعْلَ دَرَجَاتِهِمْ وَكَثْرَ مَثُوبَاتِهِمْ وَضَاعِفَ حَسَنَاتِهِمْ، اللَّهُمَّ أَفْضَ عَلَيْهِمْ
سَجْلًا مِنْ بَرِّكَ وَلُطْفِكَ وَجُودِكَ وَكَرَمِكَ وَإِنْعَامِكَ وَإِحْسَانِكَ وَامْتِنَانِكَ، مَعَ الَّذِينَ
أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ، وَزِدْهُمْ شَرَفًا وَتَعْظِيمًا
وَتَكْرِيمًا، اللَّهُمَّ وَإِنَّا قَدْ وَقَفْنَا عَلَى عَتَبَةِ أَوْلِيَائِكَ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكَ عَنْ خُشُوعٍ
وَخُضُوعٍ وَاسْتِكَانَةٍ مُتَوَسِّلِينَ بِهِمْ فِي قَضَاءِ حَاجَاتِنَا وَمُهَمَّاتِنَا وَإِنْجَاحِ طَلِبَاتِنَا وَكِفَايَةِ
الشُّرُورِ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالشَّيَاطِينِ وَالشَّدَائِدِ وَإِزَالَةِ الْمِحْنِ عَنَّا وَحُضُورِ الْمَنِّ
وَكَفَايَةِ أَذْيَاتِ الظَّالِمِينَ وَالْمُتَمَرِّدِينَ وَالْمُعَانِدِينَ فَلَا تُخَيِّبْنَا مِنْ نَيْلِ مَا نَرْجُوهُ وَنُؤَمِّلُهُ
وَلَا تَرُدَّنَا صُفْرَ الْأَيْدِي وَأَنْجِزْ أَمَالَنا وَأَقْبَلْ جُلَّ وَسَائِلِنَا وَاجْعَلْنَا مَحْظُوظِينَ مِنْ
بَرَكَاتِهِمْ مَلْحُوظِينَ بِأَعْيُنِ عِنَايَتِهِمْ مَحْفُوظِينَ مِنْ سَائِرِ الشُّرُورِ وَالْأَفَاتِ وَالْعَاهَاتِ
وَالْبَلِيَّاتِ وَالْأَذْيَاتِ بِأَسْرَارِ عِنَايَتِهِمْ وَاكْتِبْنَا فِي دِيْوَانِ عِبَادِكَ الَّذِينَ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ، فَاعْفِرْ لَنَا وَلِوَالِدِينَا وَلِإِخْوَانِنَا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ إِنَّكَ مُجِيبُ
الدَّعَوَاتِ وَقَابِلُ التَّوْبَاتِ وَسَامِعُ الْأَصْوَاتِ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ،
رَبَّنَا إِنَّا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ، اللَّهُمَّ إِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ
بِأَجْلِ الْوَسَائِلِ وَتَشَفَّعْنَا إِلَيْكَ بِأُوجِهِ الشُّفَعَاءِ عِنْدَكَ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسَائِرِ أَوْلِيَائِكَ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكَ وَكُلِّ شَفِيعٍ مِمَّنْ تُحِبُّ مِنْ عِبَادِكَ
وَبِكُلِّ وَسِيلَةٍ مَقْبُولَةٍ عِنْدَكَ، رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ
فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ، رَبَّنَا أَتِمِّمْ لَنَا نُورَنَا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ
وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ،
رَبِّ أَصْلِحْ ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ.» آمين!

(Muhammed ibnü 'Alî Hırid, el-Vesâilü's-şâfi'a, sh:194-195)

ŞEVVÂL AYININ FAZÎLETLİ AMELLERİ

ŞEVVÂL AYINDA (13 Mayıs Perşembe - 10 Hazîran Perşembe arasında) KILINACAK ÇOK MÜHİM BİR NAMAZ OLAN UTEKÂ (ÂZATLILAR) NAMAZI

Enes (*Radiyallâhu Anh*)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur:

“Her kim Şevvâl ayı içerisinde gece veya gündüz sekiz rekât kılar, her rekâtında Fâtiha Sûresi’nden sonra on beş kere İhlâs Sûresi okur, namazını bitirince yetmiş kere ‘Sübhânellâh.’ der, sonra yetmiş kere de Nebî (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e (bana) salevât okursa, beni hak (dîn) ile peygamber olarak gönderen Allâh-u Te‘âlâ adına yemin ederim ki Allâh-u Te‘âlâ o kişi için kalbine hikmet pınarları akıtır ve dilini hikmetle konuşturur, ayrıca Allâh-u Te‘âlâ ona dünyânın derdini ve devâsını (başına gelen şeylerden nasıl kurtulacağını) gösterir.

Yine beni hak ile peygamber olarak gönderen Allâh-u Te‘âlâ’ya yemin ederim ki, her kim bu namazı târif edildiği üzere kılsa namazın son secdesinden başını kaldırmadan Allâh-u Te‘âlâ onun günahlarını bağışlar, öldüğünde ise affedilmiş bir şehid olarak vefât eder. Hangi bir kul bu namazı seferdeyken kılsa Allâh-u Te‘âlâ mutlakâ ona istediği yere gidip gelmeyi kolay eder. Bu kulun borcu varsa Allâh-u Te‘âlâ borcunu ödettirir ve Allâh-u Te‘âlâ’dan bir isteği varsa onu yerine getirir.

Beni hak ile peygamber olarak gönderen Allâh-u Te‘âlâ’ya yemin ederim ki, hangi bir kul bu namazı kılsa okuduğu her âyet-i kerîmeye ve her harfine mukâbil olarak Allâh-u Te‘âlâ kendisine cennette bir mahrefe verir.”

Bunun üzerine: “Yâ Rasûlellâh! Mahrefe de nedir?” diye suâl edilince: “Cennetteki bahçelerdir ki, ağaçlarından bir ağacın altında atlı süvârî yüz yıl dolaşır da o ağacı(n kapladığı alanı gezmeyi) bitiremez.” buyurdu. (*‘Abdülkâdir el-Cilânî, el-Ğunye, 2/249; el-Üchûrî, Şerhu’l-Üchûrî ‘alâ Nazmihî fi’l-‘akâid, sh:321*)

Şevvâl Ayı (Altı Günler) Orucu

(13 Mayıs Perşembe - 10 Hazîran Perşembe)

Ramazan ayından sonra gelen ay Şevvâl ayıdır. Bu ayda ayrı ayrı günlerde, haftada iki gün olmak üzere altı gün oruç müstehaptır. Bununla berâber arka arkaya altı gün oruç tutulmasında da, tercih edilen görüşe göre bir sakınca yoktur.

Pazartesi ve perşembe günleri oruç tutmak her dâim sünnet olduğundan, Şevvâl ayında tutulacak olan nâfile oruçları bugünlerde tutmak daha evlâdır. Bâzı âlimler ise Şevvâl ayındaki altı gün orucun, bayramdan sonra vakit geçirmeden hemen tutulmasının iyi olacağını bildirmişler ama “Bu oruçları aralıklı tutmak da câizdir.” demişlerdir.

Şevvâl orucunun fazîleti hakkında **Ebû Eyyûb el-Ensârî** (*Radiyallâhu Anh*)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur: “Her kim Ramazan orucunu tutar sonra da ona Şevvâl’den altı (gün oruç tutma)yı eklerse, bu (o kişi için) bütün seneyi oruç tutmak gibi olur.” (*Müslim, es-Sahîh, es-Siyâm:39, no:2815, 3/169; et-Tirmizî, es-Sünen, es-Savm:53, no:759, 3/132*)